

IMOVINSKI IZVIDI I PRIVREMENE MJERE OSIGURANJA RADI PRIMJENE INSTITUTA ODUZIMANJA IMOVINSKE KORISTI OSTVARENE KAZNENIM DJELOM I PREKRŠAJEM

Priručnik za polaznike/ice

Izrada obrazovnog materijala:

Marija Vučko,

Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta

Marta Šamota Galjer,

Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta

Zagreb, ožujak 2016.

Copyright 2016.

Pravosudna akademija

Ulica grada Vukovara 49, 10 000 Zagreb, Hrvatska

TEL 00385(0)1 371 4540 FAKS 00385(0)1 371 4549 WEB www.pak.hr

SADRŽAJ

I. UVOD	4
II. TEMELJNI KAZNENOPRAVNI IZVORI.....	5
A) Međunarodnopravni izvori	5
B) Zakonsko reguliranje instituta oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom u RH.....	6
III. IMOVINSKA KORIST	7
A) Pojam imovinske koristi.....	7
B) Vrste oduzimanja imovinske koristi	8
C) Posebno o proširenom oduzimanju imovinske koristi	9
IV. IMOVINSKI IZVIDI I ODUZIMANJE IMOVINSKE KORISTI	16
A) Od koga oduzimamo imovinsku korist?.....	16
B) Kako utvrditi visinu i vrijednost imovinske koristi?	18
B.1) Neto ili bruto načelo?.....	18
B.2) Određivanje imovinske koristi po slobodnoj ocijeni.....	19
B.3) Utvrđivanje vrijednosti imovinske koristi kad ne možemo oduzeti točno određenu stvar	20
B.4) Pitanje relevantnog vremena utvrđivanja vrijednosti imovinske koristi ..	21
C) Prijedlog/odluka o oduzimanju imovinske koristi	22
D) Razgraničenje imovinske koristi i imovinskopravnog zahtjeva	23
E) Odlučivanje o imovinskopravnom zahtjevu i oduzimanju imovinske koristi	25
V. PRIVREMENE MJERE RADI OSIGURANJA ODUZIMANJA IMOVINSKE KORISTI.....	27
A) Trajanje, ukidanje, zamjena i produljenje određene privremene mjere	28
B) Pravna predmnijeva pretpostavke postojanja opasnosti za tražbinu RH po ZPOIK-u.....	30
C) Prijedlog/rješenje o određivanju privremene mjere	31
D) Osnovne karakteristike postupka osiguranja oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom prema ZUSKOK-u	33
E) Odgovornost države za štetu	37
VI. ZAŠTITA PRAVA TREĆE OSOBE.....	38
VII. ODUZIMANJE IMOVINSKE KORISTI U ODSUTNOSTI OSUDE ZA KAZNENO DJELO (<i>non-conviction based confiscation</i>)	40
IZVADCI IZ REFERENTNIH PROPISA.....	43
LITERATURA.....	95

I. UVOD

Osnovni motiv počinitelja imovinskih kaznenih djela je stjecanje imovinske koristi, kao i počinitelja i drugih kaznenih djela, posebice kaznenih djela protiv gospodarstva te kaznenih djela protiv službene dužnosti, te zločinačkih organizacija koje potom tako nezakonito stečenu imovinu koriste za daljnje financiranje svojih zločinačkih pothvata. Stoga se institut oduzimanja imovinske koristi nametnuo kao jedan od najvažnijih i najučinkovitijih instrumenata borbe protiv organiziranog, odnosno kriminala uopće, kojim se ostvaruje više ciljeva kaznenopravne politike neke zemlje: ono, iako u hrvatskom pravu po svojoj prirodi ne predstavlja samo po sebi kaznu, djeluje, s jedne strane, represivno na počinitelje kaznenih djela oduzimajući im mogućnost uživanja u plodovima kriminalnog djelovanja, kao i preventivno poručujući jednostavno budućim počiniteljima kaznenih djela da se zločin ne isplati. No, ono što ovom institutu daje jednu posebnost u odnosu na druge institute kaznenog prava, jest činjenica da se istim ujedno najbliže ostvaruje i načelo pravednosti, tako često, barem u očima javnosti, nespojivo sa pravom i sudskim odlukama, te se pokušava uspostaviti stanje kakvo je bilo prije počinjenja kaznenog djela, zbog čega ova mjera nije usmjerena na počinitelja već na predmet, odnosno protupravno stečenu korist, te se, pod zakonom propisanim uvjetima, može primijeniti i prema trećim osobama, a ne samo počinitelju kaznenog djela. Načelo da nitko ne može zadržati imovinsku korist ostvarenu kaznenim djelom sadržano je u temeljnim odredbama Kaznenog zakona Republike Hrvatske¹, te je postalo jedno od najvažnijih instituta ne samo hrvatskog, već i drugih pravnih poredaka i međunarodne zajednice, usvojeno i razvijeno prvenstveno kao sredstvo borbe protiv organiziranog kriminala². Negdje se ono ostvaruje kao poseban oblik kazne, negdje kao sigurnosna mjera, ili posebna zakonska posljedica presude, odnosno posebna mjera koja omogućuje ostvarenje načela da nitko ne može zadržati imovinsku korist stečenu kaznenim djelom³.

Cilj ove radionice je pokazati način vođenja financijskih istraga kako bi utvrdili ostvarenu imovinsku korist te u kojem obliku i gdje se ista nalazi, zatim kada i pod kojim uvjetima ishoditi privremene mjere radi osiguranja oduzimanja imovinske koristi, vodeći pritom računa o trećim osobama čija prava se tim

¹ Kazneni zakon („Narodne novine“ broj 125/11., 144/12. i 56/15.; dalje: KZ/11)

² Tako odredbe o oduzimanju imovinske koristi sadržava primjerice njemački Strafprozessordnung i Strafgesetzbuch, francuski Code de procedure penal, engleski Proceeds of Crime Act, te mnoge međunarodne konvencije poput Konvencije o pranju, traganju, privremenom oduzimanju i oduzimanju prihoda stečenog kaznenim djelom od 8. studenog 1990. (NN MU br. 14/1997), Konvencije Ujedinjenih naroda protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta od 15. studenog 2000. (NN MU br. 14/1997) i Konvencije Ujedinjenih naroda protiv korupcije od 31. listopada 2003. (NN MU br. 2/2005).

³ Opširnije o pravnoj prirodi i nekim značajkama instituta oduzimanja imovinske koristi stečene kaznenim djelom u poredbenom pravu, vidjeti IVIČEVIĆ, E., O pravnoj prirodi instituta oduzimanja imovinske koristi stečene kaznenim djelom u poredbenom i hrvatskom pravu (s posebnim osvrtom na kaznenopravni i građanskopravni model oduzimanja imovinske koristi stečene kaznenim djelom), Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, 54 (3-4), 2004., str. 684-699.

mjerama eventualno ograničavaju, te u konačnici načinom izrade prijedloga te odluke za oduzimanje kako bi se ista mogla stvarno i provesti. Osim toga, u okviru ove radionice planiramo razmotriti i probleme s kojima se susrećemo prilikom vođenja ovih postupaka, te ponuditi eventualna rješenja radi učinkovitijeg oduzimanja imovinske koristi.

II. TEMELJNI KAZNENOPRAVNI IZVORI

A) Međunarodnopravni izvori

Republika Hrvatska je potpisnica brojnih međunarodnopravnih dokumenata donesenih u okviru Ujedinjenih naroda, Europske unije i Vijeća Europe, koji reguliraju materiju oduzimanja imovinske koristi a koji obvezuju i Republiku Hrvatsku, te koji su implementirani u domaće zakonodavstvo, od kojih neke koristimo i prilikom traženja međunarodne pravne pomoći. Ovdje ćemo samo izdvojiti najvažnije od njih:

- Konvencija Ujedinjenih naroda protiv nezakonitog prometa opojnih droga i psihotropnih supstancija od 19. prosinca 1988. – „Bečka konvencija“⁴,
- Međunarodna konvencija o sprječavanju financiranja terorizma od 09. prosinca 1999.⁵
- Konvencija Ujedinjenih naroda protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta od 15. studenog 2000. „Palermitanska konvencija“⁶,
- Konvencija Ujedinjenih naroda protiv korupcije od 31. listopada 2003.⁷,
- Konvencija Vijeća Europe o pranju, traganju, privremenom oduzimanju i oduzimanju prihoda stečenog kaznenim djelom iz Strassbourga od 08. studenog 1990.⁸
- Kaznenopravna konvencija o korupciji od 27. siječnja 1999.⁹,
- Okvirna odluka Vijeća od 22. srpnja 2003. o izvršenju u Europskoj uniji naloga za zamrzavanje imovine i dokaza¹⁰,
- Okvirna odluka Vijeća od 24. veljače 2005. o oduzimanju prihoda, sredstava i imovine povezanih s kaznenim djelom¹¹,

⁴ Potvrđena Zakonom od 15. studenog 1990. („Službeni list SFRJ“ MU 14/90, „Narodne novine“ MU 4/94)

⁵ Potvrđena Zakonom od 01. listopada 2003. („Narodne novine“ MU 16/08)

⁶ Potvrđena Zakonom od 07. studenog 2002. („Narodne novine“ MU 14/02)

⁷ Potvrđena Zakonom od 04. veljače 2005. („Narodne novine“ MU 2/05)

⁸ Potvrđena Zakonom od 19. rujna 1997. („Narodne novine“ MU 14/97)

⁹ Potvrđena Zakonom od 29. rujna 2000. („Narodne novine“ MU 11/00)

¹⁰ Council Framework Decision 2003/577/JHA of 22 July 2003 on the execution in the European Union of orders freezing property or evidence, Official Journal of the European Union, 02.08.2003, L 196/45-55

¹¹ Council Framework Decision 2005/212/jha of 24 February 2005 on Confiscation of Crime-Related Proceeds, Instrumentalities and Property, Official Journal of the European Union, 15.03.2005, L 68/49-51

- Okvirna odluka Vijeća od 06. listopada 2006. o primjeni načela uzajamnog priznanja konfiskacijskih naloga¹²,
- Direktiva Europskog parlamenta i Vijeća od 03. travnja 2014. o zamrzavanju i oduzimanju predmeta i imovinske koristi ostvarene kaznenim djelima u Europskoj Uniji¹³

B) Zakonsko reguliranje instituta oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom u RH

U važećem KZ/11 institut oduzimanja imovinske koristi reguliran je u članku 77. i članku 78., a u KZ/97¹⁴ taj institut smješten je u odredbi članka 82.

Postupovne odredbe vezane za postupak oduzimanja imovinske koristi nalaze se u više zakona: Zakonu o kaznenom postupku iz 2008 (ZKP/08)¹⁵, Zakonu o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem (ZPOIK)¹⁶, Zakonu o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta (ZUSKOK)¹⁷, Zakonu o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima¹⁸ i Zakonu o pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima s državama članicama Europske unije¹⁹.

Među navedenim zakonima, ZPOIK se izdvaja kao *lex specialis* koji isključivo regulira postupak oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem.

ZPOIK je stupio na snagu 01. siječnja 2011. i trebao je postići cjelovito, jasnije i jednostavnije uređenje postupka oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem i sklad kaznenog i imovinskog prava. Međutim, stupanjem na snagu tog Zakona, na snazi su ostale i gotovo sve odredbe glave XXVIII. ZKP/08, kojima je uređen postupak za oduzimanje predmeta i imovinske koristi, a neke od njih nisu kompatibilne sa onima ZPOIK-a. Osim toga,

¹² Council Framework Decision 2006/783/JHA of 06 October 2006 on the application of the principle of mutual recognition to confiscation orders, Official Journal of the European Union, 24.11.2006, L 328/59-78

¹³ Directive 2014/42/EU of the European Parliament and of the Council of 3 April 2014 on the freezing and confiscation of instrumentalities and proceeds of crime in the European Union, OJ, 29. 4. 2014., L 127/39-50.

¹⁴ Kazneni zakon („Narodne novine“ br. 110/97, 27/98, 50/00, 129/00, 51/01, 111/03, 190/03 – odluka Ustavnog suda, 105/04, 84/05, 71/06, 110/07, 152/08 i 57/11; dalje u tekstu: KZ/97)

¹⁵ Zakon o kaznenom postupku („Narodne novine“ broj 152/08., 76/09., 80/11., 91/12. - Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 143/12., 56/13., 145/13. i 152/14.; dalje: ZKP/08),

¹⁶ Zakon o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem („Narodne novine“ broj 145/10.; dalje: ZPOIK),

¹⁷ Zakon o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta– („Narodne novine“ br. 76/09, 116/10, 145/10, 57/11, 136/12 i 148/13 – dalje u tekstu: ZUSKOK).

¹⁸ Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima („Narodne novine“ broj 178/04; nastavno: ZOMPO)

¹⁹ Zakon o pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima s državama članicama Europske unije („Narodne novine“ broj broj 91/10; 81/13 – dalje u tekstu: ZPSKS-EU)

osiguranje prisilnog oduzimanja sredstava, prihoda i imovine ostvarene kaznenim djelom je regulirano i u Glavi IV. ZUSKOK-a, čije su odredbe stupanjem na snagu ZPOIK-a samo djelomice ukinute, dok se ostale primjenjuju usporedo s odredbama ZPOIK-a.

III. IMOVINSKA KORIST

A) Pojam imovinske koristi

Pojam imovinske koristi definiran je odredbama KZ-a te ZPOIK-a. Sukladno odredbi članka 87. stavak 22. KZ/11 imovinskom korišću od kaznenog djela smatra se neposredna imovinska korist od kaznenog djela koja se sastoji od svakog uvećanja ili sprečavanja umanjenja imovine do kojeg je došlo počinjenjem kaznenog djela, imovina u koju je promijenjena ili pretvorena neposredna imovinska korist od kaznenog djela kao i svaka druga koja je dobivena od neposredne imovinske koristi od kaznenog djela ili imovine u koju je promijenjena ili pretvorena neposredna imovinska korist od kaznenog djela bez obzira nalazi li se na području Republike Hrvatske ili izvan njega. ZPOIK-om ovaj pojam je uže definiran, pa se tako odredbom članka 3. stavak 1. točka 1. propisuje da je imovinska korist ostvarena kaznenim djelom, u skladu s ovim i drugim zakonom, svako povećanje ili sprječavanje smanjenja imovine koja potječe od kaznenog djela. Imajući u vidu svrhu oduzimanja imovinske koristi, za istaknuti je kako odredbama KZ/11 definiran pojam imovinske koristi omogućuje ostvarenje te svrhe, obzirom obuhvaća ne samo imovinu direktno stečenu počinjenjem kaznenog djela, već i svu drugu imovinu stečenu njezinim korištenjem, u kojem god obliku se ona nalazila. Stoga, iako ZPOIK predstavlja *lex specialis* u odnosu na KZ, mišljenja smo da bi u praksi trebalo primjenjivati odredbe KZ-a kojima se definiraju pojmovi imovinska korist i imovina, prema načelu *lex posteriori derogat lex priori*, barem dok se odredbe zakona u tom dijelu ne usklade.

Što se tiče pojma imovine, isti je prvotno definiran odredbom članka 3. stavak 1. točka 2. ZPOIK-a koji propisuje da imovina predstavlja stvari i prava koja je stekao počinitelj kaznenog djela i prekršaja ili povezana osoba, a obuhvaća sve stvari i prava koja mogu biti predmet ovrhe te posebno nekretnine i pokretnine, tražbine, poslovne udjele, dionice, novac, plemenite metale i drago kamenje u vlasništvu, posjedu ili pod kontrolom počinitelja kaznenog djela ili povezane osobe. Odredbom članka 25. stavak 6. Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona (NN broj 56/15) definicija imovine propisana je i odredbom Kaznenog zakona na način da se imovinom smatra imovina bilo koje vrste, neovisno o tome je li materijalna ili nematerijalna, pokretna ili nepokretna, odnosno pravni dokumenti ili instrumenti kojima se dokazuje pravo na ili interes za takvu imovinu. Usporedbom navedenih definicija pojma imovina, vidljivo je da, kao i u slučaju pojma imovinske koristi, ZPOIK-om je uže definiran navedeni pojam, što posljedično može omogućiti počinitelju kaznenog djela da zadrži dio imovine stečene kaznenim djelom, uzimajući u obzir pojavu virtualnih valuta te

drugih tekovina modernog svijeta kojima se neprestano proširuje pojam imovine. Pri tome je bitno razlikovati imovinu stečenu kaznenim djelom od predmeta nastalih počinjenjem kaznenog djela. Tako novac nastao krivotvorenjem ne predstavlja imovinsku korist stečenu počinjenjem tog kaznenog djela, za razliku od novca dobivenog prodajom opojnih droga. U prvom slučaju krivotvorene novčanice ćemo oduzeti sukladno odredbama članka 79. KZ/11, dok će se u drugom slučaju raditi o oduzimanju protuzakonito stečene imovinske koristi.

Sukladno navedenom, i ZUSKOK razlikuje pojmove *sredstvo* i *prihod*, pri čemu odredba članka 51. stavku 1. navedenog zakona „sredstvo“ definira kao svaki predmet uporabljen ili namijenjen uporabi, na bilo koji način, u cijelosti ili djelomice, pri počinjenju jednog ili više kaznenih djela, ili predmet koji je rezultat kaznenih djela, dok je točkom 2. iste odredbe „prihod“ određen kao bilo kakva imovinska korist pribavljena kaznenim djelom.

B) Vrste oduzimanja imovinske koristi

Hrvatski pravni sistem poznaje nekoliko oblika oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom. Oni se razlikuju po:

- a) širini zahvata u počiniteljevu imovinu
- b) tome u čijem posjedu se nalazi imovinska korist i po kojem pravnom temelju
- c) eventualnim transformacijama prvobitno stečene imovinske koristi.

Osnovni oblik prema kriteriju iz točka a) predstavlja oduzimanje one koristi koja je ostvarena protupravnom radnjom – sudskom odlukom kojom je utvrđeno da je ostvarena protupravna radnja (članak 77. stavak 1. KZ/11, ranije članak 82. stavak 1. KZ/97), dakle koristi za koju je utvrđeno da potječe od određenog kaznenog - protupravnog djela.

Međutim, odredbe članak 78. KZ/11 (ranije članak 82. stavak 2. do 4. KZ/97) poznaju i prošireno oduzimanje imovinske koristi, ako je počinjeno kazneno djelo iz nadležnosti USKOK-a, odnosno kaznena djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta iz Glave XVII. Kaznenog zakona i kaznena djela protiv računalnih sustava, programa i podataka iz Glave XXV. Kaznenog zakona. Ovaj oblik oduzimanja u odnosu na počinitelja potonje navedenih kaznenih djela uveden je Zakonom o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona od 13. svibnja 2015.(NN broj 56/15).

Sukladno kriteriju iz točka b) osim od počinitelja protupravnog djela, moguće je imovinsku korist oduzeti i od treće osobe, fizičke ili pravne, koja imovinsku korist nije stekla u dobroj vjeri (članak 77. stavak 1. i članak 78. stavak 5. KZ/11, ranije članak 82. stavak 4. KZ/97). Posebno je uređeno i oduzimanje imovinske koristi prenesene na počiniteljeve srodnike, neovisno o pravnom temelju tog prijenosa i je li stjecatelj bio u dobroj vjeri (članak 78. stavak 4. KZ/11, prije članak 82. stavak 3. KZ/97).

Konačno, prema kriteriju iz točka c) propisano je oduzimanje protuvrijednosti u slučajevima kada nije moguće oduzeti u izvornom obliku imovinsku korist ostvarenu kaznenim djelom (članak 77. stavak 4. KZ/11, prije članak 82. stavak 5. KZ/97).

C) Posebno o proširenom oduzimanju imovinske koristi

Prošireno oduzimanje imovinske koristi predstavlja širi zahvat u počiniteljevu imovinu, ako se radi o osudi za kaznena djela iz nadležnosti USKOK-a, te za kaznena djela iz redovne nadležnosti državnog odvjetništva koja su obuhvaćena Glavom XVII. i XXV. Kaznenog djela.

Novelom Kaznenog zakona iz 2008. zakonodavac je redefinirao i znatno proširio mogućnosti proširenog oduzimanja imovinske koristi, te je propisao inverziju tereta dokazivanja (umjesto dotadašnje podjele tereta dokazivanja). Zakonom je uvedena *praesumptio iuris*, kojom je određeno da se ukupna imovina počinitelja smatra stečenom kao imovinska korist od kaznenog djela. Počinitelj kaznenog djela je mogao izbjeći oduzimanje imovinske koristi tako da učini vjerojatnim zakonitost podrijetla svoje imovine (što je značilo reducirani dokazni standard, odnosno podrazumijevalo da će biti dostatni i indicijalni dokazi). Proširena je i mogućnost oduzimanja imovinske koristi ostvarene i drugim kaznenim djelima, pa se njome mogla obuhvatiti i imovinska korist ostvarena „običnim“ kaznenim djelima, pa čak i ona koja nije pribavljena nezakonitim aktivnostima, pod pretpostavkom da počinitelj ne učini vjerojatnim njezino zakonito podrijetlo. Nesumnjivo je na taj način naglašen kazneni karakter mjere, koja počinje poprimati crte konfiskacije kao kaznenopravne sankcije, a koja se u suvremenom pravu tretira kao relikv prošlosti. Ipak, bitna razlika u odnosu na konfiskaciju koja je u našem pravnom sistemu postojala u prošlosti nalazi se u tome što počinitelj može izbjeći njezinu primjenu pod naprijed navedenim uvjetima.

Kaznenim zakonom iz 2011. došlo je do značajnih izmjena u uređenju mjere proširenog oduzimanja imovinske koristi. Osnovni uvjet da bi se uopće moglo primijeniti prošireno oduzimanje imovinske koristi je da je utvrđeno počinjenje kaznenog djela iz nadležnosti USKOK-a, a to podrazumijeva krivnju počinitelja (što, međutim, znači da više nije moguće primijeniti ovaj institut ako se radi o gospodarskom kaznenom djelu koje nije počinjeno u sastavu grupe ili zločinačke organizacije). Idući uvjet je da je imovina počinitelja (koju je imao ili ima) nerazmjerna njegovim zakonitim prihodima, kada se na temelju zakonske pretpostavke smatra da je sva ta imovina imovinska korist od kaznenog djela, osim ako počinitelj učini vjerojatnim da je njezino podrijetlo zakonito (članka 78. stavak 2. KZ/11). Zakonom o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona od 13. svibnja 2015. (NN broj 56/15) proširena je primjena proširenog oduzimanja imovinske koristi i na počinitelje kaznenih djela iz redovne nadležnosti državnog odvjetništva, odnosno na počinitelje kaznenih djela spolnog zlostavljanja i

iskorištavanja djeteta iz Glave XVII. Kaznenog zakona i kaznenih djela protiv računalnih sustava, programa i podataka iz Glave XXV. Kaznenog zakona²⁰.

Iz dosad navedenog vidljivo je da je na državnom odvjetniku teret dokaza da (uz počinjenje kaznenog djela) postoji nerazmjernost imovine i zakonitih prihoda počinitelja. Ako je taj nerazmjernost dokazan, teret dokazivanja o podrijetlu te imovine prebacuje se na počinitelja. U tom slučaju, da bi izbjegao prošireno oduzimanje, počinitelj mora učiniti vjerojatnim zakonito podrijetlo imovine, na način kako je to prethodno navedeno. Ukoliko počinitelj ne uspije u navedenom dokazivanju, proširenim oduzimanjem obuhvatiti će se sva njegova imovina za koju ne može dokazati da je stečena na zakonit način, a koja ne mora nužno potjecati od konkretnog kaznenog djela koje se počinitelju stavlja na teret. Dakle, može se raditi o imovini koju je počinitelj pribavio od nekog drugog kaznenog djela čije se počinjenje samo pretpostavlja, ali ne mora biti utvrđeno u kaznenom postupku.

Vezano za odredbu članka 78. stavak 1. KZ/11 u dijelu u kojem se navodi „ako je tim djelima ostvarena imovinska korist“, mišljenja smo da se ovaj uvjet odnosi na sva djela za koja je propisana mogućnost primjene proširenog oduzimanja, te nam se u tom dijelu čini i malo suviše ovakvo navođenje obzirom se u praksi ni ne predlaže oduzimanje, obično ili prošireno, ako počinjenim kaznenim djelom nije stečena korist. Drukčije postupanje predstavljalo bi arbitrarnost u postupanju tijela vlasti, u ovom slučaju državnog odvjetnika i suca, i nametanje nerazmjernog tereta počinitelju, što bi bilo suprotno samoj prirodi oduzimanja imovinske koristi, koja kako smo ranije istakle, nije kazna.

Članak 78. stavak 3. KZ/11 regulira i situaciju kada je imovinska korist od kaznenog djela sjedinjena s imovinom stečenom na zakonit način, te propisuje da će u tom slučaju ukupna imovina biti predmetom oduzimanja do procijenjene vrijednosti imovinske koristi.

Vezano za utvrđivanje nerazmjera imovine i zakonitih prihoda počinitelja postavlja se pitanje vremenskog perioda kojeg treba obuhvatiti u okviru utvrđivanja nerazmjera, a koji nije određen niti KZ-om, niti nekim drugim propisom. U jednom kaznenom predmetu u kojem je u obzir uzet period od 10 godina prije počinjenja kaznenog djela VSRH iznio je stajalište da je potrebno u

²⁰ Tako danas članak 78. stavak 1. KZ-a glasi: „Na prošireno oduzimanje imovinske koristi od kaznenog djela za koje je nadležan Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta te za kaznena djela iz Glave XVII. i Glave XXV. ovoga Zakona, ako je tim djelima ostvarena imovinska korist, primjenjuju se odredbe članka 77. ovoga Zakona ako ovim člankom nije drukčije propisano.“, dok stavak 2. istog članka propisuje: „Ako počinitelj iz stavka 1. ovog članka ima ili je imao imovinu koja je nerazmjerna njegovim zakonitim приходima, pretpostavlja se da ta imovina predstavlja imovinsku korist od kaznenog djela, osim ako počinitelj učini vjerojatnim da je njezino podrijetlo zakonito.“

obzir uzeti i šire razdoblje ukoliko bi ta imovina ili njena protuvrijednost bila osnovom stjecanja u kasnijem periodu ²¹.

U odnosu na člana obitelji kod kojeg se nalazi imovinska korist mogućnost oduzimanja je šire definirana člankom 78. stavkom 4. KZ/11 određivši da se imovinska korist iz članka 78. stavak 2. i 3. KZ/11 može oduzeti od člana obitelji bez obzira po kojem se pravnom temelju kod njega nalazi i neovisno o tome živi li u zajedničkom kućanstvu s počiniteljem. Prijašnji članak 82. stavak 3. KZ/08 nije govorio o članovima obitelji i zajedničkom kućanstvu, već je odredio srodnike od kojih se može oduzeti imovinska korist. Vezano za druge osobe od kojih se može oduzeti imovinska korist, sadašnji Kazneni zakon djelomično sadrži uvjete iz članka 82. stavak 4. KZ/08, odnosno da će se imovinska korist oduzeti i od druge fizičke ili pravne osobe bez obzira po kojem pravnom temelju je stečena ako ta osoba ne učini vjerojatnim da je korist stekla u dobroj vjeri, s tim da je KZ/11 uz dobru vjeru dodao još jedan uvjet, a to je razumna cijena. I u ovim situacijama teret dokaza je prebačen sa državnog odvjetnika na drugu osobu, odnosno ista može izbjeći oduzimanje ukoliko učini vjerojatnim da je imovinu od počinitelja stekla u dobroj vjeri i da ju je platila po razumnoj cijeni.

Iz izloženog je vidljivo da prema sadašnjem Kaznenom zakonu prošireno oduzimanje imovinske koristi prema počinitelju može sadržavati neke elemente kazne, što proizlazi iz činjenice da sud ne mora biti potpuno uvjeren u kriminalno podrijetlo imovine na koju će primijeniti mjeru proširenog oduzimanja. Naime, sud može svoje uvjerenje u kriminalno podrijetlo temeljiti samo na činjenici nerazmjera počiniteljeve imovine i zakonitih prihoda, pri čemu ne treba utvrđivati dodatne činjenice koje bi potvrđivale zaključak da počiniteljeva imovina potječe od kaznenog djela. Pored toga, kako navedenim oduzimanjem može biti oduzeta ukupna počiniteljeva imovina, pa i imovina prenesena na člana obitelji i druge osobe, razvidno je da prošireno oduzimanje imovinske koristi ima i kazneni karakter.

Prošireno oduzimanje imovinske koristi propisano je i brojnim međunarodnim dokumentima, pri čemu bi kao najvažnije istakle dvije konvencije sklopljene u okviru Ujedinjenih Naroda: Konvenciju protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta od 15. studenog 2000. (Palermitanska konvencija), te Konvenciju protiv korupcije od 31. listopada 2003., i to zbog širokog kruga država potpisnica koje su u svoje pravne sisteme inkorporirale i odredbe navedenih konvencija koje se odnose na oduzimanje imovinske koristi, pa tako i prošireno²².

²¹ Takav stav iznesen je u odluci Vrhovnog suda Republike Hrvatske: I-Kž-Us-106/10-8 (iz obrazloženja: „Pri tome, uzet će se u obzir i imovina koju su optuženik, odnosno njegovi roditelji stekli prije promatranog razdoblja, pod uvjetom da je njezina protuvrijednost bila osnovom stjecanja imovine nakon 1996. godine.“)

²² Tako je primjerice odredbom članak 31. stavak 8. UN-ove Konvencije protiv korupcije ugovoreno da države stranke mogu razmotriti mogućnost zahtijevanja da počinitelj dokaže zakonitost podrijetla takve imovinske koristi navodno ostvarene kaznenim djelom ili druge imovine podložne konfiskaciji do mjere do koje je takav zahtjev sukladan temeljnim načelima njihova domaćeg prava i prirodi sudskih i drugih postupaka.

Nesporno je da je tijekom godina postojao određen otpor država da u svoje zakonodavstvo uvrste i odredbe kojima se propisuje prošireno oduzimanje imovinske koristi, pozivajući se pritom na nespojivost navedenog instituta sa ljudskim pravima zajamčenim nacionalnim ustavima te Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (NN MU br. 18/1997) .

Problemom kompatibilnosti oduzimanja imovinske koristi stečene kaznenim djelom i zaštite prava vlasništva kao jednog od temeljnih ljudskih prava bavio se i Europski sud za ljudska prava u Strasbourgu, razmatrajući problematiku oduzimanja imovinske koristi i iz drugih aspekata u sada već znatnom broju slučajeva. ESLJP ocjenjivao je usklađenost provedenog oduzimanja imovinske koristi sa sljedećim konvencijskim odredbama: pravom na pravično suđenje (članak 6. stavak 1. Europske konvencije), pretpostavkom okrivljenikove nevinosti (članak 6. stavak 2. Europske konvencije), načelom da nema kazne bez zakona (članak 7. stavak 1. Europske konvencije) i pravom na zaštitu vlasništva (članak 1. Protokola 1 uz Europsku konvenciju). Iz tih su rješidaba jasno artikulirani opći kriteriji za ocjenu usklađenosti mjera oduzimanja imovinske koristi, kao i usklađenosti mjera privremenog oduzimanja takve koristi s konvencijskim odredbama.

Pravnu prirodu oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom ESLJP razmatrao je u slučaju Welch protiv Ujedinjenog kraljevstva²³, s obzirom na izneseni prigovor da je u konkretnom slučaju ta mjera bila suprotna pravu iz članak 7. stavak 1. EKLJP (nema kazne bez zakona).

Kriteriji koje je ESLJP precizirao kao one pod kojima je mjera oduzimanja imovinske koristi punitivne prirode, tj. ima karakter kazne, mogu se prihvatiti kao opći u tom smislu. Prilikom prosuđivanja radi li se o punitivnoj mjeri od najvećeg su značenja priroda i svrha takve mjere, postupak koji utječe na njezino donošenje te njezina težina i klasifikacija u nacionalnom pravu neke države.

ESLJP također je razmatrao je li redukcija dokaznog standarda i inverzija odnosno podjela tereta dokazivanja suprotna pravu na pravično suđenje i pretpostavci okrivljenikove nedužnosti (članak 6. EKLJP).

²³ Razmatrajući pravnu prirodu konfiskacije u konkretnom slučaju, sud je pošao od autonomnog značenja konvencijskog pojma kazne, pa je primjenjujući gore navedene kriterije zaključio da je konfiskacija u tom slučaju imala karakter kazne iz sljedećih razloga:

- preventivni i reparativni ciljevi su istovremeno usklađeni s punitivnom svrhom konfiskacije, a što je obilježje suvremenih kazni;
- indikacija punitivnog karaktera razvidna je iz: a) preopćenitih zakonskih pretpostavki o porijeklu okrivljenikove imovine i inverzije tereta dokazivanja, b) podatka da se nalog odnosio na prihode umiješane u djelatnost trgovine drogom, a nije bio ograničen na stvarno obogaćenje ili profit; c) diskrecijske ovlasti suda da u obzir uzme okrivljenikovu krivnju prilikom određivanja visine iznosa u nalogu; d) prijetnje da će se primijeniti zatvorska kazna, ukoliko okrivljenik ne plati naloženi iznos,
- konfiskacija okrivljeniku donosi puno dalekosežniju štetu od one kojoj se izlagao za vrijeme počinjenja kaznenih djela za koja je osuđen.

Na sličan način kao što je to već spomenuto ESLJP je u drugom slučaju²⁴ analizirao i pitanje poštovanja pretpostavke okrivljenikove nevinosti u odnosu na (oborivu) pretpostavku da određena imovina potječe od kaznenog djela, čime se teret dokaza da to nije tako prebacuje na okrivljenika. ESLJP pošao je od teze da pravo okrivljenika na poštovanje njegove nevinosti nije apsolutno²⁵.

Prema mišljenju suda, temeljno je pravilo da oborive pravne pretpostavke same po sebi nisu protivne pretpostavci okrivljenikove nedužnosti iz članak 6. stavak 2. EKLJP, pod uvjetom da okrivljenik ima mogućnost dokazati suprotno pretpostavci i ako su zajamčena prava obrane. Dakle, dvije su glavne garancije koje jamče da pretpostavka neće ugroziti pretpostavku okrivljenikove nevinosti:

- okrivljenikova mogućnost da pravnu pretpostavku o kriminalnom porijeklu svoje imovine obori dokazivanjem, pri čemu je dovoljno da učini jednako vjerojatnom mogućnost da je imovinu pribavio drugim, zakonitim putem (balance of probabilities)
- diskrecijska ovlast suda da ne primijeni tu pravnu pretpostavku, ukoliko drži da bi njezina primjena potakla ozbiljan rizik nepravičnosti (pri čemu je naglašeno da bi se to dogodilo u slučaju da iznos konfiskacije bude određen na osnovu vrijednosti dobara za koja se pretpostavlja da su skrivena).

ESLJP je zauzeo stanovište da redukcija dokaznog standarda i inverzija, odnosno podjela tereta dokazivanja u postupku oduzimanja nezakonito stečene imovinske koristi, same po sebi, nisu protivne pretpostavci okrivljenikove nedužnosti, s tim da se pravičnost postupaka uvijek ocjenjuje in concreto.

Osim toga ESLJP u predmetu Falk protiv Nizozemske zauzima stajalište da pravo okrivljenika na presumpciju nevinosti u kaznenom postupku, kao i da obveza tereta dokazivanja leži na optužbi nisu apsolutni, obzirom pretpostavke činjenica i prava postoje u svakom kaznenopravnom poretku i nisu načelno zabranjene EKLJP-a, stoga i presumptio iuris iz članka 78. stavka 2. Kaznenog zakona Republike Hrvatske ne predstavlja povredu odredaba EKLJP. Pri tome je zakonodavac, propisujući prošireno oduzimanje imovinske koristi samo za najteža kaznena djela, vodio računa kako o važnosti šticećenog dobra tako i o pravima na obranu počinitelja kaznenog djela, koja mu osiguravaju mogućnost pobijanja predmetne presumpcije, čime se štiti ravnopravnost stranaka u postupku i načelo pravičnosti suđenja.²⁶

Treći aspekt s kojeg je ESLJP razmatrao prihvatljivost privremenih mjera osiguranja i oduzimanja imovinske koristi odnosio se na eventualnu povredu

²⁴ Radi se o slučaju Phillips protiv Ujedinjenog Kraljevstva od 05. srpnja 2001.g.

²⁵ Analogija je povučena sa slučajem Salabiaku protiv Francuske od 07. listopada 1998.g.

²⁶ Zahtjevi koje u svojim odlukama u predmetima Janosevic protiv Švedske, 23. srpnja 2002., i Falk protiv Nizozemske, 19. listopada 2004., navodi i Europski sud za ljudska prava.

prava na zaštitu vlasništva iz članak 1. Prvog protokola uz EKLJP²⁷. Mišljenje suda može se sažeti na zaključak da je osiguranje oduzimanja prihoda od nezakonite djelatnosti prihvatljivo ako je opravdano općim, javnim interesom, pri čemu je važno da trajanje takve mjere u konkretnom slučaju bude prilagođeno ekonomskoj moći osobe čije se pravo vlasništva ograničava, tj. da ne bude nerazmjerno cilju takve mjere. Oduzimanja imovinske koristi od kaznenog djela (u konkretnom slučaju radilo se o konfiskaciji) ESLJP drži prihvatljivim pod slijedećim pretpostavkama:

- ako je cilj konfiskacije spriječiti priskrbljivanje prednosti za okrivljenika ili kriminalnu organizaciju kojoj on pripada, a na štetu društva;
- razmjernosti konfiskacije navedenom osnovnom cilju, pri čemu ne bi smjela sadržavati dodatna ograničenja u odnosu na sekvencijalnu kao privremenu mjeru;
- ukoliko preventivna svrha opravdava neodgodivu primjenu konfiskacije, bez obzira na uloženi priziv.

Prihvatljivost privremenih mjera i oduzimanja imovinske koristi podrazumijeva i postojanje jednakosti oružja kao jednog od elemenata načela poštenog postupka, odnosno pravo okrivljenika i drugih stranaka u postupku da načelno poduzimaju sve radnje koje može poduzeti i njihov protivnik. Pri tome nije nužno da zakonodavac strankama unaprijed jamči potpunu ili apsolutnu jednakost oružja, nego samo ujednačene mogućnosti utjecaja na odvijanje i rezultate kaznenog postupka.²⁸ Sukladno tome i Vrhovni sud Republike Hrvatske u odluci u predmetu broj I Kž-Us-11/12-12 od 23. siječnja 2013. navodi da je „u cilju utvrđenja na koji način je stečena imovina djece optuženice J. B. kao svjedok saslušan jedino bivši suprug optuženice, dok je to pravo na raspravi uskraćeno djeci optuženice, koja, jednako kao i počinitelji kaznenog djela, imaju pravo dokazivati legalnost podrijetla svoje imovine. Zato takve treće osobe od kojih se oduzima imovinska korist imaju pravo biti nazočne ne samo tijekom glavne rasprave, već imaju i sva prava koja proizlaze iz pravilne primjene odredbe članak 471. ZKP/97, a posebno valja istaći da imaju pravo žalbe protiv presude kojom im je imovinska korist oduzeta, kao, uostalom, i sva prava iz članak 463. i članak 470. ZKP/97. Kako su navedeni propusti bili od utjecaja na zakonitost prvostupanjske presude u odluci o oduzimanju imovinske koristi, a ta je odluka, u skladu s odredbom članak 468. stavak 1. ZKP/97, nužno vezana uz odluku kojom se utvrđuje da su optuženici počinili kazneno djelo na način kako su proglašeni krivima, to je i zbog opisanog postupanja prvostupanjskog suda pobijana presuda proturječna u samoj izreci, a time i nerazumljiva (članak 367. stavak 1. točka 11. ZKP/97). Onemogućavanje sudjelovanja osoba čija imovina je predmet oduzimanja u kaznenom postupku predstavlja bitnu povredu odredaba kaznenog postupka te osnovu za ukidanje presude kojom se optuženika proglašava krivim i određuje oduzimanje imovinske koristi po bilo kojoj zakonskoj osnovi.

²⁷ Predmet Raimondo protiv Italije od 22. veljače 1994.g.; Silickiene protiv Litve od 10. srpnja 2012.

²⁸ Ustavni sud Republike Hrvatske, U-I-448-2009, 19.07.2012., točka 411.

Uvjeti za primjenu proširenog oduzimanja imovinske koristi u drugim europskim zemljama je u velikom dijelu slično hrvatskom rješenju. Tako primjerice u Francuskoj prošireno oduzimanje moguće je u dva slučaja: ako je kaznenim djelom stečen profit i ako se za isto može izreći kazna zatvora od najmanje pet godina – u tom slučaju sva imovina koju posjeduje počinitelj može biti oduzeta odlukom suda, ukoliko isti ne može dokazati njezino zakonito porijeklo, te kada se radi o kaznenim djelima pranja novca i terorizma – sud može oduzeti svu imovinu u vlasništvu osuđenika bez obzira na koji način je stečena. U Ujedinjenom Kraljevstvu, postupak proširenog oduzimanja je dvoslojan: prvo sudac utvrđuje u kojoj mjeri je okrivljenik profitirao od počinjenog kaznenog djela te da li se može reći da okrivljenik ima *criminal lifestyle*. Smatra se da počinitelj živi od kriminala ako je ima prijašnje osude za određena kaznena djela poput pranja novca, trgovine drogom ili krijumčarenja ljudima, ako je počinio četiri kaznena djela od kojih je imao koristi tijekom istog vremenskog perioda ili ako je počinio produljeno kazneno djelo tijekom najmanje šest mjeseci od kojeg je imao koristi. Ukoliko su navedeni kriteriji ispunjeni, sud će počinitelju oduzeti imovinu koju je stekao tijekom šest godina koje su prethodile počinjenju kaznenog djela koje mu se stavlja na teret, te će se smatrati da je predmetna imovina pribavljena činjenjem kaznenih djela. Španjolsko kazneno pravo također propisuje mogućnost proširenog oduzimanja imovinske koristi – *praesumptio iuris* koji važi u španjolskom zakonodavstvu je da imovina počinitelja potiče od kaznenih djela ako joj je vrijednost nerazmjerna zakonitim prihodima počinitelja. Prošireno oduzimanje imovinske koristi može se primijeniti i kada je počinitelj kaznenog djela postupao s nehajem ako se za isto može izreći kazna zatvora od najmanje jedne godine, kao i na počinitelje kaznenih djela u sklopu zločinačkih organizacija te terorizma.

IV. IMOVINSKI IZVIDI I ODUZIMANJE IMOVINSKE KORISTI

Cilj tzv. „imovinskih izvida“ je utvrđivanja vrijednosti ostvarene imovinske koristi i njeno pronalaženje.

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku²⁹ propisani su tzv. imovinski izvidi ili izvidi kojima se utvrđuje imovinska korist ostvarena kaznenim djelom. Naime, članak 206.i propisuje da ako postoje osnove sumnje da je počinjeno kazneno djelo za koje se kazneni postupak pokreće po službenoj dužnosti te da je tim djelom ostvarena imovinska korist, da je državni odvjetnik dužan odmah poduzeti i/ili naložiti poduzimanje izvida da bi se utvrdila vrijednost te koristi, da bi se utvrdilo gdje se tako stečena imovina nalazi te da bi se ostvarili uvjeti za njezino oduzimanje.

Kada se provedenim izvidima prikupe potrebne činjenice i podaci o visini ostvarene imovinske koristi odnosno kada se utvrdi gdje se imovina nalazi, dužnost je državnog odvjetnika da bez odgode predloži određivanje privremene mjere osiguranja kako se ta imovina ne bi sakrila ili uništila, a u optužnici ili najkasnije na pripremnom ročištu i da se ta imovina oduzme.

Navedenom odredbom također je propisano osnivanje posebnog odjela za istraživanje imovinske koristi u sklopu državnog odvjetništva. U provedbi imovinskih izvida sudjeluju državnoodvjetnički savjetnici iz posebnih odjela, a ovisno o utvrđenju visine imovinske koristi ostvarene počinjenjem kaznenih djela u takvim izvidima mogu sudjelovati i policijski službenici, službenici Ministarstva financija, upravnih tijela. Također je propisana i posebna obveza svih tijela državne vlasti i pravnih osoba koje u svom djelokrugu ili u obavljanju svoje djelatnosti saznaju za okolnosti i podatke koji upućuju na to da je u pravnom prometu imovina stečena kaznenim djelom, posebno ako postupanje s ostvarenim financijskim sredstvima ili imovinom upućuje na pranje novca ili na prikriivanje takve imovine, da bez odgode o tim okolnostima i podacima obavijeste državnog odvjetnika.

A) Od koga oduzimamo imovinsku korist?

Oduzimanje imovinske koristi osim od počinitelja kaznenog djela, moguće je, pod određenim uvjetima, od bilo koje osobe za koju se tijekom postupka utvrdi da je ta imovinska korist na tu osobu prenesena.

ZPOIK u članku 3. stavak 1. točka 6. takve osobe definira kao „povezane osobe“ i navodi da iste mogu biti:

²⁹ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku („Narodne novine“ broj 145/13)

- a) poticatelj³⁰ i pomagatelj³¹ u kaznenom djelu,
- b) pravni sljednik počinitelja i sudionika u kaznenom djelu te
- c) druga fizička ili pravna osoba za koju sud na način propisan ovim Zakonom utvrdi da su na nju prenesene stvari ili prava koja predstavljaju imovinsku korist i da glede stjecanja tih stvari ili prava nije u dobroj vjeri.

KZ/11 ne poznaje termin „povezana osoba“, već u članku 77. stavak 1., regulira tzv. „obično oduzimanje“ ili „osnovno oduzimanje“, te propisuje da će se imovinska korist oduzeti i od „osobe“ na koju je prenesena, ako nije u dobroj vjeri (uvjerena da postupa pošteno i u skladu sa pravnim poretkom, odnosno nije svjesna protupravnosti svojih postupaka).

I članak 78. Kaznenog zakona/11, koji regulira tzv. „prošireno oduzimanje“, u stavku 5. govori o „drugoj osobi“ na koju je prenesena imovina, dok u stavku 2. govori o „članovima obitelji“.

Kao i KZ/11 i ZKP/08 ne poznaje termin „povezana osoba“ već u članku 558. koristi termin „osoba“ i „treća osoba“.

ZUSKOK u članku 56. stavku 2. i 3. navodi da se postupak osiguranja može pokrenuti i protiv protivnikovog bračnog ili izvanbračnog druga, srodnika u pobočnoj lozi do trećeg stupanja zaključno, te srodnika po tazbini do drugog stupnja zaključno i posvojenika i posvojitelja, kao i protiv bilo koje druge fizičke ili pravne osobe na koju je prenesena protivnikova imovina.

Međutim, bez obzira na neusklađenost navedenih propisa i korištenje različitih termina i definicija, nedvojbeno je da se imovinska korist pribavljena kaznenim djelom, uz ispunjenje određenih uvjeta, može oduzeti, a tako i osigurati njezino oduzimanje, od bilo koje osobe kod koje se ona nalazi, odnosno na koju je prenesena.

Kako se postupak vodi i u konačnici sud u takvom slučaju donosi mjeru koja se odnosi na osobu protiv koje se ne vodi postupak, ZKP/08 je u odredbi članak 558. predvidio radnje koje je tijelo koje vodi postupak dužno poduzeti da bi se mogla primijeniti takva mjera prema osobi na koju je imovinska korist prenesena. Ta osoba, ili kako je Vrhovni sud RH naziva „procesno zainteresirani subjekt“³² kao i zastupnik pravne osobe, pozvat će se radi ispitivanja u prethodnom postupku i na raspravi, pri čemu se ista u pozivu treba upozoriti da će se postupak provesti i bez njihove prisutnosti (članak 558. stavak 1. ZKP/08)³³. Ispitivanje „procesno zainteresiranog subjekta“ nije ispitivanje

³⁰ Članak 37. stavak 1. KZ/11: „Tko drugoga s namjerom potakne na počinjenje kaznenog djela, kaznit će se kao da ga je sam počinio.“

³¹ Članak 38. KZ/11: „Tko drugome s namjerom pomogne u počinjenju kaznenog djela, može se blaže kazniti.“

³² Presuda Vrhovnog suda RH br:I Kž-Uš-106/10-8

³³ Istovrsne odredbe sadržavao je članak 465. ZKP/97.

svjedoka već služi upoznavanju sa zahtjevom za oduzimanje i njegovim izjašnjavanjem o tom zahtjevu (članak 558. stavak 1. i 2. ZKP/08)³⁴. Prilikom ispitivanja navedenu osobu je potrebno upoznati sa pravima da je ovlaštena predlagati dokaze, odnosno da je po dopuštenju predsjednika vijeća ovlaštena postavljati pitanja okrivljeniku, svjedocima i vještacima (članak 558. stavak 3. ZKP/08). Ako tek tijekom rasprave okolnosti pokažu da u obzir dolazi oduzimanje imovinske koristi od treće osobe na koju je imovinska korist prenesena, po članku 558. stavku 5. ZKP/08³⁵ sud će prekinuti raspravu i pozvati osobu na koju je ta korist prenesena, a i zastupnika pravne osobe. Razvidno je da ZKP/08 dosljedno provodi načelo da nije dopušteno izreći bilo kakvu mjeru nekome a da mu prethodno nije bilo omogućeno da se izjasni i podastre dokaze.

Promatrajući navedene odredbe ZKP-a, vidljivo je da su osobe na koje je prenesena nezakonito stečena imovina na neki način privilegirane u postupku u odnosu na svjedoke koji se ispituju samo na okolnosti bitne za utvrđenje počinjenja kaznenog djela, obzirom im pripadaju neka od prava koje sam okrivljenik ima u postupku. Postavlja se pitanje da li se navedene osobe trebaju tretirati kao svjedoci, odnosno da li imaju pravo uskrate svog iskaza u dijelu koji se odnosi na utvrđivanje ostvarene imovinske koristi i način stjecanja imovine, u slučajevima kada su u krvnom, tazbinskom ili posvojiteljskom srodstvu s okrivljenikom, te inače kao svjedoci u postupku imaju pravo na uskratu svog iskaza. Naime, uzimajući u obzir da se tim osobama ne stavlja na teret počinjenje nekog djela te se mjera oduzimanja imovinske koristi izriče *in rem*, a ne *ad personam*, ukazuje se opravdanim u odnosu na postupak oduzimanja uskratiti pravo blagodati, pri čemu svaka od povezanih osoba ima pravo uskratiti odgovor na pojedino pitanje sukladno članak 288. stavak 3. ZKP-a kojim se štite od inkriminacije sebe i bliskih im osoba. Sudska praksa do sada nije zauzela stav oko navedenog pitanja, međutim prvostupanjski sudovi „povezane osobe“ ili „procesno zainteresirane subjekte“ tretiraju kao svjedoke i sukladno tome im daju upozorenja prije uzimanja njihovog iskaza. Po našem mišljenju navedeno je nespojivo s pozicijom „povezane osobe“. Naime, svjedok nema pravo uvida u spis, pravo predlaganja dokaza, niti ispitivanja okrivljenika, drugih svjedoka i vještaka, dakle nema niti jedno pravo koje sukladno ZKP-u ima „procesno zainteresirani subjekt“.

B) Kako utvrditi visinu i vrijednost imovinske koristi?

B.1) Neto ili bruto načelo?

Dvojba da li kod određivanja dimenzija vrijednosti imovinske koristi stečene kaznenim djelom primijeniti teoriju neto načela (koja je bila izražena u ranijim zakonskim rješenjima u odredbama KZ/97) ili teoriju bruto načela, a koje se razlikuju u pogledu osnovnog pitanja priznaju li se počinitelju kaznenog djela

³⁴ Presuda Vrhovnog suda RH br:I Kž-Us-106/10-8

³⁵ Saržajno odgovarajuću odredbu sadržavao je i članak 465. stavak 4. ZKP/97.

troškovi koje je on snosio uslijed počinjenja kaznenog djela, tj. odbijaju li se iznosi tih troškova od pribavljenog imovinskog prihoda prije nego se odredi iznos koji će od njega biti oduzet, riješena je odredbom članak 10. ZPOIK-a³⁶. Naime, predmetna odredba u tom smislu ne ostavlja nikakve dvojbe, jer decidirano određuje primjenu tzv. bruto načela. Isto načelo prihvaćeno je i u odredbi članak 77. stavak 5. KZ/11³⁷. Iako definicija imovinske koristi sadržana u članak 3. stavak 1. točka 1. ZPOIK, koja je određuje kao „svako povećanje ili sprječavanje smanjenja imovine koja potječe od kaznenog djela“, upućuje na zaključak da se radi o „čistoj dobiti“ od kaznenog djela (što podrazumijeva odbijanje troškova koje je počinitelj imao), odredbe članak 10. ZPOIK-a i članak 77. stavak 5. KZ/11 otklanjaju svaku dilemu koja bi u tom smislu mogla nastati.

S druge strane, bruto načelo podrazumijeva da se od počinitelja oduzima cjelokupni prihod od kaznenog djela, pa se ne moraju utvrđivati i odbijati stvarni i nužni troškovi koje je počinitelj snosio u vezi s počinjenim kaznenim djelom, a to zasigurno pojednostavljuje utvrđivanje imovinske koristi i olakšava posao sudovima, ali i državnim odvjetnicima.

Predmetno zakonsko rješenje otklanja dileme u pogledu moralne opravdanosti priznavanja određenih troškova počinitelju, koje su stalne bile isticane pri primjeni neto načela. Međutim, usprkos ovim prednostima, treba naglasiti da primjenom bruto načela ova mjera rezultira ne samo imovinskopravnim poravnanjem (restorativni učinak), već se na određeni način sankcionira i počinitelj koji gubi više nego što je stekao počinjenjem djela.

B.2) Određivanje imovinske koristi po slobodnoj ocjeni

U slučajevima kada imamo više sudionika u počinjenju kaznenog djela, nužno je utvrditi ne samo ukupnu visinu imovinske koristi, već i visinu pribavljene koristi za pojedine sudionike. Baš u takvim situacijama najčešće neće biti moguće točno i egzaktno utvrditi (tj. kada je to skopčano sa nerazmjernim poteškoćama ili sa znatnim odugovlačenjem postupka) koliki je dio ukupne imovinske koristi pojedini sudionik kaznenog djela pribavio. U takvoj situaciji sud će, prema odredbi članka 559. ZKP/08, visinu imovinske koristi za pojedine sudionike kaznenog djela ostvarene počinjenjem kaznenog djela utvrditi po slobodnoj ocjeni, pri čemu treba uzeti u obzir ulogu svakog supočinitelja u pribavljanju imovinske koristi i sve okolnosti oko njegovog sudjelovanja u pribavljanju pa i podijeli imovinske koristi. Dakle, ni u tom slučaju sud ne može bez bilo kakvih podataka i indicija utvrditi visinu imovinske koristi³⁸.

³⁶ Članak 10. ZPOIK: „Kao troškovi imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom ne mogu se uračunati sredstva koja su uložena u pripremanje, počinjenje, sudjelovanje ili prikrivanje kaznenog djela.“

³⁷ Članak 77. stavak 5. KZ/11: „Oduzeta imovinska korist neće se umanjiti za iznos sredstava uložениh u kriminalnu djelatnost“

³⁸ Rješenje Vrhovnog suda RH broj:Kž-941/10

Pri tome nije moguće izreći solidarno mjeru oduzimanja imovinske koristi pribavljene kaznenim djelom. Prihvaćanjem solidarnog izricanja takve mjere, ona bi dobivala punitivni karakter u odnosu na onog počinitelja koji bi ju platio, dok bi u odnosu na ostale, koji je nisu platili, načelo po kojem nitko ne može zadržati korist pribavljenu kaznenim djelom ostalo neprovedeno. Imovinska se korist može oduzeti samo od onih počinitelja kojima je korist i pribavljena. Dakle, ako je korist pribavljena svima, oduzet će se od svih, no u visini za svakog pojedinačno. Ako se ne može utvrditi da bi netko ostvario više, a netko manje, onda su oni dužni plaćati korist koju su zajedno postigli u jednakim dijelovima³⁹.

Bitno je ukazati da solidarna odgovornost supočinitelja postoji za nadoknadu štete, odnosno namirenje imovinskopravnog zahtjeva. Naime, ako se utvrdi da je više osoba počinilo kazneno djelo i istim prouzročili štetu, oštećenik je ovlašten postaviti imovinskopravni zahtjev na način da od svih optuženika traži da mu naknade štetu solidarno, pri čemu svaki od njih odgovora za cijeli dug⁴⁰.

B.3) Utvrđivanje vrijednosti imovinske koristi kad ne možemo oduzeti točno određenu stvar

Ukoliko nije moguće oduzeti upravo onu stvar ili pravo koje predstavljaju imovinsku korist ostvarenu kaznenim djelom, odnosno ako je u međuvremenu imovinska korist promijenjena ili pretvorena u drugi oblik imovine, te ukoliko nije moguće utvrditi vezu između imovine počinitelja i imovinske koristi ostvarene počinjenjem kaznenog djela, dolazi u obzir primjena članka 77. stavak 4. KZ/11 prema kojem će sud naložiti počinitelju isplatu odgovarajuće protuvrijednosti u novčanom iznosu, a plaćanje se može odrediti i obročno. Na isto upućuje i odredba članka 5. stavak 1. točka a) i c) ZPOIK.

Ovdje je bitno ukazati na članak 5. stavak 1. točka a) ZPOIK-a koji propisuje da je sud dužan u osuđujućoj presudi za kazneno djelo kojim je ostvarena imovinska korist, osim utvrđenja koje stvari ili prava predstavljaju imovinsku korist ostvarenu kaznenim djelom, navesti i novčanu protuvrijednosti stvari ili prava koje predstavljaju tu korist. Navedeno nije u suglasju s odredbom članka 77. stavak 4. KZ/11, prema kojoj će sud naknadu novčane protuvrijednosti naložiti počinitelju tek ako utvrdi nemogućnost oduzimanja stvari ili prava

³⁹ Županijski sud u Zagrebu je u presudi IV K-28/02 odmjerio "imovinsku korist za svakog od počinitelja na jednake dijelove, s obzirom na to da je zajednička i udružena aktivnost počinitelja dokazana".

VSRH je u odluci broj: I Kž-527/99 rezimirao: "Prema članak 82. KZ imovinska korist koja je ostvarena kaznenim djelom oduzet će se od počinitelja, međutim, iz tog propisa ne proizlazi da bi obveza plaćanja novčanog iznosa bila solidarna u slučaju ako bi bilo više počinitelja jednog kaznenog djela, izvršenjem kojeg je postignuta imovinska korist. Prema tome, s obzirom na to da su optuženici zajednički djelovali i postignutu korist dijelili, dužni su na jednake dijelove platiti korist koju su zajedno postigli."

⁴⁰ Rješenje Vrhovnog suda RH broj Kž-Us-40/14

ostvarenih kao imovinsku korist. Međutim, kako je ZPOIK *lex specialis*, onda se i u ovoj situaciji primjenjuju njegove odredbe.

Navedeno neće biti problem u situaciji kada je imovinska korist u činjeničnom opisu navedena u novčanoj vrijednosti. Međutim, ukoliko u činjeničnom opisu imamo navedenu imovinsku korist u obliku stvari onda će sud u dijelu izreke biti u obvezi označiti novčanu protuvrijednost te stvari, a obrazloženju će biti nužno iznijeti razloge utvrđenje upravo te vrijednosti. Stoga će se tijekom postupka morati provesti dokazi na okolnosti utvrđenja vrijednosti stvari koja predstavlja imovinsku korist pribavljenu kaznenim djelom (pribavljanje isprava, vještačenje i sl.).

B.4) Pitanje relevantnog vremena utvrđivanja vrijednosti imovinske koristi

Daljnje pitanje je vrijeme koje će biti odlučno za određivanje vrijednosti te stvari (tj. vrijeme kada je djelo počinjeno i stvar oduzeta, ili vrijeme presuđenja). Kazneni zakon nije precizirao koje će vrijeme biti odlučno, ali je sudska praksa dala odgovor kroz svoja pravna shvaćanja.

Imamo dva pravna shvaćanja:

1. imovinsku korist čini tržišna vrijednost prisvojenog predmeta u vrijeme prisvajanja,
2. ako je okrivljenik daljnjim raspolaganjem ili uslijed događaja na tržištu stekao korist veću od one koja je postojala u trenutku prisvajanja, oduzet će mu se taj veći iznos.

Tako je u odnosu na vrijeme prisvajanja kao referentno vrijeme, još 1979. i 1981. godine zauzet stav da „Ako je počinitelj predmet od vrijednosti koje je ostvario kaznenim djelom uz naknadu ili bez naknade prenio na drugu osobu ili je taj predmet kasnije uništen, izgubljen i sl. tako da njegovo oduzimanje od počinitelja kaznenog djela više nije moguće, počinitelj će se obvezati na plaćanje novčanog iznosa koji odgovara tržišnoj vrijednosti koju predmet ima kad je počinjenjem kaznenog djela pribavljen.“⁴¹

Iznimka od tog stava izražena je kroz sudska praksu iz 1992. i 1993.⁴², prema kojoj će sud počinitelja obvezati na plaćanje većeg iznosa, odnosno uzet

⁴¹ To je načelni stav bivšeg Saveznog suda iz 1979.g. i odluka VSRH Kzz-18/81.

⁴² Utvrđivanje visine imovinske koristi prema cijenama stvari u vrijeme suđenja, te obvezivanje počinitelja da plati dinarsku protuvrijednost oduzete strane valute prema prodajnom tečaju na dan ispunjenja obveze izraženo je u odlukama Vrhovnog suda Republike Hrvatske: Kzz-14/92 (iz obrazloženja: „Potrebno je polaziti od smisla i svrhe tog instituta, tj. da se oduzme svaka nezakonito stečena imovinska korist, pa i ona koja može nastati poslije počinjenja djela, promjenom tečaja strane valute.“) i I Kž-138/93.

Takav je stav odgovarajući i onom izraženom kroz praksu Građanskog odjela Vrhovnog suda u pogledu odluke o vraćanju strane valute stečene bez osnova. Međutim, za napomenuti je da je

će u obzir i nastalo povećanje vrijednosti, jer bi u protivnom počinitelj profitirao od razlike koju je ostvario upravljanjem protupravno pribavljenom imovinskom koristi.

Dokazi kojima će sud utvrditi tržišnu vrijednost predmeta u konkretnom slučaju razlikuju se ovisno o vrsti predmeta i drugim okolnostima (to može biti traženje podataka od ovlaštenog prodavatelja, prihvaćanje isprave o stjecanju, vještačenje i sl.).

S druge strane, ako se u međuvremenu prvobitno pribavljena korist daljnjim raspolaganjem ili na drugi način smanjila, takvo smanjenje vrijednosti neće se uzeti u obzir⁴³.

C) Prijedlog/odluka o oduzimanju imovinske koristi

Prijedlog za oduzimanje imovinske koristi treba sadržavati elemente koji su člankom 5. ZPOIK-a propisani kao sadržaj presude kojom se okrivljenik proglašava krivim za kazneno djelo, pri čemu je u istom, kao i u kasnijoj odluci suda, bitno da se uz postupovne odredbe ZPOIK-a (članak 5. stavak 1.) uvijek navede i odgovarajuća materijalnoppravna odredba (članak 77. ili 78. KZ/11). Pri tome, u svakom prijedlogu, odnosno odluci, nije nužno da su sadržani svi elementi koji su pobrojani u predmetnom članku 5., već to ovisi o svakom pojedinom slučaju. Prijedlog, a kasnije i odluku suda, potrebno je obrazložiti.

Prema odredbi članka 5. stavak 1. ZPOIK, odlukom suda, a time i prijedlogom mora se:

- a) utvrditi koje stvari ili prava predstavljaju imovinsku korist ostvarenu kaznenim dijelom (imovinska korist mora biti određena - u činjeničnom opisu radnje kaznenog djela kojim je stečena, a kasnije u izreci presude)
- b) utvrditi novčanu protuvrijednost stvari ili prava koja predstavljaju imovinsku korist ostvarenu kaznenim dijelom (o vremenu koje je relevantno za utvrđivanje vrijednosti bilo je prethodno govora),
- c) utvrditi da su te stvari ili prava postale vlasništvo, odnosno imovina Republike Hrvatske,
- d) naložiti protustranci da Republici Hrvatskoj preda određene stvari, odnosno da na nju prenese određena prava, ako ona već na nju nisu prešla, ili isplati njihovu novčanu protuvrijednost u roku od 15 dana od dana pravomoćnosti presude,
- e) odrediti da se u javnim upisnicima koje vode sudovi i druga tijela izvrši upis prava u korist Republike Hrvatske.

jednom kasnijom odlukom VSRH ponovno zauzeo shvaćanje da se vrijednost pribavljene strane valute, ukoliko njeno oduzimanje nije moguće, utvrđuje prema tečaju te valute na dan suđenja (Kzz-1032/93).

⁴³ Ovakav stav zauzeo je i VSRH u odluci broj I Kž-527/09 od 03. rujna 2009.

Navedeni sastavni dijelovi odluke o oduzimanju imovinske koristi nužni su da bi taj dio izreke mogao postati valjana ovršna isprava za određivanje i provedbu ovrhe⁴⁴.

Primjerice, iznimka od pravila da se imovinska korist mora navesti i u činjeničnom opisu radnje kaznenog djela postoji u slučaju proširenog oduzimanja. U tom slučaju imovinska korist bit će navedena samo u odluci o oduzimanju te obrazložena u obrazloženju presude.

Ako se u opisu radnje kaznenog djela naznači samo stvar koja predstavlja imovinsku korist, bez oznake njene novčane vrijednosti, novčanu protuvrijednost te stvari potrebno je odrediti u izreci odluke o oduzimanju imovinske koristi, dok će u obrazloženju presude biti nužno iznijeti razloge utvrđenja upravo takve vrijednosti.

U slučaju ako je sud nepravilno donese ili ne donese odluku o oduzimanju imovinske koristi, a za to postoje zakonski uvjeti, presuda se zbog toga može pobijati zbog odluke o oduzimanju imovinske koristi po osnovi članak 467. točka 4. u vezi članak 471. stavak 2. ZKP/08⁴⁵.

Ukoliko ne postoji suglasje između izreke presude i odluke o oduzimanju imovinske koristi, bit će ostvarena bitna povreda odredaba kaznenog postupka iz članka 468. stavka 1. točke 11. ZKP/08.

Ni prijenos imovine na Republiku Hrvatsku nije uvijek i u svim situacijama moguć. Prvenstveno je moguć samo ako te stvari, odnosno prava još uvijek postoje i ako su ispunjeni uvjeti za njihovo oduzimanje. Na primjer, uvjeta za prijenos nema ako su te stvari ili prava preneseni na drugu osobu koja je u dobroj vjeri, odnosno ako ih je stekla po razumnoj cijeni, a ta osoba to i dokaže. U tom slučaju naložiti će se plaćanje novčane protuvrijednosti, o čemu je također prethodno bilo govora. Bitno je ukazati da se mora raditi o određenim stvarima, odnosno pravima, upravo onima koje je počinitelj kaznenog djela stekao kao imovinsku korist, neposrednu ili posrednu. Isto tako ako se ne radi o individualno određenim stvarima, već se radi o novcu, onda se samo nalaže počinitelju plaćanje novčane protuvrijednosti.

D) Razgraničenje imovinske koristi i imovinskopravnog zahtjeva

Mjera oduzimanja imovinske koristi i imovinskopravni zahtjev su instituti kojima je jedino zajedničko da imaju za cilj uspostavu imovinskopravnog stanja kakvo je bilo prije počinjenja kaznenog djela. Međutim, sve ostalo je različito.

⁴⁴ Pravila ovršnog prava u tom smislu zahtijevaju da u ispravi bude određen dužnik, te sadržan nalog u kojem je određen predmet, vrsta, opseg i vrijeme ispunjenja obveze.

⁴⁵ Vrhovni sud RH broj KŽ-972/03

Imovinskopravni zahtjev ima prednost pred oduzimanjem imovinske koristi, koja će se utvrđivati samo u onom dijelu koji nije obuhvaćen imovinskopravnim zahtjevom (članak 557. stavak 2. ZKP/08)

Imovinskopravni zahtjev karakterizira dispozicija stranaka (stranka ga je ovlaštena postaviti, ali i povući, bilo djelomično ili u cijelosti), dok je sud takvom dispozicijom vezan i ograničen (nije ovlašten odlučivati mimo i preko onog što je stranka odredila)⁴⁶. Naravno, i u pogledu dokaza koje će provesti u tom smislu sud će biti vezan za prijedloga oštećenika.

Što se oduzimanja imovinske koristi tiče, načelo da nitko ne može zadržati imovinsku korist ostvarenu kaznenim djelom (članak 5. KZ/11) nije provedeno na način da je sud dužan *ex offo* takvu korist oduzeti. Naime, po ZPOIK-u postupa se na temelju prijedloga tužitelja (članak 1. stavak 4. ZPOIK), a po ZKP/08 (članak 206.i stavak 5. ZKP/08) državni odvjetnik je dužan u optužnici ili najkasnije na pripremnom ročištu predložiti oduzimanje imovinske koristi. Međutim, to ipak ne oslobađa sud dužnosti da u tijeku postupka prikuplja dokaze i istražuje okolnosti važne za utvrđivanje imovinske koristi (članak 557. stavak 1. ZKP/08).

Daljnja bitna razlika između imovinskopravnog zahtjeva i mjere oduzimanja imovinske koristi proizlazi iz činjenice da se imovinskopravni zahtjev temelji na šteti koja je ostvarenjem kaznenog djela nekome nanesena. Ta šteta može, ali i ne mora, odgovarati imovinskoj koristi počinitelja kaznenog djela, a moguće je i da u nekim kaznenim djelima u potpunosti izostane, dok istovremeno počinitelj stekne određenu korist. Dakle, ovisno o vrsti kaznenog djela, te okolnostima slučaja, predmet imovinskopravnog zahtjeva će se potpuno ili u određenoj mjeri preklapati i podudarati s onim što predstavlja imovinsku korist pribavljenju učinkom tog kaznenog djela.

Imovinskopravni zahtjev u kaznenom postupku može se odnositi na zahtjev koji se može podnijeti u parnici (članak 153. stavak 1. ZKP/08)⁴⁷. S druge strane, mjera oduzimanja imovinske koristi ne može biti upravljena na poništenje određenog pravnog posla. Jednako tako, imovinskopravni zahtjev u okviru naknade štete može tražiti i naknadu neimovinske štete, dok oduzimanjem imovinske koristi može biti oduzeta samo ona imovina (imovinska korist) koja eventualno s druge strane odgovara šteti nastaloj na imovini oštećenika. Dakle, ne može biti govora o koristi koja nema imovinski karakter.

Sukladno ZKP/08 imovinskopravni zahtjev može postaviti oštećenik⁴⁸ ili ovlaštenik⁴⁹ (osoba koja nije oštećena kaznenim djelom, ali na koju je prešla

⁴⁶ Članak 156. stavak 1. ZKP/08, ranije članak 130. stavak 1. ZKP/97.

⁴⁷ Odredba članak 127. stavak 2. ZKP/97 određivala je drugačije: „Imovinskopravni zahtjev može se odnositi na naknadu štete, povrat stvari ili poništaj određenog pravnog posla“.

⁴⁸ Odredba članak 3. stavak 1. točka 5. ZPOIK-a upućuje na definiciju pojma oštećenika iz ZKP/08, koji u članak 202. stavak 2. točka 11. navodi:“ Oštećenik je osim žrtve i druga osoba čije

tražbina potekla iz kaznenog djela). Na to upućuje i ZPOIK-a u članak 3. stavak 1. točka 5.

Sud je dužan ispitati okrivljenika o činjenicama navedenim u prijedlogu za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva i izvidjeti okolnosti koje su važne za utvrđivanje imovinskopravnog zahtjeva (članak 157. ZKP/08).

E) Odlučivanje o imovinskopravnom zahtjevu i oduzimanju imovinske koristi

Sud je samo pod pretpostavkom da donese presudu kojom optuženika proglašava krivim ovlašten dosuditi imovinskopravni zahtjev oštećeniku u cijelosti, ili mu ga može dosuditi djelomično, a za ostatak ga uputiti na parnicu. Također, ukoliko podaci tog postupka ne daju pouzdanu osnovu ni za potpuno, ni za djelomično presuđenje, sud oštećenika može uputiti s tim imovinskopravnim zahtjevom u parnicu⁵⁰. Iz ovoga slijedi da kazneni sud nije ovlašten odbiti imovinskopravni zahtjev. S druge strane, ukoliko je sud donio presudu kojom se optuženik oslobađa optužbe, ili kojom se optužba odbija, ili je rješenjem obustavio kazneni postupak, dužan je oštećenika uputiti da imovinskopravni zahtjev može ostvarivati u parnici⁵¹.

Pri tome je bitno ukazati da nije propisano da kazneni sud kada donosi osuđujuću presudu „mora“ odlučiti o imovinsko-pravnom zahtjevu, već je jedina obveza da kada donosi osuđujuću presudu, a kada iz bilo kojeg razloga neće ili ne može meritorno odlučiti o imovinskopravnom zahtjevu, da oštećenika uputi u parnicu, ali i to samo u slučaju kada o istom zahtjevu nije u tijeku parnica, kada o istom zahtjevu nije ranije pravomoćno presuđeno ili kada o istom zahtjevu nije ranije zaključena sudska nagodba⁵².

Oduzimanje imovinske koristi je, kako je to već izloženo, mjera supsidijarnog karaktera⁵³. Dakle, sud je izriče ako ta korist nije u cijelosti obuhvaćena dosuđenim imovinskopravnim zahtjevom oštećenika, odnosno ovlaštenika, za podnošenje prijedloga za ostvarivanje imovinskopravnog

je kakvo osobno ili imovinsko pravo povrijeđeno ili ugroženo kaznenim djelom, a sudjeluje u svojstvu oštećenika u kaznenom postupku.”

⁴⁹ Pojam ovlaštenika spominje odredba članak 154. stavak 1. ZKP/08: „Prijedlog za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva u kaznenom postupku može podnijeti osoba koja je ovlaštena da takav zahtjev ostvaruje u parnici.“

⁵⁰ Navedene pretpostavke i ovlasti suda sadrži odredba članak 158. stavak 2. ZKP/08 (ranije članak 132. stavak 2. ZKP/97).

⁵¹ Prema odredbi članak 158. stavak 3. ZKP/08 (ranije članak 132. stavak 3. ZKP/97).

⁵² Odluka Ustavnog suda broj U-III-2509/2008 od 08. studenog 2012., točka 11.

⁵³ Odredba članak 1. stavak 3 ZPOIK-a navodi: „sud i tijela koja postupaju prema ovom Zakonu dužna su voditi računa je li oštećenik postavio imovinskopravni zahtjev. Ako je oštećenik postavio imovinskopravni zahtjev koji s obzirom na osnovu isključuje oduzimanje imovinske koristi, prema ovom Zakonu će se postupati samo u odnosu na dio imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom koji nije obuhvaćen imovinskopravnim zahtjevom“

zahtjeva. Stoga, obzirom da imovinskopravni zahtjev ima prednost pred oduzimanjem imovinske koristi, sud će odrediti oduzimanje utvrđene imovinske koristi u slijedećim načelno postavljenim slučajevima:

- a. ako oštećenik kaznenog djela ili drugi ovlaštenik nije postavio imovinskopravni zahtjev;
- b. ako je oštećenik ili ovlaštenik postavio imovinskopravni zahtjev koji samo djelomično obuhvaća imovinsku korist;
- c. ako je oštećenik ili ovlaštenik postavio imovinskopravni zahtjev, ali je upućen u parnicu;
- d. ako nema oštećenika kaznenog djela;
- e. ako je oštećenik nepoznat.

Ovdje je bitno naglasiti da je oduzimanje imovinske koristi u odnosu na imovinskopravni zahtjev supsidijarne prirode samo ako je oštećeniku u kaznenom postupku dosuđen imovinskopravni zahtjev i ako on po visini potpuno odgovara imovinskoj koristi pribavljenoj kaznenim djelom. Tek tada se ne izriče oduzimanje imovinske koristi ⁵⁴.

Na isti način je postupanje suda u pogledu odluke o oduzimanju imovinske koristi propisao i ZPOIK-a u članak 5. stavak 2.

Bitno je još istaknuti slučajeve kada je oštećenik upućen da postavljeni imovinskopravni zahtjev ostvaruje u parnici, odnosno kada u kaznenom postupku uopće nije ni postavio imovinskopravni zahtjev, a zahtjev mu je u parnici usvojen nakon što je provedena ovrha u korist Republike Hrvatske, koje slučajeve obuhvaća članak 24. ZPOIK. Prijašnji članak 82. stavak 6. KZ/97 je propisivao da je oštećenik dužan u roku tri mjeseca od dana pravomoćnosti odluke o oduzimanju imovinske koristi pokrenuti parnični postupak kako bi ostvario svoje pravo na namirenje iz oduzete imovinske koristi, dok sadašnje odredbe KZ/11 ne propisuju rok, pa se postavlja pitanje primjenjuju li se zastarni rokovi propisani Zakonom o obveznim odnosima ili oštećenik može u bilo kojem trenutku zahtijevati od Republike Hrvatske namirenje svoje tražbine.

⁵⁴ Presuda Vrhovnog suda RH broj:Kž- 972/03

V. PRIVREMENE MJERE RADI OSIGURANJA ODUZIMANJA IMOVINSKE KORISTI

Privremene mjere osiguranja oduzimanja imovinske koristi su izuzetno bitan preventivni instrument, koji sprječava nemogućnost oduzimanja imovinske koristi. Smisao i pravi učinak privremenih mjera osiguranja oduzimanja imovinske koristi postiže se jedino ukoliko su one predložene i određene u fazi izvida ili najkasnije u vrijeme otvaranja istrage.

Radi se o sredstvu sudskog prisilnog osiguranja novčanih i nenovčanih tražbina. ZPOIK je omogućio predlagatelju osiguranja da radi osiguranja oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom predloži osiguranje bilo kojom privremenom mjerom i prije i tijekom kaznenog postupka, te prije i tijekom posebnog postupka za oduzimanje imovinske koristi (iz članka 6. tog Zakona), te nakon završetka tog postupka ili kaznenog postupka, sve dok ovrha ne bude provedena.

I u ovom slučaju postoji nesuglasje ZPOIK-a i ZKP-a. Naime, i prema članku 271. stavak 1. ZKP/08⁵⁵ državni odvjetnik je taj koji je ovlašten podnijeti prijedlog za osiguranje oduzimanja imovinske koristi određivanjem neke privremene mjere, ali prema odredbama koje vrijede za ovršni postupak. Stoga se nameće pitanje u kojim slučajevima će državni odvjetnik predlagati privremene mjere po ZPOIK-u a u kojem po ZKP. Obzirom da je ZPOIK *lex specialis* proizlazi da se njegove odredbe prioritarno primjenjuju. Međutim, Vrhovni sud RH je u rješenju broj Kž-Us-119/13 zauzeo stav da se na prijedlog državnog odvjetnika mogu u kaznenom postupku prema odredbama koje vrijede za ovršni postupak odrediti privremene mjere osiguranja imovinske koristi (članak 271. stavak 1. ZKP/08) ali da bi se takav postupak i vodio državni odvjetnik dužan je staviti takav prijedlog, jer odredba članak 271. stavak 1. ZKP/08 propisuje takav postupak samo kao fakultativnu mogućnost. U slučaju kad državni odvjetnik podnese prijedlog prema ZPOIK-u stav Vrhovnog suda RH je da je državni odvjetnik iskoristio privilegij suženog standarda dokazivanja, jer prema ovršnom postupku treba dokazati okolnosti koje se kod primjene ZPOIK-u „gotovo“ preusmiraju.

O prijedlogu za osiguranje uvijek odlučuje sud. Koji je to sud i u kojem sastavu određuje se u članku 11. stavak 2. do 4. ZPOIK. Bitno je napomenuti da prema odredbama ZKP/08 i ZPOIK-a sud nije ovlašten po službenoj dužnosti odrediti privremene mjere osiguranja oduzimanja imovinske koristi⁵⁶.

⁵⁵ Članak 271. stavak 1. ZKP/08: „Na prijedlog državnog odvjetnika mogu se u kaznenom postupku prema odredbama koje vrijede za ovršni postupak odrediti privremene mjere osiguranja oduzimanja imovinske koristi.“

⁵⁶ Ranije je sud to činio. Naime, odredba čl.467. ZKP/97 glasi:“Kad dolazi u obzir oduzimanje imovinske koristi, sud će po službenoj dužnosti, prema odredbama koje važe za ovršni postupak, odrediti privremene mjere osiguranja. U takvom slučaju primjenjivat će se odredbe čl.136. st.2. ovoga Zakona.“

Protiv rješenja kojim je odlučeno o prijedlogu za osiguranje oduzimanja imovinske koristi dopuštena je žalba⁵⁷, koja nema suspenzivni učinak. O žalbi odlučuje sudac pojedinac višeg suda.

Prema navedenim odredbama do osiguranja oduzimanja imovinske koristi može doći prije i nakon pokretanja kaznenog postupka. ZPOIK nabroja sedam vrsta privremenih mjera, međutim ne ograničava predlagatelja osiguranja u pogledu vrste mjere osiguranja koju će predložiti, slijedom čega je dopušteno predložiti bilo koju privremenu mjeru kojom se postiže svrha osiguranja oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom (članak 11. stavak 1. ZPOIK-a).

Pravo koje ima državni odvjetnik u pogledu predlaganja privremenih mjera osiguranja oduzimanja imovinske koristi, ima i oštećeni kao tužitelj, odnosno privatni tužitelj, kako to proizlazi iz članka 29. stavak 1. ZPOIK, međutim navedeni prijedlog i odluka o istom donosi se sukladno Ovršnom zakonu. Bitno je ukazati da osiguranje oduzimanja imovinske koristi ujedno ne osigurava i ostvarenje imovinskopravnog zahtjeva. Ako uzmemo u obzir da imovinskopravni zahtjev ima prioritet pred oduzimanjem imovinske koristi, onda je logično da i privremene mjere osiguranja ostvarenja imovinskopravnog zahtjeva imaju prioritet pred osiguranjem imovinske koristi⁵⁸.

Isti učinak privremenih mjera može se postići i privremenom obustavom financijske transakcije. Naime, prema odredbi članka 266. stavak 1. ZKP/08 sud može rješenjem naložiti pravnoj ili fizičkoj osobi da privremeno obustavi izvršenje određene financijske transakcije za koju postoji sumnja da predstavlja kazneno djelo, služi prikrivanju kaznenog djela ili prikrivanju dobiti ostvarene kaznenim djelom. Tim rješenjem odredit će se da se financijska sredstva namijenjena za tu transakciju, kao i gotovinski iznosi novca domaće i strane valute privremeno oduzimaju prema članku 265. stavak 2. ZKP/08 i deponiraju na poseban račun i čuvaju do okončanja postupka, tj. dok se ne steknu uvjeti za njihovo vraćanje ili oduzimanje.

A) Trajanje, ukidanje, zamjena i produljenje određene privremene mjere

Što se tiče učinka privremenih mjera bitno je naglasiti da ukoliko se radi o privremenoj mjeri koju treba upisati u javni upisnik, odluka suda mora sadržavati i nalog za upis privremene mjere u javni upisnik. Nakon upisa privremene mjere u javni upisnik, neće imati pravnog učinka pravni posao kojim protivnik osiguranja raspolaže sa stvari ili pravom koje je predmet osiguranja.

⁵⁷ Iako odredbe ZKP/08 predviđaju uže pravo na žalbu, odredbe ZPOIK-a kao posebnog zakona imaju prednost pred odredbama ZKP/08.

⁵⁸ Rješenje Vrhovnog suda RH broj:Kž-606/12-4

Trajanje privremenih mjera ovisi o fazi u kojoj su one određene. Vremenska ograničenost trajanja tih mjera jedna je od njihovih osnovnih karakteristika.

- ZPOIK posebno određuje najdulji rok trajanja te mjere u dvije situacije:
- ako je ona određena prije pokretanja postupka (kada mjera traje najdulje dvije godine od dana određenja mjere, ako do tada ne bude potvrđena optužnica, određena rasprava na temelju privatne tužbe, ili podnesen prijedlog za provođenje posebnog postupka za oduzimanje imovinske koristi – članak 15. ZPOIK-a) i
 - nakon donošenja pravomoćne presude (kada traje najdulje šezdeset dana po pravomoćnosti – članak 16. ZPOIK-a).

Razloge za propisivanje maksimalnog roka od dvije godine za privremene mjere određene prije pokretanja kaznenog postupka pronalazimo u činjenici da privremene mjere duljeg trajanja mogu bitno ograničiti ustavna prava, odnosno poslovanje i egzistenciju određene osobe, u vrijeme kada se protiv nje ne vodi kazneni postupak, a do istog ne mora ni doći.

Nasuprot tome u složenim predmetima, u kojima istraga traje maksimalnih godinu i pol dana, iskustva su pokazala da je rok od dvije godine premali. Postoje slučajevi u kojima se nakon dovršetka istrage (koja je trajala maksimalnih godinu i pol dana) podigne optužnica te da ista ne bude potvrđena u preostalim 6 mjeseci, odnosno da se optužnica vrati na doradu, uslijed čega dolazi do isteka maksimalnog roka trajanja privremenih mjera od dvije godine iz članak 15. ZPOIK-a. U takvim slučajevima, nakon potvrđivanja optuženice, postoji mogućnost ponovnog predlaganja određivanja privremene mjere, pri čemu je sudska praksa pokazala neujednačenost kod ovakvih slučajeva. Naime, u dvije identične pravne situacije donesena su dva različita rješenja, kako prvostupanjskog, tako i drugostupanjskog suda.

U prvom slučaju nakon ukidanja privremene mjere zbog proteka roka od 2 godine, državni odvjetnik je predložio ponovno određivanje istih, a prvostupanjski sud je odbio prijedlog s obrazloženjem da se radi o istom kaznenom postupku u kojem su već bile određene iste mjere, a koji stav je prihvatio i Vrhovni sud RH navodeći da bi ponovno određivanje privremenih mjera predstavljalo derogiranje odredbe članka 15. toč 1. ZPOIK-a jer bi se time faktički omogućilo neodređeno trajanje takve mjere⁵⁹.

U drugom slučaju nakon ukidanja privremene mjere zbog proteka roka od 2 godine, državni odvjetnik je predložio ponovno određivanje istih, a prvostupanjski sud je prihvatio prijedlog i ponovno odredio iste mjere, a Vrhovni sud RH je potvrdio navedeno rješenje iznoseći stav da je potvrđivanjem optužnice naknadno otpao razlog zbog kojeg su privremene mjere bile ukinute, te

⁵⁹ Rješenje Vrhovnog suda broj Kž-Us-91/13

da postoje razlozi za ponovno određivanje istih ⁶⁰, odnosno da okolnost da je privremena mjera koja je bila određena prije pokretanja kaznenog postupka i koja je zbog proteka roka iz članak 15. ZPOIK-a ukinuta, ne otklanja mogućnost ponovnog određivanja iste nakon potvrđivanja optuženice ⁶¹.

Postavlja se pitanje da li je moguće produljenje privremenih mjera čije trajanje je određeno sukladno članak 15. stavak 1. ZPOIK-a. Iako ZPOIK to izričito ne navodi, smatramo da bi analognom primjenom odredaba OZ-a ⁶² sud takvom prijedlogu mogao udovoljiti, uz uvjet da još uvijek postoji potreba za ostajanjem na snazi određene privremene mjere ⁶³.

Prije isteka vremena na koji je neka privremena mjera određena može doći do njezinog ukidanja ili zamjene drugom mjerom. Prijedlog za takvu odluku daje protivnik osiguranja, a sud će ga prihvatiti ako protivnik osiguranja dokaže (do razine potpune izvjesnosti) jednu od alternativno određenih pretpostavki:

- a) da određena privremena mjera nije potrebna, ili
- b) da se osiguranje može postići kakvom drugom privremenom mjerom,
- c) te ako uz jednu od te dvije pretpostavke protivnik osiguranja ili treća osoba položi jamčevinu.

Kao predmet osiguranja budućeg potraživanja prema ZPOIK-u, kao specijalnom propisu, može poslužiti svaka stvar ili pravo (imovina u smislu odredbe članak 3. stavak 1. točka 2. ZPOIK-a) okrivljenika koje mogu biti predmetom ovrhe, a koja se nalazi u njegovom vlasništvu, posjedu ili pod kontrolom (točka 6. citiranog propisa). Prema tome mjerama osiguranja se može obuhvatiti sva imovina okrivljenika koja može biti predmetom ovrhe, pa makar ta imovina bila stečena na zakonit način, jer se i iz te imovine može naplatiti i imovinska korist koja je ostvarena kaznenim djelom ⁶⁴.

B) Pravna predmnijeva pretpostavke postojanja opasnosti za tražbinu RH po ZPOIK-u

ZPOIK je unio velike promjene u pogledu pretpostavki za osiguranje oduzimanja imovinske koristi određivanjem privremenih mjera. Naime, prema članku 12. stavak 1. ZPOIK ⁶⁵, u postupku osiguranja privremenom mjerom

⁶⁰ Rješenje Vrhovnog suda broj Kž-Us-160/14

⁶¹ Rješenje Vrhovnog suda broj Kž-34/15

⁶² Članak 351. stavak 2. Ovršnog zakona (Narodne novine broj: 112/12., 25/13. I 93/14) glasi: "(2) Sud će, na prijedlog predlagatelja osiguranja, produžiti trajanje privremene mjere uz uvjet da se nisu promijenile okolnosti pod kojima je ta mjera određena."

⁶³ Rješenje Vrhovnog suda RH broj: Kž-34/15

⁶⁴ Rješenje Vrhovnog suda RH broj: Kž-Us-90/11 i Kž-34/15

⁶⁵ Čl. 12. st. 1. ZPOIK: "U postupku osiguranja privremenom mjerom prema ovom Zakonu pretpostavlja se postojanje opasnosti da tražbina Republike Hrvatske glede oduzimanja imovinske koristi ostvarena kaznenim djelom neće moći biti ostvarena, ili da će njezino ostvarenje biti otežano ako privremena mjera ne bude određena."

pretpostavlja se postojanje opasnosti da tražbina Republike Hrvatske glede oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom neće moći biti ostvarena, ili da će njezino ostvarenje biti otežano ako privremena mjera ne bude određena. Propisivanjem zakonske predmnijeve (*praesumptio iuris*) o postojanju opasnosti da tražbina Republike Hrvatske neće moći biti ostvarena, odnosno da bi njezino ostvarenje bilo znatno otežano ako ne bude određena privremena mjera, teret dokazivanja je u cijelosti prebačen na protivnika osiguranja.

Dakle, zahvaljujući ovoj bitnoj promjeni, dovoljno je da predlagatelj osiguranja učini vjerojatnim postojanje buduće tražbine Republike Hrvatske glede oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom. Naravno, kako je u pitanju *praesumptio iuris*, odnosno oboriva pravna presumpcija, otvorena je mogućnost dokazivanja suprotnog. Druga je stvar što će protivnik osiguranja u priliku da to čini doći tek naknadno, jer se osiguranje, sukladno odredbi članka 12. stavak 2. ZPOIK, može odrediti i prije nego što je protivniku osiguranja omogućeno da se očituje o prijedlogu predlagatelja osiguranja. Protivnik osiguranja svoje će protivljenje, dokaze i prijedloge moći istaknuti tek i jedino u žalbenom postupku⁶⁶, koja je kako je već navedeno nesuspendivna.

C) Prijedlog/rješenje o određivanju privremene mjere

ZPOIK ne propisuje izričito sadržaj prijedloga za određivanje privremene mjere, a slijedom toga i rješenja suda kojim se ista određuje. ZPOIK u članku 11. Stavak 1. Samo propisuje vrste mjere kojima se osigurava oduzimanje imovinske koristi⁶⁷, dok pobliže ne navodi obvezne sastojke samog prijedloga za

⁶⁶ Drugačije je u postupku za kaznena djela iz nadležnosti USKOK-a, jer protivnik osiguranja može, ne uložiti li žalbu, sve te prigovore istaknuti na ročištu za potvrdu donesenog rješenja (čl. 57. ZUSKOK), koje ZPOIK ne predviđa.

⁶⁷ Članak 11. stavak 1. ZPOIK glasi: (1) Radi osiguranja oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom predlagatelj osiguranja je ovlašten prije i nakon pokretanja kaznenog postupka ili postupka iz članka 6. ovoga Zakona predložiti osiguranje bilo kojom privremenom mjerom kojom se postiže ta svrha, a posebno:

a) zabranom otuđenja i opterećenja nekretnine ili stvarnih prava upisanih na nekretnini, uz zabilježbu zabrane u zemljišnu knjigu, oduzimanjem nekretnine i njezinim povjeravanjem na čuvanje i upravu Uredu,

b) zabranom protivniku osiguranja da otuđi ili optereti pokretnine, oduzimanjem tih stvari i njihovim povjeravanjem na čuvanje Uredu,

c) oduzimanjem i polaganjem gotovoga novca, vrijednosnih papira te njihovom predajom Uredu,

d) zabranom dužniku protivnika osiguranja da dobrovoljno ispuni svoju obvezu protivniku osiguranja te zabranom protivniku osiguranja da primi ispunjenje te obveze, odnosno da raspolaže svojim tražbinama,

e) nalogom banci da protivniku osiguranja ili trećoj osobi, na temelju naloga protivnika osiguranja, uskrati s računa isplatu novčanoga iznosa za koji je određena privremena mjera,

f) zabranom otuđenja i opterećenja dionica, udjela ili poslovnoga udjela uz zabilježbu zabrane u knjigu dionica, udjela ili poslovnih udjela, a po potrebi i u javnom registru, zabranom korištenja ili raspolaganja pravima po osnovi takvih dionica, udjela ili poslovnih udjela, povjeravanjem dionica, udjela ili poslovnih udjela na upravu Uredu, postavljenjem privremene uprave društvu,

određivanje privremene mjere. Međutim, prema odredbama ovršnog prava (članak 341. stavak 2. Ovršnog zakona) rješenje o određivanju privremene mjere mora sadržavati:

- a) zahtjev u kojemu treba točno označiti tražbinu čije se osiguranje traži (što znači da treba individualizirati tražbinu i po predmetu i po osnovi te navesti činjenice iz kojih bi ona nastala i dokaze kojima bi se potkrjepljivala vjerojatnost tih činjenica),
- b) naznaku kakva mjera se traži
- c) vrijeme njezina trajanja (jer je vremenska ograničenost jedna od osnovnih karakteristika privremenih mjera)⁶⁸
- d) kada je to potrebno, sredstva osiguranja kojima će se privremena mjera prisilno ostvariti i predmet osiguranja
- e) nalog za upis (ako se radi o privremenoj mjeri koju treba upisati u javni upisnik).

Vrijednost imovinske koristi nije nužan sastojak izreke rješenja, a samim time ni prijedloga za određivanje privremene mjere (članak 11. stavak 2. ZPOIK-a) obzirom da se samo osigurava buduća tražbina u vezi imovinske koristi, dok će se točan iznos moći tvrditi tek nakon dovršetka kaznenog postupka, kada se sa sigurnošću bude utvrdilo o kojem se iznosu radi.

O samom prijedlogu odlučuje sud koji je stvarno i mjesno nadležan za vođenje kaznenog postupka, a ako se postupak oduzimanja vodi izvan kaznenog postupka (prema članku 6. ZPOIK), nadležan je sudac pojedinac koji bi bio nadležan za vođenje kaznenog postupka. Do podizanja optužnice o prijedlogu određivanja privremene mjere odlučuje sudac istrage, nakon podizanja optužnice do njezina potvrđivanja, optužno vijeće, a nakon potvrđivanja optužnice ili određivanja rasprave na temelju privatne tužbe sud pred kojim se ima provesti rasprava. Do pokretanja postupka prema čl.6. ZPOIK-a o prijedlogu odlučuje sudac istrage, a nakon njegova pokretanja sud pred kojim se ima provesti rasprava.

Protiv rješenja kojim se određuje privremena mjera osiguranja oduzimanja imovinske koristi dopuštena je žalba u roku od 3 dana od dana njegova dostavljanja. Žalba ne zadržava ovrhu rješenja, a o istoj odlučuje sudac pojedinac višeg suda⁶⁹.

Prijedlogom, odnosno rješenjem o određivanju privremene mjere može se odrediti i privremeno oduzimanje imovine i povjeravanja iste na čuvanje i upravu

g) zabranom dužniku protivnika osiguranja da protivniku osiguranja preda stvari, prenese pravo ili obavi drugu nenovčanu činidbu.

⁶⁸ Ovo proizlazi iz odredbe članak 11. stavak 2. ZPOIK, a u skladu je i s odredbom članak 351. stavak 1. OZ koja glasi: „(1) U rješenju kojim se određuje privremena mjera odredit će se i trajanje te mjere, a ako je mjera određena prije podnošenja tužbe ili pokretanja kojega drugoga postupka – i rok u kojemu predlagatelj osiguranja mora podnijeti tužbu, odnosno prijedlog za pokretanje drugog postupka, radi opravdanja mjere.”

⁶⁹ Čl.11. st.2.,3.,4., 5. i 6. ZPOIK-a

Državnom uredu za upravljanje državnom imovinom (dalje: DUUDI)⁷⁰. Prije predlaganja ovakve privremene mjere, odnosno oduzimanja imovine iz posjeda protivnika osiguranja i povjeravanje iste DUUDI-u, bitno je razmotriti i uzeti u obzir troškove koji prate provedbu i održavanje takve privremene mjere te iste usporediti s njenom svrhom.

D) Osnovne karakteristike postupka osiguranja oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom prema ZUSKOK-u

ZUSKOK u Glavi IV. uređuje postupak po kojem Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta (dalje: Ured) i sudovi prethodnim ili privremenim mjerama (mjere osiguranja) osiguravaju prisilno oduzimanje sredstava, prihoda ili imovine u svezi s kaznenim djelima iz nadležnosti Ureda, a koja su definirana člankom 21. ZUSKOK-a.

Proteklih godina ZUSKOK je u više navrata mijenjan, u okviru kojih promjena su i odredbe koje uređuju postupak osiguranja oduzimanja imovinske koristi doživjele određene izmjene. Značajne promjene dogodile su se donošenjem ZPOIK-a, čijim je stupanjem na snagu 1. siječnja 2011. prestao važiti značajan broj odredbi u navedenoj Glavi IV. ZUSKOK-a. Navedenim stavljanjem izvan snage pojedinih odredbi nastojalo se uskladiti odredbe Glave IV. ZUSKOK-a s odredbama ZPOIK-a, a odredbe koje su ostale na snazi primjenjuju se u kombinaciji s odredbama ZPOIK-a. Naime, ZPOIK propisuje da se odredbe tog zakona primjenjuju u postupku za kaznena djela iz nadležnosti Ureda, ako ZUSKOK drugačije ne propisuje, na koji način je određena prednost u primjeni odredaba ZUSKOK-a pred odredbama ZPOIK-a⁷¹.

Nadležnost suda za odlučivanje o prijedlogu Ureda za određivanje mjera osiguranja samo je djelomično određena ZUSKOK-om. Nakon započinjanja kaznenog postupka za odlučivanje o produljenju roka za koji je mjera osiguranja određena nadležan je sud pred kojim se vodi kazneni postupak, a za provedbu mjere osiguranja mjesno je nadležan sud koji bi bio mjesno nadležan za provedbu ovrhe⁷². ZUSKOK više ne određuje nadležnost za odlučivanje o mjerama osiguranja prije započinjanja kaznenog postupka⁷³, pa se u tom dijelu primjenjuje ZPOIK koji je odredio da je nadležan sud koji je stvarno i mjesno nadležan za vođenje kaznenog postupka⁷⁴.

⁷⁰ Čl.20. ZPOIK-a

⁷¹ To proizlazi iz odredbe čl. 34. ZPOIK.

⁷² Čl. 52. st. 2. i 3. ZUSKOK.

⁷³ Stupanjem na snagu ZPOIK-a prestao je važiti čl.52. st.1. ZUSKOK-a koji je glasio:“ Postupak osiguranja prisilnog oduzimanja sredstava, prihoda ili imovine iz čl.50. st.1. ovog Zakona vodi, te rješenje o mjeri osiguranja prije započinjanja kaznenog postupka donosi sudac istrage suda iz čl.31. ovog Zakona. Vijeće od trojice sudaca istog suda odlučuje o žalbi protiv njegovih rješenja.“

⁷⁴ Čl.11. st. 2. ZPOIK:“ O prijedlogu za osiguranje iz stavak 1. ovog članka rješenjem odlučuje sud iz članka 5. stavka 3. i članka 6. stavak 6. ovog Zakona. Rješenje mora sadržavati vrijeme na koje je privremena mjera određena.“

Ured po službenoj dužnosti pokreće postupak osiguranja prisilnog oduzimanja sredstava, prihoda ili imovine ostvarene kaznenim djelom, a taj postupak karakterizira:

- isključenje javnosti sve do pravomoćnosti odluke o mjeri osiguranja
- hitnost postupka (sud o mjeri odlučuje odmah a najkasnije 12 sati nakon primitka zahtjeva).

Zahtjev Ureda treba sadržavati elemente propisane čl. 56. st.1. ZUSKOK-a⁷⁵.

Na prijedlog Ureda sud će odrediti mjeru osiguranja ako utvrdi da su kumulativno ispunjene pretpostavke iz čl. 55. st.1. ZUSKOK-a, odnosno da:

- 1) postoje osnove sumnje da je fizička ili pravna osoba počinila kazneno djelo iz nadležnosti Ureda,
- 2) postoje osnovi sumnje da su ukupna sredstva, prihodi i imovina te osobe stečeni kao imovinska korist od kaznenog djela i
- 3) vrijednost tih sredstava, prihoda ili imovine prelazi ukupnu svotu od 100.000,00 kn.

Nabrojene pretpostavke dužan je dokazati predlagatelj, odnosno USKOK. Dokazni standard koji se traži je „postojanje osnova sumnje“, što upućuje na stupanj izvjesnosti koji je niži od onog potrebnog za započinjanje kaznenog postupka (tj. osnovane sumnje).

Propisivanjem zakonske pretpostavke o postojanju opasnosti da tražbina Republike Hrvatske glede oduzimanja imovinske koristi neće moći biti ostvarena ili da će njezino ostvarenje biti otežano (članak 12. stavak 1. ZPOIK)⁷⁶, ZPOIK je znatno olakšao posao i Uredu⁷⁷.

⁷⁵ Čl. 56. st. 1. ZUSKOK-a glasi: „Zahtjev Ureda za pokretanje postupka iz članka 53. st. 1. ovog Zakona sadrži:

- 1) kratki činjenični opis kaznenog djela i njegov naziv,
- 2) podatke o fizičkoj i pravnoj osobi u odnosu na koju se zahtjev podnosi,
- 3) opis sredstava, prihoda ili imovine koje ta fizička ili pravna osoba drži,
- 4) razloge za uvjerenje o postojanju očito znatnog nerazmjera između vrijednosti sredstava, prihoda i imovine kojima ta fizička ili pravna osoba raspolaže i vrijednosti nadležnim državnim tijelima prijavljenih osobnih dohodaka i drugih primanja.“

⁷⁶ Čl.12.st.1.ZPOIK: “U postupku osiguranja privremenom mjerom prema ovom Zakonu pretpostavlja se postojanje opasnosti da tražbina Republike Hrvatske glede oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom neće moći biti ostvarena, ili da će njezino ostvarenje biti otežano ako privremena mjera ne bude određena.“

⁷⁷ Do stupanja na snagu ZPOIK-a, Ured je, pored naprijed navedenih pretpostavki, morao u prijedlogu za određivanje mjera osiguranja učiniti vjerojatnim da postoje osnovi sumnje da će počinitelj kaznenog djela prije ili tijekom postupka onemogućiti ili znatno otežati oduzimanje imovine, sredstava i prihoda. Navedeno je bilo u skladu i s pravilima ovršnog postupka, čija je primjena propisana čl. 50. st.2. ZUSKOK-a, u kojem predlagatelj također mora učiniti vjerojatnim spomenutu opasnost, kao i postojanje tražbine.

Mjera osiguranja može se odnositi i na imovinu koja se ne nalazi kod protivnika osiguranja.

Naime, ako se za dio protivnikovih sredstava, prihoda ili imovine učini vjerojatnim da se po bilo kojem pravnom temelju nalazi kod:

- njegovog bračnog ili izvanbračnog druga,
- srodnika u ravnoj lozi,
- srodnika u pobočnoj lozi do trećeg stupnja zaključno,
- srodnika po tazbini do drugog stupnja zaključno i
- posvojenika i posvojitelja⁷⁸,

sud će u rješenju o određivanju mjere osiguranja odrediti i da se ona odnosi i na dio protivnikovih sredstava, prihoda i imovine koji se nalaze kod neke od navedenih osoba.

Na isti način sud postupa i ako se učini vjerojatnim da se dio protivnikovih sredstava, prihoda i imovine po bilo kojem pravnom temelju nalazi kod druge fizičke ili pravne osobe, ali u ovoj situaciji sud može utvrditi da ima osnova za primjenu pravila o zaštiti poštenog stjecatelja⁷⁹, što u određenoj mjeri favorizira položaj druge fizičke ili pravne osobe (osim onih koji su u bliskim odnosima s protivnikom osiguranja), za koje sud ima šire diskrecijske ovlasti, koje obuhvaćaju i utvrđivanje uvjeta za primjenu pravila o zaštiti poštenog stjecatelja.

Predmetne mjere osiguranja mogu se odrediti i prije nego što je protivniku osiguranja dana prilika da se očituje o prijedlogu osiguranja. Protivnik osiguranja ima mogućnost pobijati ispravnost takve odluke u žalbi ili, propusti li žalbeni rok, na ročištu za potvrdu rješenja kojim se određuje mjera osiguranja, koje je sudac dužan održati u roku od 21 dan od njegovog donošenja⁸⁰.

Odluka o tome hoće li se ukinuti ili potvrditi rješenje o mjeri osiguranja ovisit će o očitovanju protivnika osiguranja i protudokazima koje će ponuditi. Protivnik osiguranja to može učiniti u žalbi, odnosno na ročištu za potvrdu. Ukoliko protivnik osiguranja učini vjerojatnim da neke od prethodno navedenih pretpostavki nisu ispunjene, tj. ako učini vjerojatnim:

- da vrijednost sredstava, prihoda ili imovine koje ta fizička ili pravna osoba drži ne prelazi 100.000,00 kn,
- zakonito podrijetlo svojih izvora sredstava, prihoda ili imovine vjerodostojnim ispravama,
- da ne postoji opasnost da će onemogućiti ili znatno otežati oduzimanje imovine, sredstava i prihoda,

sud će ukinuti mjeru.

Sud može i djelomično ukinuti rješenje o mjeri osiguranja ukoliko protivnik osiguranja vjerodostojnim ispravama učini vjerojatnim zakonito porijeklo samo dijela izvora sredstava, prihoda ili imovine. Već je spomenuto da ZPOIK, za

⁷⁸ Čl. 56. st. 2. ZUSKOK.

⁷⁹ Čl. 56. st. 3. ZUSKOK.

⁸⁰ Čl. 57. st. 1. ZUSKOK.

razliku od ZUSKOK-a, ne predviđa održavanje ročišta za potvrdu rješenja. Razlog iz kojeg ZUSKOK propisuje provjeru predmetnog rješenja, odnosno održavanje ročišta za potvrdu, pronalazi se u činjenici da Ured ima mogućnost predlaganja proširenog oduzimanja, te stoga u slučaju kada postoje osnovi sumnje da je ukupna imovina počinitelja kaznenog djela stečena kao imovinska korist od kaznenog djela može predložiti osiguranje na toj ukupnoj imovini, što je znatno širi zahvat u počiniteljevu imovinu od onoga koji se primjenjuje kod osnovnog oduzimanja imovinske koristi.

Navedenu mogućnost ukidanja rješenja o određivanju privremene mjere ukoliko protivnik osiguranja učini vjerojatnim naprijed navedene pretpostavke, treba gledati u kontekstu proširenog oduzimanja imovinske koristi, koje je do zadnje izmjene Kaznenog zakona bilo moguće samo u postupcima za koje je nadležan Ured. Naime, treba razlikovati situacije kada oduzimamo imovinsku korist nastalu počinjenjem kaznenog djela koje je predmet tog kaznenog postupka, od situacije kada u okviru tog postupka primjenjujemo i prošireno oduzimanje te zahvaćamo i imovinu za koju nema dokaza o zakonitom podrijetlu, ali nije nastala od tog kaznenog djela. Važno je naglasiti da i u predmetima u kojima ima osnova za prošireno oduzimanje, prvenstveno treba oduzeti imovinsku korist pribavljenu počinjenjem kaznenog djela koje je inkriminirano u konkretnom kaznenom postupku, a za koje oduzimanje osiguranje može biti bilo koja počiniteljeva imovina, pa tako i ona stečena na zakonit način, te u tom dijelu vrijedi sve ono što je prethodno rečeno o funkciji privremenih mjera i principu da nitko ne može zadržati imovinsku korist (tj. njezinu novčanu protuvrijednost) ostvarenu kaznenim djelom.

Drugačija je situacija kod osiguranja oduzimanja imovinske koristi na koju se primjenjuje prošireno oduzimanje, kada će predmet oduzimanja biti imovina većeg opsega od one koja je pribavljena određenim, u tom postupku definiranim kaznenim djelom, a čije se dimenzije određuju pod uvjetom da postoji nerazmjer između zakonitih prihoda i imovine počinitelja. Dakle, tada se pretpostavlja da počiniteljeva imovina koja prelazi vrijednost imovinske koristi pribavljene konkretnim kaznenim djelom također potječe od kaznenog djela (koje nije opisano ni određeno), i koje ne treba biti dokazano u tom postupku. U toj situaciji počinitelj, odnosno protivnik osiguranja, može postići ukidanje privremene mjere ako vjerodostojnim ispravama učini vjerojatnim zakonito podrijetlo imovine na kojoj se predlaže osiguranje, te na taj način dovede u sumnju jedan od bitnih uvjeta za primjenu proširenog oduzimanja, a to je postojanje nerazmjera između imovine i zakonitih prihoda. Razumije se, ako se ne radi o privremenoj mjeri osiguranja koja se odnosi na prošireno oduzimanje imovinske koristi, već na „osnovno“ oduzimanje, tada dokazivanje zakonitog podrijetla imovine nije relevantno. Nadalje, članovi obitelji i druge osobe na koje je prenesena počiniteljeva imovina, iz članka 78. stavak 4. KZ/11 jedino mogu dokazivati da je počinitelj zakonito stekao imovinu na kojoj se predlaže osiguranje, a nebitno je s kojeg je pravnog temelja ti članovi obitelji drže.

Kada bi počinitelj imao mogućnost dokazivanjem zakonitog podrijetla svoje imovine ishoditi ukidanje privremene mjere osiguranja i u odnosu na „osnovu“ oduzimanje imovinske koristi, to bi bilo u proturječju sa svrhom osiguravanja oduzimanja imovinske koristi.

Iz iznesenog je jasno da na protivniku osiguranja leži teret dokazivanja do stupnja izvjesnosti koji je dostatan da ospori osnove sumnje iz članka 55. stavak 1. ZUSKOK-a. Očito je da zakonske odredbe koje reguliraju postupak primjene privremenih mjera osiguranja idu za redukcijom dokaznog standarda (na razinu osnova sumnje) i inverzije tereta dokazivanja.

Dakle, ne uspije li protivnik osiguranja u dokazivanju, odnosno ukoliko već spomenute pretpostavke i dalje egzistiraju, sud će potvrditi rješenje i produljiti će trajanje mjere za 6 mjeseci.

Treba naglasiti da se u predmetima u kojima se primjenjuje ZUSKOK ne traži za produljenje trajanja privremene mjere inicijativa predlagatelja, već to sud čini po službenoj dužnosti⁸¹.

E) Odgovornost države za štetu

Članak 17. ZPOIK propisuje odgovornost Republike Hrvatske za štetu koja je posljedica privremene mjere radi osiguranja oduzimanja imovinske koristi ako mjera određena na prijedlog državnog odvjetnika. Kako se privremenim mjerama ograničava pravo vlasništva te korištenja obuhvaćenih sredstvima, protivnik osiguranja može trpjeti znatne financijske i druge gubitke uslijed nemogućnosti raspolaganja svojom imovinom, zbog čega se propisuje odgovornost Republike Hrvatske ako se na kraju ne ispune sve pretpostavke za izricanje mjere oduzimanja. Stoga je u svakom pojedinom slučaju potrebno ocijeniti koju imovinu i u kojoj mjeri treba blokirati, odnosno nastojati da vrijednost iste ne prelazi iznos nepripadne imovinske koristi ako se radi o običnom oduzimanju, i da li je izgledno da će predmetna imovina u konačnici biti oduzeta.

Protivnik osiguranja može pokrenuti parnični postupak za naknadu štete pred nadležnim sudom u roku od godinu dana računajući od pravomoćnosti presude kojom je okrivljenik oslobođen ili je optužba odbijena, ili kojom je odbijen prijedlog za donošenje presude iz članka 6. ZPOIK. U navedenom slučaju protivnik osiguranja može pokrenuti parnični postupak u roku od trideset dana od dana kad je saznao da je državni odvjetnik odbio njegov zahtjev za mirno rješenje spora, odnosno od dana kad je istekao rok u kojem je državni odvjetnik trebao donijeti odluku o tom zahtjevu.

⁸¹ Članak 59. ZUSKOK: „Najkasnije tri dana prije isteka vremena na koje je mjera određena, sud će odrediti njezino produljenje ako se nisu promijenile okolnosti pod kojima je ta mjera određena.”

VI. ZAŠTITA PRAVA TREĆE OSOBE

Oduzimanje imovinske koristi moguće je, kako smo već vidjeli, pod određenim uvjetima, i od osobe na koju je ta korist prenesena, a koja nije sudionik kaznenog djela.

Međutim, neovisno o tomu od koga je određeno oduzimanje imovinske koristi, odnosno u odnosu na koga su određene privremene mjere osiguranja oduzimanja imovinske koristi, mogu se pojaviti i treće osobe, koje tvrde da su tim radnjama povrijeđena neka njihova prava. U takvim situacijama dolazi do sukoba između zaštite prava trećih osoba s jedne strane i restorativnog i preventivnog učinka oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom s druge strane.

Odmah treba naglasiti kako između ZPOIK-a i ZUSKOK-a postoji neusklađenost u terminima, pojma treće osobe, odnosno tko se smatra trećom osobom i kakva joj je pravna pozicija u postupku oduzimanja, odnosno osiguranja oduzimanja imovinske koristi.

ZPOIK definira treću osobu kao osobu koja tvrdi da glede imovine koja je predmet postupanja prema ZPOIK-u ima pravo koje sprječava njegovu primjenu i traži da se osiguranje ili ovrha proglaše nedopuštenim⁸². Treća osoba može biti i žrtva, odnosno osoba oštećena kaznenim djelom ili druga ovlaštena osoba koja nije podnijela prijedlog za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva u kaznenom postupku u odnosu na imovinu koja je predmet postupanja prema ZPOIK-u, nego je pokrenula parnicu. Treća osoba može biti i osoba koja je u dobroj vjeri stekla tu imovinu po bilo kojoj pravnoj osnovi. ZPOIK predviđa zaštitu trećih osoba na koje je prenesena imovinska korist ostvarena kaznenim djelom, pod uvjetom da su je stekle u dobroj vjeri, pa mogu sudjelovati u postupku radi zaštite svojih prava, sve u skladu s načelom pravednosti. Navedena zaštita je u skladu i s međunarodnim dokumentima, kao npr. članak 12. stavak 8. Palermitanske konvencije, koji u načelu daju prednost zaštiti prava trećih osoba koje su postupale u dobroj vjeri pred zahtjevom za učinkovitošću kaznenopravne prisile, te sukladno načelu pravednosti prihvaćenog judikaturom ESLJP o kojoj je prethodno bilo govora.

ZUSKOK ne definira pojam treće osobe, već koristi termin druge fizičke ili pravne osobe, te o njima govori kao o osobama prema kojima je moguće primjenjivati prethodne i privremene mjere osiguranja oduzimanja imovinske koristi⁸³. Način na koji ZUSKOK govori o drugoj fizičkoj ili pravnoj osobi,

⁸² Članak 3. stavak 1. točka 11. ZPOIK.

⁸³ Članak 56. stavak 3. ZUSKOK: "Sud će u rješenju o određivanju mjere osiguranja odrediti da se mjera osiguranja odnosi i na dio protivnikovih sredstava, prihoda i imovine za koji predlagatelj učini vjerojatnim da se po bilo kojem pravnom temelju nalazi kod druge fizičke ili pravne osobe, osim ako odredi da ima mjesta primjeni pravila o zaštiti poštenog stjecatelja."

uzimajući u obzir njihov položaj i poziciju u postupcima osiguranja oduzimanja imovinske koristi, kazuje da se radi o povezanim osobama.

Nasuprot tome, ZPOIK jasno pravi razliku između povezanih osoba i trećih osoba, što potvrđuje zaključak da su treće osobe iz ZPOIK-a one osobe u odnosu na koje nije predlagana niti određena mjera osiguranja, već se radi o osobama koje u nekom trenutku, tijekom postupka osiguranja ili ovrhe, saznajući za taj postupak, izjave prigovor, odnosno žalbu, ističući da polažu neka prava na imovini koja je predmet osiguranja ili ovrhe ili su joj na neki drugi način povrijeđena prava.

ZPOIK sadrži odredbu o zaštiti prava treće osobe. Tako propisuje da treća osoba ima pravo podnijeti prigovor, odnosno tražiti ukidanje privremene mjere, sve do donošenja rješenja o ovrsi i tražiti da se privremena mjera ukine⁸⁴. O navedenom prigovoru odlučuje sud koji je donio rješenje o osiguranju privremenom mjerom, te donosi rješenje o dopuštenosti privremene mjere, a protiv tog rješenja dopuštena je žalba u roku od 3 dana od dana dostave. Za razliku od OZ-a, prema kojem je treću osobu moguće uputiti u parnicu radi ostvarivanja njenog prava, prema ZPOIK-u to nije moguće, što znači da sud mora u okviru postupka osiguranja oduzimanja imovinske koristi, odlučiti o prigovorima treće osobe, odnosno o dopuštenosti privremene mjere.

Žalba načelno nema suspenzivni učinak, a o istoj odlučuje sudac pojedinac višeg suda. Međutim, ZPOIK ipak propisuje mogućnost da žalba odgađa provedbu rješenja o osiguranju privremenom mjerom ako je ispunjen barem jedan od dva uvjeta⁸⁵, i to:

- 1 ako treća osoba svoje pravo dokazuje javnom ispravom, odnosno ispravom koju je u propisanom obliku izdalo državno tijelo u granicama svoje nadležnosti, odnosno koju je izdala pravna ili fizička osoba u obavljanju javne ovlasti koja joj je propisom povjerena (npr. izvadak iz zemljišnih knjiga, izvadak iz sudskog registra ili drugih javnih upisnika).
- 2 ako se postojanje prava treće osobe može utvrditi na temelju pravila o zakonskim predmnijevama, pri čemu je dovoljno dokazati samo presumptivnu bazu, ne i samu činjenicu ili pravno stanje.

Ovakva zaštita treće osobe dodatno potvrđuje zaključak da treća osoba nije druga fizička ili pravna osoba o kojoj govori ZUSKOK, obzirom da ZUSKOK o drugoj fizičkoj i pravnoj osobi govori u kontekstu povezanih osoba, a one imaju drugačija ovlaštenja i prava, o kojima je već bilo govora, od prava koja propisuje ZPOIK za treće osobe.

⁸⁴ Članak 18. Stavak 1. ZPOIK.

⁸⁵ Članak 18. Stavak 3. ZPOIK.

VII. ODUZIMANJE IMOVINSKE KORISTI U ODSUTNOSTI OSUDE ZA KAZNENO DJELO (*non-conviction based confiscation*)

Imovinska korist oduzet će se sudskom odlukom kojom je utvrđeno da je ostvarena protupravna radnja (članak 77. stavak 1. KZ-a). Iznimka od ovog pravila propisana je odredbom članak 78. stavak 6. KZ-a, dok je sam postupak detaljnije razrađen u odredbi članak 2. stavak 2. ZPOIK-a koji propisuje da će se imovinska korist oduzeti iako ne postoji presuda kojom se okrivljenik proglašava krivim, i to u slučajevima kada se kazneni postupak ne može voditi zbog toga jer je okrivljenik umro ili postoje druge okolnosti koje isključuju kazneni progon. Iako hrvatski zakonodavac izrijekom navodi samo smrt okrivljenika kao okolnost koja isključuje kazneni progon, dr. sc. Ivičević Karas u komentaru ZOPOIK-a navodi kako je generalnom klauzulom obuhvaćena mogućnost vođenja postupka i u slučajevima drugih okolnosti koje isključuju kazneni progon, odnosno pravnih smetnji za kazneni progon, pri čemu kao primjere navodi okolnost da je djelo obuhvaćeno amnestijom ili pomilovanjem, okolnost da je određena osoba izuzeta iz kaznene sudbenosti hrvatskih sudova jer uživa kaznenoprocetni imunitet, okolnost da je okrivljeniku za isto djelo već pravomoćno presuđeno, okolnost da ovlaštena osoba nije podnijela prijedlog za gonjenje i dr.⁸⁶ No, koje druge okolnosti bi omogućavale vođenje ovog postupka tek treba propisati odnosno utvrditi u praksi, što zasad nije bilo moguće obzirom nije bilo prijedloga za pokretanje postupka temeljem ove odredbe ZPOIK. Drugi razlozi propisani su članak 4. stavak 2. Direktive 2014/42/EU od 3. travnja 2014. godine,⁸⁷ i to: okolnost da je okrivljenik teže bolestan, odnosno da se nalazi u bijegu te je nedostupan nacionalnom pravosuđu, zbog čega se kazneni postupak ne može voditi, zbog čega bi u takvim situacijama trebalo podnositi zahtjev za pokretanje oduzimanja imovinske koristi u odsutnosti osude za kazneno djelo ako je utvrđeno da je kaznenim djelom ostvarena imovinska korist od najmanje 5.000,00 kuna.

O *non-conviction based confiscation* raspravljao je i Europski sud za ljudska prava u predmetu Silickiene protiv Litve. Radi se o predmetu pokrenutom na zahtjev udovice kojoj je sud u Litvi oduzeo imovinu za koju je smatrao da predstavlja protupravnu imovinsku korist koju je prvookrivljenik, njezin muž, tada službena osoba u carinskoj upravi, pribavio počinjenjem više kaznenih djela kao član kriminalne grupe. Na prijedlog državnog odvjetnika sud je na imovini prvookrivljenika, njegove majke i supruge, ovdje podnositeljice zahtjeva, odredio privremene mjere kako bi osigurao oduzimanje imovinske koristi. U odnosu na

⁸⁶ Vidjeti Ivičević Karas, E., *Komentar Zakona o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem*, Narodne novine, Zagreb, listopad 2011.

⁸⁷ Directive 2014/42/EU of the European Parliament and of the Council of 3 April 2014 on the freezing and confiscation of instrumentalities and proceeds of crime in the European Union, 29. 4. 2014, OJ, L 127, str. 39-50.

prvookrivljenog kazneni je postupak obustavljen, dok su ostali osuđeni za počinjena kaznena djela. Županijski sud u Kaunasu naložio je oduzimanje određene imovine s obzirom na to da je ona pribavljena kao rezultat kriminalne djelatnosti prvookrivljenika, i to imovine u vlasništvu prvookrivljenika i u vlasništvu njegove majke.⁸⁸ Podnositeljica je u svojem zahtjevu istaknula kako su joj ovim postupanjem povrijeđena prava iz članak 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda s obzirom na to da se kazneni postupak protiv njezina muža nije vodio pa podnositeljica nije mogla dokazivati zakonito podrijetlo oduzete imovine. Osim toga, podnositeljica je istaknula kako takvo oduzimanje nije u suglasnosti s članak 6. stavak 2. iste Konvencije.

Odlučujući o zahtjevu podnositeljice, Europski sud za ljudska prava smatrao je da nema povrede navedenih prava obzirom je podnositeljica zahtjeva imala priliku dokazivati da je imovina stečena na zakonit način.

Promatrajući u tom svijetlu odredbu članak 78. stavak 6. KZ-a, kao i odredbu članak 2. stavak 2. ZPOIK-a, odnosno mogućnost da protustranka žalbom pobija rješenje suda o pokretanju ovog postupka, kao i mogućnost da u predmetnom postupku pobija navode državnog odvjetnika i dokazuje zakonitost stjecanja predmetne imovine, vidljivo je da su iste u skladu s pravima propisanim Ustavom Republike Hrvatske i Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda⁸⁹.

Pravo vlasništva u određenim slučajevima nije apsolutno pravo, što je u više navrata u svojim odlukama potvrdio i ESLJP. U iznimnim slučajevima pravo vlasništva može biti ograničeno, što smo isticali i ranije, ako je takvo ograničenje propisano zakonom i služi zaštiti interesa javnog poretka, te je potrebno radi zaštite prava i sloboda drugih (ugroženim u prvom redu djelovanjem grupa organiziranog kriminala i koruptivnim kaznenim djelima). Tako u predmetu *Silickiene protiv Litve*, ESLJP, kao i u predmetima *Raimondo protiv Italije* i *Arcuri protiv Italije*,⁹⁰ nije utvrdio povredu prava vlasništva iz odredbe članak 1. Protokola 1. Konvenciji iz razloga što je ograničenje vlasničkih prava određeno zakonom, a radi zaštite nekih viših društvenih interesa, pri čemu to ograničenje mora biti proporcionalno u smislu ne više od one mjere koja je potrebna da se zaštita tih ciljeva ostvari. Osim toga, sud je imao u vidu da je počinjeno više teških kaznenih djela, koja su generirala znatnu imovinsku korist, kao i da se zbog razine, sistematike i nivoa organiziranosti kriminalne aktivnosti predmet

⁸⁸ *Ibid.*, str. 38.

⁸⁹ Potrebno je istaknuti kako je uvođenje *non-conviction based confiscation* omogućeno i Konvencijom UN-a protiv korupcije. Pa se tako u članak 54. stavak 1. slovo (c) navodi da će države „razmotriti poduzimanje mjera koje su nužne da se omogući konfiskacija te imovine i bez pravomoćne presude u slučajevima kada se protiv počinitelja ne može voditi kazneni postupak zbog smrti, bijega, odsutnosti ili u drugim odgovarajućim slučajevima.

⁹⁰ *Raimondo v. Italy*, 22 February 1994, § 30, Series A, no. 281-A; *Arcuri v. Italy*, 5th July 2001, no. 52024/99.

može smatrati iznimnim te se u takvim okolnostima korištenje ovakvih mjera pokazuje nužnim u borbi protiv organiziranog kriminala.⁹¹

O pokretanju ovog postupka odlučuje rješenjem sudac pojedinac suda koji bi bio nadležan za suđenje u kaznenom postupku (članak 2. stavak 3. ZPOIK-a). Sud će u obrazloženju rješenja posebno izložiti zbog kojih se razloga protiv okrivljenika ne može voditi kazneni postupak (članak 2. stavak 4. ZPOIK-a).

⁹¹ Tako Europski sud za ljudska prava u predmetu Veits protiv Estonije navodi: „The Court considers that confiscation in criminal proceedings is in line with the general interest of the community, because the forfeiture of money or assets obtained through illegal activities or paid for with the proceeds of crime is a necessary and effective means of combating criminal activities (see *Raimondo v. Italy*, 22 February 1994, § 30, Series A no. 281-A). Confiscation in this context is therefore in keeping with the goals of the Council of Europe Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime, which requires State Parties to introduce confiscation of instrumentalities and the proceeds of crime in respect of serious offences. Thus, a confiscation order in respect of criminally acquired property operates in the general interest as a deterrent to those considering engaging in criminal activities, and also guarantees that crime does not pay (see *Denisova and Moiseyeva v. Russia*, no. 16903/03, § 58, 1 April 2010, with further references to *Phillips v. the United Kingdom*, no. 41087/98, § 52, ECHR 2001-VII, and *Dassa Foundation and Others v. Liechtenstein* (dec.), no. 696/05, 10 July 2007). The Court further reiterates that, although the second paragraph of Article 1 of Protocol No. 1 contains no explicit procedural requirements, it has been its constant requirement that the domestic proceedings afford the aggrieved individual a reasonable opportunity of putting his or her case to the responsible authorities for the purpose of effectively challenging the measures interfering with the rights guaranteed by this provision. In ascertaining whether this condition has been satisfied, a comprehensive view must be taken of the applicable procedures (see *Denisova and Moiseyeva*, cited **above**, § 59; *Jokela v. Finland*, no. 28856/95, § 45, ECHR 2002-IV; and *AGOSI*, cited above, § 55).”

IZVADCI IZ REFERENTNIH PROPISA

ZAKON O POSTUPKU ODUZIMANJA IMOVINSKE KORISTI OSTVARENE KAZNENIM DJELOM I PREKRŠAJEM **(NN 145/10)**

I. UVODNE ODREDBE

Članak 1.

(1) Ovim se Zakonom uređuje:

- a) postupak utvrđivanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom,
- b) postupak osiguranja oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom,
- c) postupak ovrhe odluke o oduzimanju imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom,
- d) postupanje s oduzetom imovinom i imovinom glede koje je određena privremena mjera oduzimanja,
- e) ostvarenje prava osobe oštećene kaznenim djelom te
- f) zaštita prava treće osobe.

(2) Odredbe drugih zakona kojima se uređuje utvrđivanje, osiguranje oduzimanja i ovrha odluka o oduzimanju imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem primjenjuju se samo ako ovim Zakonom nije drukčije propisano.

(3) Sud i tijela koja postupaju prema ovom Zakonu dužna su voditi računa je li oštećenik postavio imovinskopravni zahtjev. Ako je oštećenik postavio imovinskopravni zahtjev koji s obzirom na osnovu isključuje oduzimanje imovinske koristi, prema ovom Zakonu će se postupati samo u odnosu na dio imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom koji nije obuhvaćen imovinskopravnim zahtjevom.

(4) Prema ovom Zakonu postupa se na temelju prijedloga tužitelja.

(5) Ako je utvrđivanje visine imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom skopčano s nerazmjernim teškoćama ili sa znatnim odugovlačenjem postupka, sud može visinu te koristi utvrditi po slobodnoj ocjeni.

(6) Ako drukčije nije propisano ovim Zakonom, odredbe ovog Zakona odgovarajuće se primjenjuju na prekršajni postupak.

(7) Odluke koje su u postupku po ovom Zakonu donesene po službenoj dužnosti odmah se dostavljaju državnom odvjetniku.

Članak 2.

(1) Postupak se prema ovom Zakonu može voditi prije, tijekom i nakon okončanja kaznenog postupka. Ako drukčije ne propisuje ovaj Zakon, sud postupa prema pravilima kaznenog postupka.

(2) Ako se za kazneno djelo ne može voditi kazneni postupak, zbog toga jer je okrivljenik umro ili jer postoje druge okolnosti koje isključuju kazneni progon, sud će, na prijedlog državnog odvjetnika, oštećenika kao tužitelja i privatnog tužitelja, postupiti prema članku 6. ovog Zakona, ako je vjerojatno da je imovinska korist ostvarena kaznenim djelom u odnosu na koju se postupa najmanje 5.000,00 kuna.

(3) O pokretanju postupka prema stavku 2. ovog članka odlučuje rješenjem sudac pojedinac suda koji bi bio nadležan za suđenje u kaznenom postupku. Protiv tog rješenja je dopuštena žalba u roku od tri dana od dana dostavljanja rješenja protustranci. O žalbi odlučuje sudac pojedinac višeg suda.

(4) Sud će u obrazloženju rješenja iz stavka 3. ovog članka posebno izložiti zbog kojih se razloga protiv okrivljenika ne može voditi kazneni postupak.

(5) U postupku prema ovom Zakonu okrivljenik i povezana osoba imaju položaj stranke.

(6) Odredbe iz stavka 2. – 4. ovog članka ne primjenjuju se u prekršajnom postupku.

II. ZNAČENJE POJEDINIH IZRAZA

Članak 3.

(1) Pojedini izrazi u ovom Zakonu imaju sljedeće značenje:

1. imovinska korist ostvarena kaznenim djelom, u skladu s ovim i drugim zakonom, je svako povećanje ili sprječavanje smanjenja imovine koja potječe od kaznenog djela;

2. imovina predstavlja stvari i prava koja je stekao počinitelj kaznenog djela i prekršaja ili povezana osoba, a obuhvaća sve stvari i prava koja mogu biti predmet ovrhe te posebno nekretnine i pokretnine, tražbine, poslovne udjele, dionice, novac, plemenite metale i drago kamenje u vlasništvu, posjedu ili pod kontrolom počinitelja kaznenog djela ili povezane osobe;

3. kazneno djelo je djelo propisano kaznenim zakonom;

4. okrivljenik je fizička i pravna osoba određena u Zakonu o kaznenom postupku i Zakonu o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela;

5. oštećenik je fizička i pravna osoba određena u Zakonu o kaznenom postupku;

6. povezana osoba je:

a) poticatelj i pomagatelj u kaznenom djelu,

b) pravni sljednik počinitelja i sudionika u kaznenom djelu te

c) druga fizička ili pravna osoba za koju sud na način propisan ovim Zakonom utvrdi da su na nju prenesene stvari ili prava koja predstavljaju imovinsku korist i da glede stjecanja tih stvari ili prava nije u dobroj vjeri;

7. tužitelj je državni odvjetnik i drugi ovlašteni tužitelj, ako ovim Zakonom nije određeno drukčije;

8. protustranka je okrivljenik i povezana osoba;

9. protivnik osiguranja i ovršenik je okrivljenik i povezana osoba;

10. predlagatelj osiguranja i ovrhovoditelj je tužitelj;

11. treća osoba je osoba koja tvrdi da glede imovine koja je predmet postupanja prema ovom Zakonu ima pravo koje sprječava njegovu primjenu i traži da se osiguranje ili ovrha proglase nedopuštenim;

12. Ured je Središnji državni ured za upravljanje državnom imovinom ili drugo tijelo zakonom određeno za upravljanje državnom imovinom.

(2) Pojmovi iz stavka 1. ovog članka odgovarajuće se primjenjuju i na prekršajni postupak.

III. POSTUPANJE SUDA

Članak 4.

(1) Imovinsku korist ostvarenu kaznenim djelom sud utvrđuje presudom. Izreka presude u dijelu koji se odnosi na utvrđivanje i oduzimanje imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom mora biti obrazložena.

(2) Protiv presude iz stavka 1. ovog članka tužitelj i protustranka imaju pravo na žalbu. O žalbi odlučuje viši sud.

Članak 5.

(1) Osim sadržaja propisanog zakonom, u presudi kojom se okrivljenik proglašava krivim za kazneno djelo sud:

a) utvrđuje koje stvari ili prava predstavljaju imovinsku korist ostvarenu kaznenim djelom i njihovu novčanu protuvrijednost,

b) utvrđuje da su te stvari ili prava postale vlasništvo, odnosno imovina Republike Hrvatske,

c) nalaže protustranci da Republici Hrvatskoj preda određene stvari, odnosno na nju prenese određena prava, ako ona već nisu prešla na Republiku Hrvatsku na temelju odredbe iz točke b) ovog članka, ili da isplati njihovu novčanu protuvrijednost u roku od 15 dana od dana pravomoćnosti presude,

d) određuje da se u javnim upisnicima koje vode sudovi i druga tijela izvrši upis prava u korist Republike Hrvatske.

(2) Ako drukčije nije propisano zakonom, u presudi kojom se okrivljenik oslobađa od optužbe za kazneno djelo, ili se optužba odbija osim u slučaju iz članka 6. ovog Zakona, odbit će se prijedlog za oduzimanje imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom. Sud će tako postupiti i kad okrivljenik nije oslobođen od optužbe za kazneno djelo, ali je imovinska korist potpuno obuhvaćena dosuđenim imovinskopravnim zahtjevom.

(3) Za donošenje presude iz stavka 1. ovog članka isključivo je mjesno nadležan sud koji vodi kazneni postupak.

Članak 6.

(1) Nakon pravomoćnosti rješenja iz članka 2. stavka 3. ovog Zakona kojim je odlučio provesti postupak, sud će održati ročište na kojemu će se ispitati

protustranka i izvesti drugi dokazi. Zatim će sud, ako utvrdi da je okrivljenik počinio kazneno djelo i ostvario imovinsku korist, donijeti presudu kojom se:

- a) utvrđuje da je okrivljenik počinio kazneno djelo,
- b) utvrđuje da je kaznenim djelom iz točke a) ostvarena imovinska korist u smislu članka 3. stavka 1. točke 1. ovog Zakona te koje stvari ili prava predstavljaju imovinsku korist ostvarenu tim djelom i njihovu novčanu protuvrijednost,
- c) utvrđuje da su te stvari ili prava postale vlasništvo, odnosno imovina Republike Hrvatske,
- d) nalaže protustranci da Republici Hrvatskoj preda određene stvari, odnosno na nju prenese određena prava, ako ona već na nju nisu prešla na temelju odredbe iz točke c) ovog članka, ili isplati njihovu novčanu protuvrijednost u roku od 15 dana od dana pravomoćnosti presude,
- e) određuje da se u javnim upisnicima koje vode sudovi i druga tijela izvrši upis prava u korist Republike Hrvatske.

(2) Prijedlog iz članka 2. stavka 2. ovog Zakona može se podnijeti do isteka roka zastare pokretanja kaznenog postupka koji je kaznenim zakonom propisan za djelo iz stavka 1. točke a) ovog članka. Zastara podnošenja prijedloga i vođenja postupka prema ovom Zakonu ne može nastupiti prije isteka roka od 5 godina računajući od dana počinjenja kaznenog djela.

(3) Podnošenjem prijedloga iz članka 2. stavka 2. ovog Zakona tijekom roka zastare se prekida.

(4) Ako sud ne utvrdi da je okrivljenik počinio kazneno djelo i ostvario imovinsku korist, ili je imovinska korist potpuno obuhvaćena dosuđenim imovinskopravnim zahtjevom, sud će postupiti prema odredbi članka 5. stavka 2. ovog Zakona.

(5) Ako je sud utvrdio da su kaznenim djelom pribavljeni predmeti koji se po zakonu imaju oduzeti, donijet će rješenje o oduzimanju tih predmeta. Ako drukčije nije propisano zakonom, rješenje donosi sud pred kojim se vodio postupak kad je postupak završen, odnosno obustavljen. Protiv tog rješenja je dopuštena žalba. O žalbi odlučuje vijeće višeg suda.

(6) Postupak prema stavku 1. ovog članka vodi se prema pravilima kaznenog postupka. Za donošenje presude i rješenja iz stavka 1. i 5. ovog članka isključivo je nadležan sudac pojedinac suda koji bi bio nadležan za vođenje kaznenog postupka.

Članak 7.

Ako je prije potvrđivanja optužnice ili tijekom kaznenog postupka prekinut postupak, a postoji vjerojatnost da je ostvarena imovinska korist kaznenim djelom, postupak prema ovom Zakonu će se nastaviti na prijedlog tužitelja.

Članak 8.

(1) Ako su nastupile pravne posljedice otvaranja stečajnog postupka, to ne utječe na odredbe ovog Zakona o nadležnosti.

(2) Republika Hrvatska je:

- a) razlučni vjerovnik glede ostvarenja novčanih tražbina iz odluka donesenih prema odredbama ovog Zakona koje su bile osigurane sukladno članku 11. do 16. ovog Zakona, ako je to osiguranje određeno na stvarima ili pravima upisanim u javnu knjigu,
- b) izlučni vjerovnik glede predmeta koji su njezina imovina na temelju odredaba članka 5. stavka 1. i članka 6. stavka 1. ovog Zakona.

Članak 9.

- (1) Ako zakonom nije drukčije propisano, državna tijela, banke i druge pravne i fizičke osobe dužne su, po nalogu suda, dostaviti podatke u svezi s utvrđivanjem činjenica potrebnih za donošenje odluka prema ovom Zakonu.
- (2) Sud prema potrebi nalaže državnim tijelima i osobama iz stavka 1. ovog članka podnošenje izvješća u svezi s utvrđivanjem činjenica potrebnih za donošenje odluka prema ovom Zakonu.
- (3) U nalogu iz stavka 1. i 2. ovog članka sud određuje rok za dostavljanje podataka ili podnošenje izvješća.
- (4) Za neizvršavanje naloga u određenom roku ili nepotpuno izvršavanje naloga sud može rješenjem kazniti pravnu osobu novčanom kaznom u iznosu do 500.000,00 kuna, a fizičku osobu i odgovornu osobu u pravnoj osobi ili državnom tijelu novčanom kaznom u iznosu do 50.000,00 kuna, a ako ona i nakon toga ne postupi sukladno nalogu može se kazniti zatvorom do njegova ispunjenja, a najdulje mjesec dana.
- (5) Žalba protiv rješenja iz stavka 4. ovog članka ne zadržava njegovo izvršenje.
- (6) Okrivljenik i povezana osoba ne mogu se kazniti za neizvršavanje naloga iz stavka 1. ovog članka.

Članak 10.

Kao troškovi imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom ne mogu se uračunati sredstva koja su uložena u pripremanje, počinjenje, sudjelovanje ili prikrivanje kaznenog djela.

IV. OSIGURANJE ODUZIMANJA IMOVINSKE KORISTI

Članak 11.

- (1) Radi osiguranja oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom predlagatelj osiguranja je ovlašten prije i nakon pokretanja kaznenog postupka ili postupka iz članka 6. ovoga Zakona predložiti osiguranje bilo kojom privremenom mjerom kojom se postiže ta svrha, a posebno:
 - a) zabranom otuđenja i opterećenja nekretnine ili stvarnih prava upisanih na nekretnini, uz zabilježbu zabrane u zemljišnu knjigu, oduzimanjem nekretnine i njezinim povjeravanjem na čuvanje i upravu Uredu,
 - b) zabranom protivniku osiguranja da otuđi ili optereti pokretnine, oduzimanjem tih stvari i njihovim povjeravanjem na čuvanje Uredu,

- c) oduzimanjem i polaganjem gotovoga novca, vrijednosnih papira te njihovom predajom Uredu,
 - d) zabranom dužniku protivnika osiguranja da dobrovoljno ispuni svoju obvezu protivniku osiguranja te zabranom protivniku osiguranja da primi ispunjenje te obveze, odnosno da raspolaže svojim tražbinama,
 - e) nalogom banci da protivniku osiguranja ili trećoj osobi, na temelju naloga protivnika osiguranja, uskrati s računa isplatu novčanoga iznosa za koji je određena privremena mjera,
 - f) zabranom otuđenja i opterećenja dionica, udjela ili poslovnoga udjela uz zabilježbu zabrane u knjigu dionica, udjela ili poslovnih udjela, a po potrebi i u javnom registru, zabranom korištenja ili raspolaganja pravima po osnovi takvih dionica, udjela ili poslovnih udjela, povjeravanjem dionica, udjela ili poslovnih udjela na upravu Uredu, postavljenjem privremene uprave društvu,
 - g) zabranom dužniku protivnika osiguranja da protivniku osiguranja preda stvari, prenese pravo ili obavi drugu nenovčanu činidbu.
- (2) O prijedlogu za osiguranje iz stavka 1. ovog članka rješenjem odlučuje sud iz članka 5. stavka 3. i članka 6. stavka 6. ovog Zakona. Rješenje mora sadržavati vrijeme na koje je privremena mjera određena.
- (3) Do podizanja optužnice o prijedlogu iz stavka 1. ovog članka odlučuje sudac istrage, nakon podizanja optužnice do njezina potvrđivanja, optužno vijeće, a nakon potvrđivanja optužnice ili određivanje rasprave na temelju privatne tužbe sud pred kojim se ima provesti rasprava.
- (4) Do pokretanja postupka prema članku 6. ovoga Zakona o prijedlogu iz stavka 1. ovog članka odlučuje sudac istrage, a nakon njegova pokretanja sud pred kojim se ima provesti rasprava.
- (5) Protiv rješenja iz stavka 2. ovog članka dopuštena je žalba u roku od 3 dana od dana njegova dostavljanja. Žalba ne zadržava ovrhu rješenja. O žalbi odlučuje sudac pojedinac višeg suda.
- (6) Za provedbu rješenja iz stavka 2. ovog članka nadležan je sud ili drugo tijelo određeno posebnim zakonom.
- (7) Rješenje iz stavka 2. ovog članka dostavlja se sudu ili drugom tijelu nadležnom za njegovu provedbu odmah, a najkasnije prvog narednog radnog dana nakon dana donošenja rješenja.
- (8) Postupak provedbe rješenja iz stavka 2. ovog članka je hitan.

Članak 12.

- (1) U postupku osiguranja privremenom mjerom prema ovom Zakonu pretpostavlja se postojanje opasnosti da tražbina Republike Hrvatske glede oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom neće moći biti ostvarena, ili da će njezino ostvarenje biti otežano ako privremena mjera ne bude određena.
- (2) Osiguranje se može odrediti i prije nego što je protivniku osiguranja omogućeno da se očituje o prijedlogu predlagatelja osiguranja.

Članak 13.

(1) Ako je privremenu mjeru potrebno upisati u javni upisnik (zemljišne knjige, upisnik brodova, upisnik zrakoplova, upisnik sudskih i javnobilježničkih osiguranja i sl.), odluka suda će sadržavati i nalog za upis privremene mjere u javni upisnik.

(2) Predlagatelj osiguranja je stranka u postupku upisa privremene mjere u javni upisnik iz stavka 1. ovog članka

(3) U postupku iz stavka 1. ovog članka ne plaćaju se pristojbe.

Članak 14.

Pravni posao kojim protivnik osiguranja nakon upisa privremene mjere u javni upisnik raspolaže sa stvari ili pravom koje je predmet osiguranja, nema pravnog učinka.

Članak 15.

(1) Ako je prijedlog iz članka 11. stavka 1. ovog Zakona podnesen prije pokretanja postupka, osiguranje privremenom mjerom će se ukinuti ako u roku od dvije godine od dana kad je ta mjera određena ne bude potvrđena optužnica, određena rasprava na temelju privatne tužbe ili podnesen prijedlog iz članka 2. stavka 2. ovog Zakona.

(2) Privremena mjera se može ukinuti ili zamijeniti drugom prije isteka vremena na koje je ona određena ili prije isteka roka iz stavka 1. ovog članka, ako sud na prijedlog protivnika osiguranja, utvrdi da ona nije potrebna ili da se osiguranje može postići kakvom drugom privremenom mjerom, te ako protivnik osiguranja ili treća osoba položi jamčevinu. Jamčevina se uvijek daje u gotovom novcu, a iznimno u stvarima ili pravima koja se, po ocjeni suda, mogu unovčiti u kratkom roku.

(3) Ako je privremena mjera određena na vrijeme koje je kraće od roka iz stavka 1. ovog članka ili roka iz članka 16. stavka 1. ovog Zakona, predlagatelj osiguranja može predložiti da se trajanje privremene mjere produlji.

(4) Na postupak ukidanja, produljenja, zamjene ili određivanja dodatne privremene mjere odgovarajuće se primjenjuju odredbe članka 11. stavka 2. do 8. ovog Zakona.

Članak 16.

(1) Osiguranje privremenom mjerom može trajati najdulje šezdeset dana nakon što sud dostavi predlagatelju osiguranja obavijest o tome da je presuda iz članka 5. stavka 1. i članka 6. stavka 1. ovog Zakona postala pravomoćna.

(2) Ako je presuda iz članka 5. stavka 3. i članka 6. stavka 1. ovog Zakona pobijana žalbom, rok iz stavka 1. ovog članka teče od dana kad je predlagatelju osiguranja dostavljena odluka drugostupanjskog suda kojom je ona potvrđena.

Članak 17.

(1) Za štetu koja je posljedica privremene mjere radi osiguranja oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom odgovara Republika Hrvatska.

(2) Iznimno od stavka 1. ovog članka, ako je prijedlog za određivanje privremene mjere podnio oštećenik kao tužitelj ili privatni tužitelj, za štetu koja je posljedica privremene mjere odgovara oštećenik ili privatni tužitelj.

(3) Protivnik osiguranja može pokrenuti parnični postupak za naknadu štete pred nadležnim sudom u roku od godinu dana računajući od pravomoćnosti presude kojom je okrivljenik oslobođen ili je optužba odbijena, ili kojom je odbijen prijedlog za donošenje presude iz članka 6. ovog Zakona. U slučaju iz stavka 1. ovog članka protivnik osiguranja može pokrenuti parnični postupak u roku od trideset dana od dana kad je saznao da je državni odvjetnik odbio njegov zahtjev za mirno rješenje spora, odnosno od dana kad je istekao rok u kojem je državni odvjetnik trebao donijeti odluku o tom zahtjevu.

V. ZAŠTITA PRAVA TREĆE OSOBE

Članak 18.

(1) Osoba iz članka 3. stavka 1. točke 11. ovog Zakona ima pravo podnijeti prigovor do donošenja rješenja o ovrsi i tražiti da se privremena mjera ukine.

(2) O prigovoru iz stavka 1. ovog članka odlučuje sud koji je donio rješenje o osiguranju privremenom mjerom. Protiv tog rješenja je dopuštena žalba u roku od 3 dana od dana njegova dostavljanja. Žalba ne sprječava provedbu osiguranja određenog prema ovom Zakonu. O žalbi odlučuje sudac pojedinac višeg suda.

(3) Ako treća osoba dokazuje svoje pravo javnom ispravom ili se postojanje tog prava može utvrditi na temelju pravila o zakonskim predmnijevama, žalba odgađa provedbu rješenja o osiguranju privremenom mjerom.

VI. OVRHA

Članak 19.

(1) Ako ovim Zakonom nije drukčije propisano, ovrha radi oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom, na prijedlog tužitelja, određuje se i provodi prema posebnom zakonu.

(2) Za donošenje rješenja o određivanju ovrhe na temelju presude kojom se oduzima imovinska korist ostvarena kaznenim djelom i prekršajem i donošenje drugih rješenja u tom postupku isključivo je nadležan općinski sud koji je mjesno nadležan u sjedištu suda koji je donio presudu iz članka 5. stavka 1. i članka 6. stavka 1. ovog Zakona.

(3) Za provedbu ovrhe na temelju rješenja iz stavka 2. nadležan je sud ili tijelo određeno posebnim zakonom.

(4) Ako sud iz stavka 2. ovog članka nije nadležan za provedbu ovrhe, rješenja iz stavka 2. ovog članka dostavljaju se sudu ili tijelu nadležnom za provedbu ovrhe odmah, a najkasnije prvog sljedećeg radnog dana nakon njihova donošenja.

VII. POSTUPANJE S PRIVREMENO ODUZETOM IMOVINOM I ODUZETOM IMOVINOM

Članak 20.

(1) Privremeno oduzetim novčanim sredstvima, predanim stvarima i prenesenim pravima upravlja Ured.

(2) O privremeno oduzetim novčanim sredstvima, predanim stvarima i prenesenim pravima Ured je dužan voditi evidenciju.

(3) Ministar nadležan za pravosuđe, uz prethodnu suglasnost ministra nadležnog za financije, donosi pravilnik o vođenju evidencije iz stavka 2. ovog članka.

Članak 21.

(1) Ured može, bez prethodne objave javnog natječaja, donijeti odluku o prodaji privremeno oduzetih pokretnih stvari:

a) ako je njihovo čuvanje opasno ili

b) ako predstoji neposredna opasnost od njihova propadanja ili znatnog gubitka vrijednosti.

(2) Ured može donijeti odluku da privremeno oduzete stvari iznajmi ili preda u zakup u skladu s njihovom namjenom.

(3) Za štetu na stvarima iz stavka 2. ovog članka uzrokovanu najmom ili zakupom odgovara Republika Hrvatska prema općim pravilima o odgovornosti za štetu.

(4) Ured je dužan predati protivniku osiguranja sredstva od prodaje, najma ili zakupa iz stavka 1. i 2. ovog članka, u roku od petnaest dana od pravomoćnosti presude iz članka 5. i 6. ovog Zakona kojom je zahtjev tužitelja odbijen.

(5) Protiv odluke Ureda iz stavka 1. i 2. ovog članka protustranka može izjaviti prigovor u roku od 48 sati od njezinoga dostavljanja. O prigovoru odlučuje sud iz članka 5. stavka 3. i članka 6. stavka 6. ovog Zakona. Protiv odluke suda nije dopuštena žalba.

Članak 22.

(1) Imovinom koja je oduzeta na temelju ovog Zakona upravlja i raspolaže Ured sukladno posebnom propisu.

(2) Novac oduzet prema odredbama ovog Zakona i novčana sredstva ostvarena prodajom imovine oduzete prema ovom Zakonu uplaćuju se na račun državnog proračuna.

VIII. PRAVA OŠTEĆENIKA

Članak 23.

(1) Ako je u tijeku kaznenog postupka postavljen imovinskopravni zahtjev kojeg je sud u cijelosti ili djelomično dosudio, ili ako postoji ovršna odluka suda u parničnom postupku s kojom je zahtjev oštećenika u svezi s kaznenim djelom u cijelosti ili djelomično prihvaćen, ovrha se prema ovom Zakonu može odrediti samo u onoj mjeri u kojoj to neće onemogućiti potpuno namirenje oštećenika.

(2) U slučaju da je ovrha određena protivno odredbi stavka 1. ovog članka oštećenik, u ovršnom postupku radi namirenja tražbine Republike Hrvatske prema odredbama ovoga Zakona, ima položaj treće osobe koja traži da se ovrha proglašeni nedopuštenom u cijelosti ili djelomično.

Članak 24.

(1) Republika Hrvatska namirit će tražbinu oštećenika iz osnove imovinskopravnog zahtjeva samo do visine imovinske koristi oduzete u postupku prema ovom Zakonu.

(2) Ako je oštećenik upućen na parnicu ili ako je u tijeku parnica koju je pokrenuo oštećenik koji nije postavio imovinskopravni zahtjev, ovlašten je u roku od tri mjeseca od dana kad je saznao da je ovrha provedena predložiti privremenu mjeru radi osiguranja svoje tražbine u kojoj je protivnik osiguranja Republika Hrvatska.

(3) Za donošenje rješenja o prijedlogu oštećenika iz stavka 2. ovog članka isključivo je mjesno nadležan sud iz članka 19. stavka 2. ovog Zakona u postupku u kojem se na odgovarajući način primjenjuju odredbe članka 11. do 17. ovog Zakona.

(4) Rješenje iz stavka 3. ovog članka dostavlja se Uredu i strankama koje imaju pravo žalbe prema članku 11. stavku 5. ovog Zakona.

Članak 25.

Sud će, na prijedlog oštećenika, preinačiti ili ukinuti privremenu mjeru određenu radi osiguranja oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom ako je to potrebno radi osiguranja imovinskopravnog zahtjeva.

IX. PRIZNANJE I OVRHA INOZEMNIH ODLUKA

Članak 26.

(1) Odluke inozemnih tijela kojima se određuju privremene ili slične mjere bez obzira na njihov naziv, a koje se odnose na osiguranje oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom, priznat će se i izvršiti na području Republike Hrvatske sukladno međunarodnom ugovoru.

(2) Ako s odnosnom državom međunarodni ugovor nije sklopljen, odluka inozemnog tijela priznat će se:

- ako to ne bi bilo protivno javnom poretku Republike Hrvatske,
- ako protivniku osiguranja nije bilo onemogućeno, a osobito propuštanjem dostave, sudjelovati u postupku iz kojeg je proizašla takva odluka,
- ako postoji uzajamnost.

Članak 27.

(1) Odluke inozemnih tijela kojima se okrivljeniku ili povezanim osobama oduzima imovinska korist ostvarena kaznenim djelom, priznat će se i izvršiti na području Republike Hrvatske sukladno međunarodnom ugovoru.

(2) Ako s odnosnom državom međunarodni ugovor nije sklopljen, odluka inozemnog tijela priznat će se:

- ako to ne bi bilo protivno javnom poretku Republike Hrvatske,
- ako osobi na koju se odnosi oduzimanje nije bilo onemogućeno, a osobito propuštanjem dostave, sudjelovati u postupku iz kojeg je proizašla takva odluka,
- ako postoji uzajamnost.

X. POSEBNI SLUČAJEVI ODUZIMANJA

Članak 28.

(1) Ako drukčije nije uređeno zakonom ili ako drukčije ne naloži državni odvjetnik, predmete koji su bili namijenjeni ili uporabljeni za počinjenje kaznenog djela ili su nastali njegovim počinjenjem privremeno oduzima policija i predaje ih Uredu. O tome se odmah obavještava državni odvjetnik, osim ako se ne postupa po njegovu nalogu.

(2) Kad je privremeno oduzimanje izvršeno prema odredbi stavka 1. ovog članka o prigovoru treće osobe odlučuje sud koji bi bio nadležan za donošenje rješenja o privremenoj mjeri osiguranja prema odredbi članka 11. stavka 4. ovog Zakona.

(3) U slučajevima iz stavka 1. i 2. ovog članka, na treće osobe primjenjuju se odredbe članka 18. ovog Zakona.

XI. OVLASTI

Članak 29.

(1) Ovlasti koje prema ovom Zakonu ima državni odvjetnik, ima i oštećenik kao tužitelj te privatni tužitelj, osim prava i dužnosti koje državni odvjetnik ima kao pravosudno tijelo.

(2) Ovlasti koje prema ovom Zakonu ima državni odvjetnik, imaju i ovlašteni tužitelji prema Prekršajnom zakonu, osim prava i dužnosti koje državni odvjetnik ima kao pravosudno tijelo.

(3) U prekršajnom postupku odluke donosi tijelo koje vodi prekršajni postupak.

(4) O žalbi protiv odluke tijela koje vodi prekršajni postupak, donesene na temelju ovoga Zakona, odlučuje Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske.

XII. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 30.

Od dana prijama Republike Hrvatske u članstvo Europske unije odredbe članka 26. i 27. ovog Zakona neće se primjenjivati u odnosu na države članice Europske unije.

Članak 31.

(1) Postupci u predmetima osiguranja oduzimanja i donošenja odluka o oduzimanju imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom u kojima je do dana stupanja ovog Zakona na snagu donesena prvostupanjska odluka, nastavit će se prema odredbama propisa koji su bili na snazi u vrijeme pokretanja tih postupaka.

(2) Ako na dan stupanja ovog Zakona na snagu nije donesena odluka o osiguranju oduzimanja ili oduzimanju imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom ili ako je prvostupanjska odluka iz stavka 1. ovog članka ukinuta i predmet upućen prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje i odlučivanje primijenit će se odredbe ovog Zakona.

Članak 32.

Ovrha pravomoćnih odluka o oduzimanju imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom donesenih na temelju propisa koji su bili na snazi prije stupanja na snagu ovog Zakona provodi se prema propisima koji su važili prije njegova stupanja na snagu.

Članak 33.

Nadležni ministar donijet će propis iz članka 20. stavka 3. ovog Zakona u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovog Zakona.

Članak 34.

(1) Ovaj Zakon se primjenjuje u postupku za kaznena djela iz članka 21. Zakona o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta (»Narodne novine«, br. 76/09. i 116/10.), ako drukčije nije propisano tim zakonom.

(2) Na dan stupanja na snagu ovog Zakona, u Zakonu o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta (»Narodne novine«, br. 76/09. i 116/10.) prestaju važiti odredbe članka 50. stavka 3., članka 51. točke 3. i 5. – 7., članka 52. stavka 1., u stavku 3. druga rečenica, te stavak 4., članka 53. stavka 3. i 4., članka 54. stavka 2., članka 55. stavka 1. točke 4. i stavka 2. – 5., članka 56. stavka 1. točke 5. i stavka 5., članka 57. stavka 6. i 7., članka 58. i članka 60. stavka 1.

Članak 35.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmoga dana od dana objave u »Narodnim novinama«.

KAZNENI ZAKON

(NN 125/11, 144/12, 56/15 i 61/15; nastavno: KZ/11)

GLAVA ŠESTA (VI.)

ODUZIMANJE IMOVINSKE KORISTI, ODUZIMANJE PREDMETA I JAVNO OBJAVLJIVANJE PRESUDE

Uvjeti i način oduzimanja imovinske koristi

Članak 77.

(1) Imovinska korist oduzet će se sudskom odlukom kojom je utvrđeno da je ostvarena protupravna radnja. Imovinska korist oduzet će se i od osobe na koju je prenijeta ako nije stečena u dobroj vjeri.

(2) Ako je oštećeniku dosuđen imovinskopravni zahtjev koji po prirodi i sadržaju odgovara pribavljenoj imovinskoj koristi, oduzet će se dio imovinske koristi koji prelazi dosuđeni imovinskopravni zahtjev.

(3) Sud će oduzeti imovinsku korist i ako oštećenika uputi da imovinskopravni zahtjev može ostvariti u parnici.

(4) Kada se utvrdi nemogućnost oduzimanja stvari ili prava ostvarenih kao imovinska korist u cijelosti ili djelomično, sud će naložiti počinitelju isplatu odgovarajuće protuvrijednosti u novčanom iznosu. Plaćanje se može odrediti obročno.

(5) Oduzeta imovinska korist neće se umanjiti za iznos sredstava uložениh u kriminalnu djelatnost.

(6) Sud može odlučiti da se neće oduzeti imovinska korist ako je neznatna.

Prošireno oduzimanje imovinske koristi

Članak 78.

(1) Na prošireno oduzimanje imovinske koristi od kaznenog djela za koje je nadležan Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta te za kaznena djela iz Glave XVII. i Glave XXV. Ovog Zakona, ako je tim djelima ostvarena imovinska korist, primjenjuju se odredbe članka 77. ovoga Zakona ako ovim člankom nije drugačije propisano.

(2) Ako počinitelj kaznenog djela iz stavka 1. ovog članka ima ili je imao imovinu koja je nerazmjerna njegovim zakonitim приходима, pretpostavlja se da ta imovina

predstavlja imovinsku korist od kaznenog djela, osim ako počinitelj učini vjerojatnim da je njezino podrijetlo zakonito.

(3) Ako je imovinska korist od kaznenog djela sjedinjena s imovinom stečenom na zakonit način, ukupna imovina bit će predmetom oduzimanja do procijenjene vrijednosti imovinske koristi. Na isti način i u istom omjeru oduzet će se i korist koja je dobivena od imovine u koju je zakonita imovina sjedinjena s imovinskom korišću od kaznenog djela.

(4) Imovinska korist iz stavka 2. i 3. ovoga članka oduzet će se od člana obitelji bez obzira po kojem pravnom temelju se kod njega nalazi i neovisno o tome živi li u zajedničkom kućanstvu s počiniteljem.

(5) Imovinska korist iz stavka 2. i 3. ovoga članka oduzet će se i od druge osobe bez obzira po kojem pravnom temelju je stečena ako ta osoba ne učini vjerojatnim da je korist stekla u dobroj vjeri i po razumnoj cijeni.

(6) Ako osoba protiv koje je pokrenut kazneni postupak umre, imovinska korist ostvarena protupravnom radnjom može se oduzeti od njezinih sljednika u postupku propisanom posebnim zakonom.

Oduzimanje predmeta

Članak 79.

(1) Predmeti i sredstva koji su nastali počinjenjem kaznenog djela oduzet će se.

(2) Predmeti i sredstva koji su bili namijenjeni ili uporabljeni za počinjenje kaznenog djela oduzet će se ako postoji opasnost da će se ponovno uporabiti za počinjenje kaznenog djela ili je njihovo oduzimanje potrebno radi zaštite opće sigurnosti, javnog poretka ili zbog moralnih razloga.

(3) Ako su ispunjene pretpostavke iz stavka 1. ili 2. ovoga članka, sud može oduzeti predmete i sredstva i kada počinitelj protupravne radnje nije kriv.

(4) Oduzeti predmeti i sredstva postaju vlasništvo Republike Hrvatske. To ne utječe na pravo trećih osoba za naknadu štete prema počinitelju zbog oduzetog predmeta ili sredstva. Vlasnik oduzetog predmeta ili sredstva koji nije počinitelj djela ima pravo na povrat predmeta i sredstva ili naknadu njihove tržišne vrijednosti iz državnog proračuna, osim ako je najmanje krajnjom nepažnjom pridonio da predmet ili sredstvo bude namijenjeno ili uporabljeno za počinjenje kaznenog djela ili da nastane njegovim počinjenjem ili ako je pribavio predmet ili sredstvo znajući za okolnosti koje omogućuju njegovo oduzimanje.

(5) Kada je zakonom za određeno kazneno djelo propisano oduzimanje predmeta ili sredstva, vlasnik nema pravo na naknadu iz državnog proračuna, ako posebnim zakonom nije drukčije određeno.

(6) Sud može naložiti uništenje oduzetog predmeta ili sredstva.

Javno objavljivanje presude

Članak 80.

(1) Presudom kojom se proglašava krivim počinitelj kaznenog djela počinjenog javnim objavljivanjem, sud može na zahtjev zainteresirane osobe ili državnog odvjetnika kad je to u interesu oštećene osobe ili u javnom interesu odrediti da se ona u cijelosti ili djelomično javno objavi o trošku počinitelja.

(2) Određujući sredstvo, vrijeme, način i ostale okolnosti javnog objavljivanja presude, sud mora nastojati da te okolnosti odgovaraju okolnostima objavljivanja sadržaja kojim je počinjeno kazneno djelo.

(3) Oslobađajućom presudom sud može na zahtjev oslobođene osobe kad je to u njezinom ili javnom interesu odrediti da se ona u cijelosti ili djelomično javno objavi na teret državnog proračuna ili o trošku privatnog tužitelja. Sud će odrediti sredstvo, vrijeme i način objavljivanja presude.

KAZNENI ZAKON

(NN 110/97, 27/98, 50/00, 129/00, 195/04, 84/05, 71/06, 110/07, 152/08 i 57/11; nastavno: KZ/97)

GLAVA OSMA (VIII.)

ODUZIMANJE IMOVINSKE KORISTI, JAVNO OBJAVLJIVANJE PRESUDE, PRAVNE POSLJEDICE OSUDE, REHABILITACIJA, AMNESTIJA I POMILOVANJE

Oduzimanje imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom

Članak 82.

(1) Nitko ne može zadržati imovinsku korist ostvarenu kaznenim djelom.

(2) Kao imovinska korist iz stavka 1. ovoga članka smatra se i ona korist koju je ostvarila grupa ljudi ili zločinačka organizacija koja je u vremenskoj povezanosti s počinjenim kaznenim djelom i za koju se osnovano može smatrati da potječe od tog djela, jer se njezino zakonito podrijetlo ne može utvrditi.

(3) Imovinska korist oduzima se sudskom odlukom kojom se utvrđuje da je kazneno djelo počinjeno. Kad se utvrdi nemogućnost oduzimanja imovinske koristi koja se sastoji od novca, vrijednosnih papira ili stvari u cijelosti ili djelomično, sud je dužan obvezati počinitelja kaznenog djela na isplatu odgovarajuće protuvrijednosti u novčanom iznosu.

(4) Imovinska korist oduzet će se i kad se po bilo kojem pravnom temelju nalazi kod treće osobe, a nije stečena u dobroj vjeri.

(5) Oštećenik koji tijekom kaznenog postupka ili najkasnije u roku od tri mjeseca nakon pravomoćne odluke o oduzimanju predmeta imovinskopravnim zahtjevom ili tužbom želi ostvariti svoje pravo glede oduzete imovinske koristi ima pravo namirenja u roku od tri mjeseca nakon donošenja odluke o njegovom pravu.

ZAKON O KAZNENOM POSTUPKU

**(NN 152/08, 76/09, 80/11, 91/11, 143/12, 56/13, 145/13 i 152/14;
nastavno: ZKP/08)**

Glava IMOVINSKOPRAVNI ZAHTJEV

XI.

Članak 153.

(1) Imovinskopravni zahtjev koji je nastao zbog počinjenja kaznenog djela raspravit će se na prijedlog ovlaštenih osoba u kaznenom postupku, ako se time ne bi znatno odugovlačio taj postupak.

(2) Imovinskopravni zahtjev se može odnositi na zahtjev koji se može podnijeti u parnici.

Članak 154.

(1) Prijedlog za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva u kaznenom postupku može podnijeti osoba koja je ovlaštena da takav zahtjev ostvaruje u parnici.

(2) Kad prijedlog iz stavka 1. ovog članka podnosi žrtva kaznenog djela, navest će u prijedlogu je li ostvarila naknadu ili podnijela zahtjev prema članku 43. stavku 2. ovog Zakona.

Članak 155.

(1) Prijedlog za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva u kaznenom postupku podnosi se tijelu kojem se podnosi kaznena prijava ili sudu koji vodi postupak.

(2) Prijedlog iz stavka 1. ovog članka, može se podnijeti najkasnije do završetka dokaznog postupka pred prvostupanskim sudom.

(3) Osoba ovlaštena na podnošenje prijedloga dužna je određeno naznačiti svoj zahtjev i podnijeti dokaze.

(4) Ako ovlaštena osoba nije stavila prijedlog za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva u kaznenom postupku do podizanja optužbe, izvijestit će se da taj prijedlog može staviti do završetka dokaznog postupka.

Članak 156.

(1) Ovlaštena osoba (članak 154.) može do završetka dokaznog postupka odustati od prijedloga za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva u kaznenom postupku i ostvarivati ga u parnici. U slučaju odustajanja od prijedloga, takav se prijedlog ne može ponovno staviti.

(2) Ako je imovinskopravni zahtjev nakon stavljenog prijedloga, a prije završetka dokaznog postupka prešao po pravilima imovinskog prava na drugu osobu,

pozvat će se ta osoba da se očituje ostaje li pri prijedlogu. Ako se uredno pozvani ne odazove, smatrat će se da je odustao od stavljenog prijedloga.

Članak 157.

Tijelo koje vodi postupak ispitat će okrivljenika o činjenicama navedenim u prijedlogu i ispitati okolnosti koje su važne za utvrđivanje imovinskopravnog zahtjeva.

Članak 158.

(1) O imovinskopravnom zahtjevu odlučuje sud.

(2) U presudi kojom okrivljenika proglašava krivim sud može oštećeniku dosuditi imovinskopravni zahtjev u cijelosti ili mu može imovinskopravni zahtjev dosuditi djelomično, a za ostatak uputiti ga u parnicu. Ako podaci kaznenog postupka ne daju pouzdanu osnovu ni za potpuno niti za djelomično presuđenje, sud će oštećenika s imovinskopravnim zahtjevom uputiti u parnicu.

(3) Kad sud donese presudu kojom se okrivljenik oslobađa optužbe ili kojom se optužba odbija ili kad rješenjem obustavi kazneni postupak, uputit će oštećenika da imovinskopravni zahtjev može ostvarivati u parnici. Kad se sud proglašeni nenadležnim, uputit će oštećenika da imovinskopravni zahtjev može podnijeti u kaznenom postupku koji će početi ili nastaviti nadležni sud.

Članak 159.

(1) Pravomoćnu presudu kojom je odlučeno o imovinskopravnom zahtjevu može sud u kaznenom postupku izmijeniti samo povodom izvanrednog pravnog lijeka.

(2) Izvan tog slučaja, osuđenik, odnosno njegovi nasljednici mogu samo u parnici zahtijevati da se pravomoćna presuda kaznenog suda kojom je odlučeno o imovinskopravnom zahtjevu izmijeni, ako postoje uvjeti za obnovu postupka prema odredbama koje važe za parnični postupak.

Članak 160.

(1) Na prijedlog ovlaštene osobe mogu se u kaznenom postupku prema odredbama koje vrijede za ovršni postupak odrediti privremene mjere osiguranja imovinskopravnog zahtjeva nastalog zbog počinjenja kaznenog djela.

(2) Rješenje iz stavka 1. ovog članka donosi u istrazi sudac istrage. Nakon podignute optužnice rješenje donosi optužno vijeće, a na raspravi sud koji vodi raspravu. Žalba na rješenje o privremenoj mjeri ne zadržava njegovo izvršenje.

Članak 161.

(1) Stvari koje nedvojbeno pripadaju oštećeniku, a ne služe za utvrđivanje činjenice u kaznenom postupku, predat će se oštećeniku i prije završetka postupka.

(2) Ako se više oštećenika spori o vlasništvu stvari, uputit će se na parnicu, a sud će u kaznenom postupku odrediti samo čuvanje stvari kao privremenu mjeru osiguranja.

(3) Stvari koje se imaju upotrijebiti za utvrđivanje činjenica oduzet će se privremeno i nakon završetka postupka vratiti vlasniku. Ako je takva stvar prijeko potrebna vlasniku, ona mu se može vratiti i prije završetka postupka uz obvezu da je na zahtjev donese.

Članak 162.

(1) Ako oštećenik ima zahtjev prema trećoj osobi zato što se kod nje nalaze stvari pribavljene kaznenim djelom ili zato što je ona zbog kaznenog djela došla do imovinske koristi, može sud u kaznenom postupku, na prijedlog ovlaštene osobe, a prema odredbama koje vrijede za ovršni postupak, odrediti privremene mjere osiguranja i prema toj trećoj osobi. Odredbe članka 160. stavka 2. ovog Zakona vrijede i u tom slučaju.

(2) U presudi kojom se okrivljenik proglašava krivim sud će ili ukinuti mjere iz stavka 1. ovog članka, ako već prije toga nisu ukinute, ili će oštećenika uputiti na parnicu, s tim da će se te mjere ukinuti ako parnica ne bude pokrenuta u roku koji odredi sud.

Izvidi kaznenih djela

Članak 206.f

(1) Postupanje tijekom izvida je tajno.

(2) Tijelo koje poduzima radnju upozorit će osobe koje u njoj sudjeluju da je odavanje tajne kazneno djelo. Primitak upozorenja pisano će se zabilježiti, a upozorena osoba to će potvrditi svojim potpisom.

(3) Tijelo koje provodi izvide može, kada to nalaže interes javnosti, o tijeku izvida izvijestiti javnost na način propisan posebnim zakonom.

Članak 206.g

(1) Državni odvjetnik može, u svrhu prikupljanja potrebnih obavijesti, pozivati osobe. U pozivu se mora naznačiti razlog pozivanja. Ako se podnositelj prijave ili žrtva koja je dojavila o počinjenom kaznenom djelu ne odazove pozivu postupit će se prema članku 205. stavku 6. i 7. ovog Zakona.

(2) Policija, ministarstvo nadležno za financije, Državni ured za reviziju i druga državna tijela, organizacije, banke i druge pravne osobe dostavit će podatke koje je od njih zatražio državni odvjetnik, osim onih koji predstavljaju zakonom zaštićenu tajnu. Državni odvjetnik može od navedenih tijela zahtijevati kontrolu poslovanja pravne i fizičke osobe i u skladu s odgovarajućim propisima

privremeno oduzimanje do donošenja presude, novca, vrijednosnih papira, predmeta i dokumentacije koji mogu poslužiti kao dokaz, obavljanje nadzora i dostavu podataka koji mogu poslužiti kao dokaz o počinjenom kaznenom djelu ili imovini ostvarenoj kaznenim djelom, te zatražiti obavijesti o prikupljenim, obrađenim i pohranjenim podacima u vezi neobičnih i sumnjivih novčanih transakcija. U svom zahtjevu državni odvjetnik može pobliže označiti sadržaj tražene mjere ili radnje te zahtijevati da ga se o njoj izvijesti, kako bi mogao biti prisutan njenom provođenju.

(3) Za nepostupanje po zahtjevu državnog odvjetnika, sudac istrage može na obrazloženi prijedlog državnog odvjetnika odgovornu osobu kazniti novčanom kaznom u iznosu do 50.000,00 kuna, a pravnu osobu do 5.000.000,00 kuna, a ako i nakon toga ne postupi po zahtjevu može se kazniti zatvorom do izvršenja, a najdulje mjesec dana. Sud koji je donio rješenje o određivanju zatvora može opozvati to rješenje ako nakon njegovog donošenja odgovorna osoba postupi po zahtjevu.

(4) O pribavljenoj obavijesti iz stavka 1. ovog članka državni odvjetnik sastavlja zapisnik, koji se kao i izjava dana državnom odvjetniku iz članka 205. stavka 6. ovog Zakona prema članku 86. stavku 3. ovog Zakona neće dostaviti uz optužnicu odnosno koja se prema članku 351. stavku 5. ovog Zakona izdvaja iz spisa.

Članak 206.h

(1) Državni odvjetnik može naložiti policiji da prikupi potrebne obavijesti provođenjem izvida i poduzimanjem drugih mjera radi prikupljanja podataka potrebnih za odlučivanje o kaznenoj prijavi. U nalogu državni odvjetnik može pobliže odrediti sadržaj izvida ili mjere te naložiti da ga policija odmah obavijesti o poduzetom izvidu ili mjeri. Ako državni odvjetnik naloži prisustvovanje izvidu ili mjeri, policija će ih provesti na način kojim mu se to omogućuje. Policija je dužna postupiti prema nalogu državnoga odvjetnika, a ako državni odvjetnik nije naložio drukčije, o poduzetim izvidima ili mjerama dužna je izvijestiti državnog odvjetnika najkasnije u roku od trideset dana od primitka naloga.

(2) Državni odvjetnik ima pravo i dužnost stalnog nadzora nad provođenjem izvida koji su naloženi policiji. Policija je dužna izvršiti nalog ili zahtjev državnog odvjetnika u provođenju nadzora nad izvidima i za taj rad odgovaraju državnom odvjetniku.

Članak 206.i

(1) Ako postoje osnove sumnje da je počinjeno kazneno djelo za koje se kazneni postupak pokreće po službenoj dužnosti te da je tim djelom stečena imovinska korist, državni odvjetnik je dužan odmah poduzimati ili nalagati poduzimanje izvida kako bi se utvrdila vrijednost te koristi te kako bi se utvrdilo gdje se tako stečena imovina nalazi. Ako je imovinsku korist stečenu kaznenim djelom počinitelj prikrrio ili ako postoji osnov sumnje na pranje novca, državni odvjetnik

će poduzeti sve što je potrebno da bi se ta imovina pronašla i osiguralo njezino oduzimanje.

(2) Za kaznena djela iz nadležnosti županijskog suda u kojima postoje osnove sumnje da je stečena znatna imovinska korist, u provođenju izvida i hitne dokazne radnje privremenog oduzimanja predmeta sudjeluju financijski istražitelji, državnoodvjetnički savjetnici i stručni suradnici iz posebnog odjela za istraživanje imovinske koristi stečene kaznenim djelom u sastavu državnog odvjetništva. Odjel provodi izvide u dogovoru i po nalogu državnog odvjetnika s ciljem utvrđivanja vrijednosti imovine i osiguranja oduzimanja, odnosno pronalaženja imovine stečene kaznenim djelom.

(3) Ako postoje osnove sumnje da je stečena imovinska korist velike vrijednosti državni odvjetnik će zatražiti od čelnika policije i nadležnih upravnih tijela Ministarstva financija da mu stave na raspolaganje službenike koji će pod njegovim nadzorom sudjelovati u zajedničkim izvidima iz stavka 2. ovog članka. Za vrijeme dok sudjeluju u zajedničkom radu službenici postupaju po nalogu državnog odvjetnika i njemu su odgovorni za svoj rad. O potrebi upućivanja službenika državni odvjetnik se savjetuje s Ravnateljstvom policije i Ministarstvom financija.

(4) Sva tijela državne vlasti i sve pravne osobe koje u svojem djelokrugu ili u obavljanju svoje djelatnosti saznaju za okolnosti i podatke koji upućuju da je u pravnom prometu imovina stečena kaznenim djelom, posebno ako postupanje s ostvarenim financijskim sredstvima ili imovinom ukazuje na pranje novca ili na prikriivanje te imovine, dužne su bez odgode o tim okolnostima i podacima obavijestiti državnog odvjetnika.

(5) Kada se provedenim izvidima iz stavka 1., 2. i 3. ovog članka prikupe potrebne činjenice i podaci o visini stečene imovinske koristi, odnosno kada se utvrdi gdje se imovina nalazi, državni odvjetnik je dužan bez odgode predložiti određivanje privremene mjere osiguranja kako se ta imovina ne bi sakrila ili uništila, a također je dužan u optužnici ili najkasnije na pripremnom ročištu predložiti da se ta imovina oduzme.

Privremeno oduzimanje predmeta

Članak 261.

(1) Predmeti koji se imaju oduzeti prema kaznenom zakonu, ili koji mogu poslužiti pri utvrđivanju činjenica u postupku, privremeno će se oduzeti i osigurati njihovo čuvanje.

(2) Tko drži takve predmete, dužan ih je predati na zahtjev državnog odvjetnika, istražitelja ili policije. Državni odvjetnik, istražitelj ili policija će držatelja predmeta upozoriti na posljedice koje proizlaze iz odbijanja postupanja po zahtjevu.

(3) Osobu koja ne postupi prema zahtjevu za predaju, premda za to ne postoje opravdani razlozi, sudac istrage može na obrazloženi prijedlog državnog odvjetnika kazniti prema članku 259. stavku 1. ovog Zakona.

(4) Mjere iz stavka 2. ovog članka, ne mogu se primijeniti prema okrivljeniku niti osobama koje su oslobođene dužnosti svjedočenja (članak 285.).

Članak 262.

(1) Privremenom oduzimanju ne podliježu:

- 1) spisi i druge isprave državnih tijela čije bi objavljivanje povrijedilo obvezu tajnosti dok nadležno tijelo ne odluči drukčije,
- 2) pisana priopćenja okrivljenika branitelju, osim ako okrivljenik ne zahtijeva drukčije,
- 3) snimke i privatni dnevnik pronađeni kod osoba iz članka 285. stavka 1. točke 1. do 3. ovog Zakona, koje su te osobe snimile ili napisale, a sadrže snimke ili zapise o činjenicama o kojima su te osobe oslobođene dužnosti svjedočenja,
- 4) zapisi, izvodi iz registara i slične isprave koje se nalaze kod osoba iz članka 285. stavka 1. točka 4. ovog Zakona, sastavljeni o činjenicama koje su u obavljanju svoga zanimanja te osobe saznale od okrivljenika,
- 5) zapisi o činjenicama koje su sastavili novinari i urednici u sredstvima javnog priopćavanja o izvorima obavijesti i podataka za koje su saznali u obavljanju svoga zanimanja i koji su uporabljeni prilikom uređivanja sredstava javnog priopćavanja, a koji se nalaze u njihovom posjedu ili u uredništvu u kojem su zaposleni.

(2) Zabrana privremenog oduzimanja predmeta, isprava i tehničkih snimki iz stavka 1. točke 2. do 5. ovog članka, ne primjenjuje se:

- 1) u pogledu branitelja ili osobe oslobođene obveze svjedočenja prema članku 285. stavku 1. ovog Zakona ako postoji vjerojatnost da su okrivljeniku pomogli u počinjenju kaznenog djela, pružili mu pomoć nakon počinjenja kaznenog djela ili postupali kao prikrivatelji,
- 2) u pogledu novinara i urednika u sredstvima javnog priopćavanja ako postoji vjerojatnost da su okrivljeniku pomogli u počinjenju kaznenog djela, pružili mu pomoć nakon počinjenja kaznenog djela ili postupali kao prikrivatelji kaznenog djela, te za kaznena djela iz članka 305. i 305.a Kaznenog zakona,
- 3) ako se radi o predmetima koji se imaju oduzeti prema zakonu.

(3) O vjerojatnosti pružanja pomoći u kaznenom djelu iz stavka 2. ovog članka, na zahtjev državnog odvjetnika, do podizanja optužnice odlučuje rješenjem sudac istrage. Sudac istrage donosi rješenje u roku od 24 sata nakon podnošenja zahtjeva državnog odvjetnika. O žalbi protiv rješenja suca istrage odlučuje vijeće. Nakon podizanja optužnice odlučuje sud pred kojim se vodi postupak. Žalba protiv odluke optužnog vijeća i raspravnog suda nije dopuštena.

(4) Zabrana privremenog oduzimanja predmeta, isprava i snimki iz stavka 1. točke 2. do 5. ovog članka, ne primjenjuje se u predmetima kaznenih djela počinjenih na štetu djece i maloljetnika iz članka 117. Zakona o sudovima za mladež.

(5) Državni odvjetnik, istražitelj ili policija, mogu oduzeti predmete prema stavku 1., 2. i 3. ovog članka i kad provode izvide kaznenih djela ili kad istražitelj ili policija izvršavaju nalog suda.

(6) Pri oduzimanju predmeta u zapisniku će se naznačiti gdje je pronađen i opisat će se, a po potrebi i na drugi način osigurati utvrđivanje njegove istovjetnosti. Za privremeno oduzeti predmet izdat će se potvrda.

(7) Predmet oduzet suprotno odredbama stavka 1. ovog članka, ne može se upotrijebiti kao dokaz u postupku.

Članak 263.

(1) Odredbe članka 261. ovog Zakona odnose se i na podatke pohranjene u računalima i s njim povezanim uređajima, te uređajima koji služe prikupljanju i prijenosu podataka, nositelje podataka i na pretplatničke informacije kojima raspolaže davatelj usluga, osim kad je prema članku 262. ovog Zakona, privremeno oduzimanje predmeta zabranjeno.

(2) Podaci iz stavka 1. ovog članka, na pisani zahtjev državnog odvjetnika se moraju predati državnom odvjetniku u cjelovitom, izvornom, čitljivom i razumljivom obliku. Državni odvjetnik u zahtjevu određuje rok u kojemu se imaju predati podaci. U slučaju odbijanja predaje, može se postupiti prema članku 259. stavku 1. ovog Zakona.

(3) Podatke iz stavka 1. ovog članka, snimit će u realnom vremenu tijelo koje provodi radnju. Pri pribavljanju, snimanju, zaštiti i čuvanju podataka posebno će se voditi računa o propisima koji se odnose na čuvanje tajnosti određenih podataka (članak 186. do 188.). Prema okolnostima, podaci koji se ne odnose na kazneno djelo zbog kojega se postupa, a potrebni su osobi prema kojoj se provodi mjera, mogu se snimiti na odgovarajuće sredstvo i vratiti toj osobi i prije okončanja postupka.

(4) Na prijedlog državnog odvjetnika sudac istrage može rješenjem odrediti zaštitu i čuvanje svih računalnih podataka iz stavka 1. ovog članka, dok je to potrebno, a najdulje šest mjeseci. Nakon toga računalni podaci će se vratiti osim:

1) ako nisu uključeni u počinjenje sljedećih kaznenih djela iz Kaznenog zakona: povrede tajnosti, cjelovitosti i dostupnosti računalnih podataka, programa ili sustava (članak 223.), računalnog krivotvorenja (članak 223.a) i računalne prijevare (članak 224.a),

2) ako nisu uključeni u počinjenje drugog kaznenog djela za koje se progoni po službenoj dužnosti počinjenog pomoću računalnog sustava,

3) ako ne služe kao dokaz za kazneno djelo za koje se vodi postupak.

(5) Protiv rješenja suca istrage kojim su određene mjere iz stavka 3. ovog članka, osoba koja se koristi računalom i osoba koja je davatelj usluga imaju pravo žalbe u roku od dvadeset četiri sata. O žalbi odlučuje vijeće u roku od tri dana. Žalba ne odgađa izvršenje rješenja.

Članak 264.

(1) Državna tijela mogu uskratiti pokazivanje i predaju svojih spisa i isprava, ako se radi o tajnom podatku prema posebnom zakonu (klasificirani podatak).

(2) Pravne osobe mogu tražiti da se ne objavljuju podaci koji se odnose na njihovo poslovanje.

(3) Odluku o deklasificiranju podatka iz stavka 1. ovog članka donosi državno tijelo na zahtjev državnog odvjetnika ili suda.

(4) Odluku o objavljivanju podataka iz stavka 2. ovog članka donosi rješenjem sudac istrage ili sud pred kojim se vodi rasprava na obrazloženi prijedlog državnog odvjetnika. Žalba protiv rješenja suda pred kojim se vodi rasprava nije dopuštena.

Članak 265.

(1) Ako je uskraćeno davanje podataka koji su bankovna tajna, na obrazloženi zahtjev državnog odvjetnika, sud može izdati rješenje o davanju tih podataka. U rješenju sud određuje rok u kojemu banka mora dati podatke.

(2) Ako je vjerojatno da određena osoba na svojim bankovnim računima prima, drži ili na drugi način raspolaže s prihodima ostvarenim kaznenim djelom, a taj je prihod važan za istragu tog kaznenog djela ili prema zakonu podliježe prisilnom oduzimanju, državni odvjetnik će, obrazloženim zahtjevom sudu, predložiti da naloži banci dostavu državnom odvjetniku podataka o tim računima i prihodima. Zahtjev sadrži podatke o pravnoj ili fizičkoj osobi koja ta sredstva, ili prihode drži, ili s njima raspolaže. Opis prihoda mora sadržavati oznaku valute, ali ne i njezin točan iznos ako nije poznat. U rješenju sud određuje rok u kojemu banka mora po njemu postupiti.

(3) Prije početka i tijekom istrage odluku o zahtjevu državnog odvjetnika iz stavka 1. i 2. ovoga članka, donosi sudac istrage, nakon podizanja optužnice optužno vijeće, a nakon njezine pravomoćnosti sud pred kojim se ima održati rasprava.

(4) Sudac istrage odlučuje o zahtjevu državnog odvjetnika iz stavka 1. i 2. ovog članka rješenjem odmah, a najkasnije u roku od dvanaest sati od primitka zahtjeva. Ako sudac istrage odbije zahtjev, državni odvjetnik može podnijeti žalbu u roku od dvanaest sati. O žalbi odlučuje vijeće u roku od dvadeset četiri sata. Protiv rješenja suda donesenog nakon podizanja optužnice nije dopuštena žalba.

(5) Ako postoje okolnosti iz stavka 2. i 3. ovog članka, na obrazloženi prijedlog državnog odvjetnika, sudac istrage može rješenjem naložiti banci ili drugoj pravnoj osobi da prati platni promet i transakcije na računima određene osobe, te da za vrijeme određeno rješenjem o praćenju platnog prometa redovito izvješćuje državnog odvjetnika.

(6) Mjere praćenja platnog prometa mogu trajati najdulje godinu dana. Čim prestanu razlozi praćenja državni odvjetnik je dužan obavijestiti suca istrage koji rješenjem obustavlja praćenje. Ako državni odvjetnik odustane od kaznenog progona ili ako prikupljeni podaci nisu potrebni za kazneni postupak, uništiti će se podaci o praćenju pod nadzorom suca istrage koji o tome sastavlja posebni zapisnik. Rješenje o praćenju državni odvjetnik dostavlja osobi protiv koje je bilo naloženo, uz optužnicu ili uz odluku o odustajanju od kaznenog progona.

(7) O postupanju prema stavku 1. do 5. ovog članka banka ili druga pravna osoba ne smije davati obavijesti ili podatke.

(8) Za postupanje protivno stavku 1. do 5. ovog članka sudac istrage će na obrazloženi prijedlog državnog odvjetnika rješenjem kazniti banku novčanom

kaznom do 1.000 000,00 kuna te odgovornu osobu u banci ili drugoj pravnoj osobi novčanom kaznom u iznosu do 200.000,00 kuna. Ako i nakon toga ne izvrši nalog može se odgovorna osoba kazniti zatvorom do izvršenja, a najdulje mjesec dana. Žalba protiv rješenja o novčanoj kazni i zatvoru ne zadržava izvršenje rješenja.

Članak 266.

(1) Na obrazloženi prijedlog državnog odvjetnika sud može rješenjem naložiti pravnoj ili fizičkoj osobi da privremeno obustavi izvršenje određene financijske transakcije za koju postoji sumnja da predstavlja kazneno djelo, služi prikrivanju kaznenog djela ili prikrivanju dobiti ostvarene kaznenim djelom.

(2) Rješenjem iz stavka 1. ovog članka sud će odrediti da se financijska sredstva namijenjena za transakciju iz stavka 1. ovog članka i gotovinski iznosi domaće i strane valute koji su privremeno oduzeti prema članku 265. stavku 2. ovog Zakona deponiraju na poseban račun i čuvaju do okončanja postupka, odnosno dok se ne steknu uvjeti za njihovo vraćanje, a najdulje dvije godine. Nakon pravomoćnosti optužnice sud može produljiti trajanje čuvanja najdulje dvije godine.

(3) Prije početka i tijekom istrage odluku donosi sudac istrage, nakon podizanja optužnice optužno vijeće, a nakon njezine pravomoćnosti sud pred kojim se ima održati rasprava. Sudac istrage odlučuje rješenjem o zahtjevu državnog odvjetnika u roku od dvadeset četiri sata od primitka zahtjeva. Ako sudac istrage odbije zahtjev, državni odvjetnik može u roku od dvanaest sati podnijeti žalbu. O žalbi odlučuje vijeće u roku od dvadeset četiri sata. Žalba ne zadržava izvršenje rješenja.

(4) Pravna ili fizička osoba nikome ne smije davati obavijesti ili podatke o postupanju prema stavku 1. do 3. ovog članka.

Članak 267.

(1) Spisi ili isprave koji se privremeno oduzimaju jer mogu poslužiti kao dokaz, će se popisati. Ako to nije moguće, spisi ili isprave će se staviti u omot i zapečatiti. Osoba od koje se privremeno oduzima spis ili isprava može na omot staviti svoj pečat i potpis.

(2) Omot otvara državni odvjetnik. Pri pregledavanju spisa ili isprave mora se paziti da njihov sadržaj ne saznaju neovlaštene osobe. O otvaranju omota će se sastaviti zapisnik.

(3) Osoba od koje su spisi ili isprava oduzeti pozvat će se da bude na otvaranju omota. Ako se ona ne odazove pozivu ili je odsutna, omot će se otvoriti, spisi ili isprave pregledati i popisati u njezinoj odsutnosti.

Članak 268.

Za neizvršavanje rješenja suda iz članka 265. stavka 1. do 5. i članka 266. stavka 1. do 3. ovog Zakona ili postupanje protivno članku 265. stavka 7. i članku

266. stavku 4. ovog Zakona, kaznit će se pravna osoba novčanom kaznom do 1.000 000,00 kuna, a odgovorna osoba u pravnoj osobi ili fizička osoba novčanom kaznom u iznosu do 200.000,00 kuna, a ako i nakon toga ne izvrši odluku može se odgovorna ili fizička osoba kazniti zatvorom do izvršenja odluke, a najdulje mjesec dana. O žalbi protiv rješenja kojim je izrečena novčana kazna ili je određen zatvor, odlučuje vijeće. Žalba protiv rješenja o novčanoj kazni i zatvoru ne zadržava izvršenje rješenja. Kažnjavanje ne utječe na kazneni progon za kazneno djelo odavanja tajnih podataka.

Članak 269.

(1) Predmeti koji imaju poslužiti kao dokaz, do podizanja optužnice, čuvaju se u posebnoj prostoriji državnog odvjetništva, a nakon podizanja optužnice u posebnoj prostoriji suda. Iznimno, ako to nije moguće, ti predmeti se čuvaju izvan prostorija državnog odvjetništva ili suda.

(2) Tijelo koje vodi postupak skrbi o nadzoru nad tim predmetima.

(3) Ministar nadležan za pravosuđe donosi propise kojima će odrediti način i uvjete pod kojima se čuvaju predmeti iz stavka 1. ovog članka.

Članak 270.

(1) Privremeno oduzeti predmeti moraju biti vraćeni, osim ako ne podliježu odredbama o oduzimanju prema zakonu ili ako prestanu postojati zakonski razlozi za primjenu mjere iz članka 266. stavka 2. ovog Zakona.

(2) Državni odvjetnik i sud paze po službenoj dužnosti na postojanje razloga za držanje privremeno oduzetih predmeta.

Članak 271.

(1) Na prijedlog državnog odvjetnika mogu se u kaznenom postupku prema odredbama koje vrijede za ovršni postupak odrediti privremene mjere osiguranja oduzimanja imovinske koristi.

(2) O privremenim mjerama osiguranja do podizanja optužnice, odlučuje sudac istrage, nakon podizanja optužnice, optužno vijeće, a nakon potvrđivanja optužnice raspravni sud. O žalbi protiv odluke suca istrage odlučuje vijeće. Žalba protiv odluke optužnog vijeća i raspravnog suda nije dopuštena.

(3) Zahtjev za naknadu štete zbog neosnovane privremene mjere, ostvaruje se u parnici

Glava XXVIII.

POSTUPAK ZA ODUZIMANJE PREDMETA I IMOVINSKE KORISTI

Članak 556.

(1) Predmeti koji se po zakonu imaju oduzeti, kao i drugi predmeti ako to zahtijevaju probici javne sigurnosti ili zaštite časti i dostojanstva građana, oduzet će se i kad kazneni postupak ne završi presudom kojom se okrivljenik proglašava.

(2) Posebno rješenje o tome donosi tijelo pred kojim se vodio postupak kad je postupak završen, odnosno obustavljen.

(3) Rješenje o oduzimanju predmeta iz stavka 1. ovog članka donosi sud i kad je u presudi kojom je optuženik proglašen krivim propušteno da se donese takva odluka.

(4) Ovjereni prijepis odluke o oduzimanju predmeta dostavit će se osobi od koje se oduzima predmet.

(5) Protiv odluke iz stavka 2. i 3. ovog članka osoba od koje su oduzeti predmeti, ima pravo žalbe. Ako rješenje iz stavka 2. ovog članka nije donio sud, o žalbi odlučuje vijeće suda koji je bio nadležan za suđenje u prvom stupnju.

Članak 557.

(1) Imovinska korist ostvarena počinjenjem kaznenog djela utvrđuje se u postupku na prijedlog tužitelja.

(2) Sud i drugo tijelo pred kojima se vodi postupak, dužni su u tijeku postupka prikupljati dokaze i istraživati okolnosti koje su važne za utvrđivanje imovinske koristi.

(3) Ako je oštećenik postavio imovinskopravni zahtjev koji, s obzirom na svoju osnovu, isključuje oduzimanje imovinske koristi pribavljene kaznenim djelom, ta korist utvrđivat će se samo u onom dijelu koji nije obuhvaćen imovinskopravnim zahtjevom.

Članak 558.

(1) Kad dolazi u obzir oduzimanje imovinske koristi pribavljene kaznenim djelom, osoba na koju je imovinska korist prenesena, a i predstavnik pravne osobe, pozvat će se radi ispitivanja u prethodnom postupku i na raspravi. U pozivu će se upozoriti da će se postupak provesti i bez njihove prisutnosti.

(2) Predstavnik pravne osobe ispitat će se na raspravi nakon okrivljenika koji se očitovao da ne osporava osnovanost optužbe, a inače na početku dokaznog postupka. Na isti način postupit će se prema osobi na koju je imovinska korist prenesena, ako nije pozvana kao svjedok.

(3) Osoba na koju je imovinska korist prenesena, a i predstavnik pravne osobe ovlašten je u svezi s utvrđivanjem imovinske koristi predlagati dokaze i po dopuštenju predsjednika vijeća, postavljati pitanja okrivljeniku, svjedocima i vještacima.

(4) Ako sud tek u tijeku rasprave utvrdi da dolazi u obzir oduzimanje imovinske koristi od treće osobe, prekinut će raspravu i pozvati osobu na koju je imovinska korist prenesena, a i predstavnika pravne osobe.

Članak 559.

Sud će visinu iznosa imovinske koristi odmjeriti po slobodnoj ocjeni ako bi njezino utvrđivanje bilo skopčano s nerazmjernim teškoćama ili sa znatnim odugovlačenjem postupka.

Članak 560.

(1) Oduzimanje imovinske koristi sud može izreći u odluci kojom se utvrđuje da je okrivljenik počinio kazneno djelo koje je predmet optužbe.

(2) U izreci odluke sud će navesti koji se predmet, odnosno novčani iznos oduzima.

(3) Ovjereni prijepis odluke dostavlja se i osobi na koju je imovinska korist prenesena, a i predstavniku pravne osobe ako je sud izrekao oduzimanje imovinske koristi od te osobe.

Članak 561.

Odredbe članka 465. stavka 2. i 3. i članka 479. ovog Zakona primjenjivat će se glede žalbe protiv odluke o oduzimanju imovinske koristi.

Članak 562.

Osoba iz članka 558. stavak 3. ovog Zakona može podnijeti zahtjev za obnovu kaznenog postupka glede odluke o oduzimanju imovinske koristi.

Članak 563.

Ako u odredbama ove Glave nije što drugo propisano glede postupka za primjenu sigurnosnih mjera ili za oduzimanje imovinske koristi, primjenjivat će se ostale odredbe ovog Zakona.

ZAKON O KAZNENOM POSTUPKU

(NN 110/97, 27/98, 58/99, 112/99, 58/02, 115/06; nastavno: ZKP/97)

Glava XI.

IMOVINSKOPRAVNI ZAHTJEVI

Članak 127.

(1) Imovinskopravni zahtjev koji je nastao zbog počinjenja kaznenog djela raspravit će se na prijedlog ovlaštenih osoba u kaznenom postupku, ako se time ne bi znatno odugovlačio taj postupak.

(2) Imovinskopravni zahtjev može se odnositi na naknadu štete, povrat stvari ili poništaj određenoga pravnog posla.

Članak 128.

Prijedlog za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva u kaznenom postupku može podnijeti osoba koja je ovlaštena da takav zahtjev ostvaruje u parnici.

Članak 129.

(1) Prijedlog za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva u kaznenom postupku podnosi se tijelu kome se podnosi kaznena prijava ili sudu pred kojim se vodi postupak.

(2) Prijedlog se može podnijeti najkasnije do završetka glavne rasprave pred prvostupanjskim sudom.

(3) Osoba ovlaštena na podnošenje prijedloga dužna je određeno naznačiti svoj zahtjev i podnijeti dokaze.

(4) Ako ovlaštena osoba nije stavila prijedlog za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva u kaznenom postupku do podignuća optužbe, izvijestit će se da taj prijedlog može staviti do završetka glavne rasprave.

Članak 130.

(1) Ovlaštene osobe (članak 128.) mogu do završetka glavne rasprave odustati od prijedloga za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva u kaznenom postupku i ostvarivati ga u parnici. U slučaju odustanka od prijedloga takav se prijedlog ne može ponovno staviti, osim ako ovim Zakonom nije što drugo određeno.

(2) Ako je imovinskopravni zahtjev nakon stavljenog prijedloga a prije završetka glavne rasprave prešao po pravilima imovinskog prava na drugu osobu, pozvat će se ta osoba da se očituje ostaje li pri prijedlogu. Ako se uredno pozvani ne odazove, smatrat će se da je odustao od stavljenog prijedloga.

Članak 131.

(1) Sud pred kojim se vodi postupak ispitat će okrivljenika o činjenicama navedenim u prijedlogu i izvidjeti okolnosti koje su važne za utvrđivanje imovinskopravnog zahtjeva. Ali i prije nego što je stavljen takav prijedlog, sud je dužan prikupiti dokaze i izvidjeti što je potrebno za odlučivanje o zahtjevu.

(2) Ako bi se izviđanjem o imovinskopravnom zahtjevu znatno odugovlačio kazneni postupak, sud će se ograničiti na prikupljanje onih podataka čije utvrđivanje kasnije ne bi bilo moguće ili bi bilo znatno otežano.

Članak 132.

(1) O imovinskopravnim zahtjevima odlučuje sud.

(2) U presudi kojom okrivljenika proglašava krivim sud može oštećeniku dosuditi imovinskopravni zahtjev u cijelosti ili mu može imovinskopravni zahtjev dosuditi djelomično, a za ostatak uputiti ga na parnicu. Ako podaci kaznenog postupka ne daju pouzdanu osnovu ni za potpuno ni za djelomično presuđenje, sud će oštećenika uputiti da imovinskopravni zahtjev u cijelosti može ostvarivati u parnici.

(3) Kad sud donese presudu kojom se okrivljenik oslobađa optužbe ili kojom se optužba odbija ili kad rješenjem obustavi kazneni postupak, uputit će oštećenika da imovinskopravni zahtjev može ostvarivati u parnici. Kad se sud proglasi nenadležnim za kazneni postupak, uputit će oštećenika da imovinskopravni zahtjev može prijaviti u kaznenom postupku koji će početi ili nastaviti nadležni sud.

Članak 133.

Ako se imovinskopravni zahtjev odnosi na povrat stvari, a sud ustanovi da stvar pripada oštećeniku i da se nalazi kod okrivljenika ili kod kojeg od sudionika kaznenog djela ili kod osobe ili tijela kod kojeg se stvar nalazi, odredit će u presudi da se stvar preda oštećeniku.

Članak 134.

Ako se imovinskopravni zahtjev odnosi na poništaj određenoga pravnog posla, a sud ustanovi da je zahtjev osnovan, izreći će u presudi potpun ili djelomičan poništaj toga pravnog posla, s posljedicama koje otuda proistječu, ne dirajući prava trećih osoba.

Članak 135.

(1) Pravomoćnu presudu kojom je odlučeno o imovinskopravnom zahtjevu može sud u kaznenom postupku izmijeniti samo povodom izvanrednog pravnog lijeka.

(2) Izvan tog slučaja, osuđenik, odnosno njegovi nasljednici mogu samo u parnici zahtijevati da se pravomoćna presuda kaznenog suda kojom je odlučeno

u imovinskopravnom zahtjevu izmijeni, i to ako postoje uvjeti za obnovu postupka prema odredbama koje važe za parnični postupak.

Članak 136.

(1) Na prijedlog ovlaštenih osoba (članak 128.) mogu se u kaznenom postupku prema odredbama koje vrijede za ovršni postupak odrediti privremene mjere osiguranja imovinskopravnog zahtjeva nastalog zbog počinjenja kaznenog djela.

(2) Rješenje iz stavka 1. ovoga članka donosi u istrazi istražni sudac. Nakon podignute optužnice rješenje donosi izvan glavne rasprave predsjednik vijeća, a na glavnoj raspravi vijeće. Žalba na rješenje o privremenoj mjeri ne zadržava njegovo izvršenje.

Članak 137.

(1) Ako je riječ o stvarima koje nedvojbeno pripadaju oštećeniku, a ne služe za utvrđivanje činjenice u kaznenom postupku, te će se stvari predati oštećeniku i prije završetka postupka.

(2) Ako se više oštećenika spori o vlasništvu stvari, uputit će se na parnicu, a sud će u kaznenom postupku odrediti samo čuvanje stvari kao privremenu mjeru osiguranja.

(3) Stvari koje služe za utvrđivanje činjenica oduzet će se privremeno i nakon završetka postupka vratiti vlasniku. Ako je takva stvar prijeko potrebna vlasniku, ona mu se može vratiti i prije završetka postupka uz obvezu da je na zahtjev donese.

Članak 138.

(1) Ako oštećenik ima zahtjev prema trećoj osobi zato što se kod nje nalaze stvari pribavljene kaznenim djelom ili zato što je ona zbog kaznenog djela došla do imovinske koristi, može sud u kaznenom postupku, na prijedlog ovlaštenih osoba (članak 128.), a prema odredbama koje vrijede za ovršni postupak, odrediti privremene mjere osiguranja i prema toj trećoj osobi. Odredbe članka 136. stavka 2. ovoga Zakona vrijede i u tom slučaju.

(2) U presudi kojom se okrivljenik proglašava krivim sud će ili ukinuti mjere iz stavka 1. ovoga članka, ako već prije toga nisu ukinute, ili će oštećenika uputiti na parnicu, s tim da će se te mjere ukinuti ako parnica ne bude pokrenuta u roku koji odredi sud.

Glava XI.a

POSTUPANJE SA SUMNJIVIM STVARIMA

Članak 138.a

(1) Nađe li se kod okrivljenika tuđa stvar, a ne zna se čija je, tijelo koje vodi postupak opisat će tu stvar i opis objaviti na ploči tijela jedinica lokalne samouprave na čijem području okrivljenik živi i na čijem je području kazneno djelo počinjeno. U oglasu će se pozvati vlasnik da se javi u roku od jedne godine od dana objave oglasa jer će se inače stvar prodati. Novac dobiven prodajom unosi se u proračunska sredstva.

(2) Ako je riječ o stvarima veće vrijednosti, objava se može obaviti i preko dnevnih listova.

(3) Ako je stvar podložna kvaru ili je njezino čuvanje vezano sa znatnim troškovima, ona će se prodati prema odredbama koje važe za ovršni postupak, a novac predati na čuvanje banci.

(4) Prema odredbi stavka 3. ovoga članka postupit će se i kad stvar pripada odbjeglom ili nepoznatom počinitelju kaznenog djela.

Članak 138.b

(1) Ako se tijekom jedne godine nitko ne javi za stvari ili novac dobiven od prodaje stvari, donijet će se odluka da stvar postaje vlasništvo Republike Hrvatske, odnosno da se novac unosi u proračunska sredstva.

(2) Vlasnik stvari ima pravo u parnici tražiti povrat stvari ili novca dobivenog od prodaje stvari. Zastarijevanje tog prava počinje teći od dana objave oglasa.

Članak 138.c

Predmeti koji su tijekom kaznenog postupka privremeno oduzeti vratit će se vlasniku. Ako vlasnik nije poznat, ti će se predmeti vratiti posjedniku čim se ustanovi da ne postoje razlozi za njihovo oduzimanje.

2. Privremeno oduzimanje predmeta

Članak 218.

(1) Predmeti koji se prema kaznenom zakonu imaju oduzeti ili koji mogu poslužiti pri utvrđivanju činjenica u kaznenom postupku privremeno će se oduzeti i na temelju sudske odluke će se osigurati njihovo čuvanje.

(2) Tko drži takve predmete, dužan ih je predati na zahtjev suda. Osoba koja ih odbije predati može se kazniti do 20.000,00 kuna, a u slučaju daljnjeg odbijanja može se zatvoriti. Zatvor traje do predaje predmeta ili do završetka kaznenog postupka, a najdulje mjesec dana. Na isti način postupit će se prema službenoj ili odgovornoj osobi u državnom tijelu ili pravnoj osobi.

(3) Privremenom oduzimanju ne podliježu:

1. spisi i druge isprave državnih tijela čije bi objavljivanje povrijedilo obvezu čuvanja službene, državne ili vojne tajne, dok nadležno tijelo ne odluči drugačije,
2. pisana priopćenja okrivljenika branitelju ili osobama iz članka 234. stavka 1. točke 1. do 4. ovoga Zakona, osim ako ih okrivljenik dragovoljno na zahtjev preda,
3. tehničke snimke koje se nalaze kod osoba iz članka 234. stavka 1. točke 1. do 4. ovoga Zakona a koje su one učinile o činjenicama o kojima su oslobođene dužnosti svjedočenja,
4. zapisi, izvodi iz registara i slične isprave koje se nalaze kod osoba iz članka 244. stavka 1. točke 4. ovoga Zakona, a koje su one sačinile o činjenicama za koje su u obavljanju svoga zanimanja saznale od okrivljenika,
5. zapisi o činjenicama koje su učinili novinari i njihovi urednici u sredstvima javnog priopćavanja o izvorima obavijesti i podataka za koje su saznali u obavljanju svoga zanimanja i koji su uporabljeni prilikom uređivanja sredstava javnog priopćavanja, a koji se nalaze u njihovom posjedu ili u uredništvu u kojem su zaposleni.

(4) Zabrana privremenog oduzimanja predmeta, isprava i tehničkih snimki iz stavka 3. točke 2. do 5. ovoga članka ne primjenjuje se:

1. u pogledu branitelja ili osobe oslobođene obveze svjedočenja prema članku 234. stavku 1. ovoga Zakona ako postoji osnovana sumnja da su okrivljeniku pomogli u počinjenju kaznenog djela, pružili mu pomoć nakon počinjenja kaznenog djela ili postupali kao prikrivatelji,
2. ako se radi o predmetima koji se imaju oduzeti prema Kaznenom zakonu.

(5) Zabrana privremenog oduzimanja predmeta, isprava i tehničkih snimki iz stavka 3. točke 1. do 5. ovoga članka ne primjenjuje se u pogledu izvida kaznenih djela počinjenih na štetu djece i maloljetnika iz članka 117. Zakona o sudovima za mladež.

(6) Odredbe stavka 1. i 2. ovoga člana odnose se i na podatke pohranjene u uređajima za automatsku, odnosno elektroničku obradu podataka i medije u kojima su ti podaci pohranjeni, koji se, na njihov zahtjev, moraju predati tijelima kaznenog postupka u čitljivom i razumljivom obliku. Pri njihovu pribavljanju tijelo kaznenog postupka posebno će voditi računa o propisima koji se odnose na čuvanje tajnosti određenih podataka.

(7) O žalbi protiv rješenja kojim je izrečena novčana kazna ili je određen zatvor odlučuje vijeće županijskog suda (članak 20. stavak 2.). Žalba protiv rješenja o zatvoru ne zadržava izvršenje rješenja.

(8) Redarstvene vlasti mogu oduzeti predmete navedene u stavku 1., 2. i 3. ovoga članka kad postupaju prema odredbama članka 177. i članka 184. stavka 1. ovoga Zakona ili kad izvršavaju nalog suda.

(9) Pri oduzimanju predmeta naznačit će se gdje su pronađeni i opisat će se, a po potrebi i na drugi način osigurati utvrđivanje njihove istovjetnosti. Za oduzete predmete izdat će se potvrda.

(10) Prisilne mjere navedene u stavku 2. i 6. ovoga članka ne mogu se primijeniti prema okrivljeniku niti osobama koje su oslobođene dužnosti svjedočenja.

(11) Predmeti oduzeti suprotno odredbama stavka 3. i 4. ovoga članka ne mogu se upotrijebiti kao dokazi u kaznenom postupku.

Članak 219.

(1) Državna tijela mogu uskratiti pokazivanje ili izdavanje svojih spisa i drugih isprava ako smatraju da bi objava njihova sadržaja bila štetna za opće probitke. Banke mogu uskratiti davanje podataka koji predstavljaju bankarsku tajnu. Ako je uskraćeno pokazivanje ili davanje spisa i drugih isprava, odnosno podataka koji čine bankarsku tajnu, konačnu odluku donosi vijeće županijskog suda (članak 20. stavak 2.).

(2) Trgovačka društva i druge pravne osobe mogu zahtijevati da se ne objave podaci koji se odnose na njihovo poslovanje.

(3) Istražni sudac može zatražiti od banke da mu dostavi podatke o bankovnim računima okrivljenika ili druge osobe protiv koje se vodi postupak za oduzimanje imovinske koristi pribavljene kaznenim djelom. Takav se zahtjev može postaviti i prije pokretanja istrage, odnosno i prije pokretanja postupka za oduzimanje imovinske koristi, ako postoji vjerojatnost da se na bankovnim računima nalaze sredstva pribavljena sudjelovanjem u kaznenim djelima koje je počinila grupa (članak 89. stavak 22. Kaznenog zakona) ili zločinačka organizacija (članak 89. stavak 23. Kaznenog zakona) ili kaznenim djelom zlouporabe opojnih droga (članak 173. Kaznenog zakona) i za koja je propisana kazna zatvora više od tri godine.

(4) Ako banka nakon odluke vijeća iz stavka 1. ovoga članka ne dostavi istražnom sucu zatražene podatke, istražni će sudac odmah obavijestiti Hrvatsku narodnu banku te poduzeti druge zakonske mjere.

(5) Sud može rješenjem naložiti pravnoj ili fizičkoj osobi da privremeno obustavi izvršenje financijske transakcije za koju postoji sumnja da predstavlja kazneno djelo, da služi prikrivanju kaznenog djela ili prikrivanju dobiti ostvarene kaznenim djelom.

(6) Rješenjem iz stavka 5. ovoga članka sud će odrediti da se financijska sredstva namijenjena za transakciju iz stavka 5. ovoga članka i gotovinski iznosi novca domaće i strane valute privremeno oduzeti prema članku 233. stavku 1. ovoga Zakona deponiraju na poseban račun i čuvaju do okončanja postupka, odnosno dok se ne steknu uvjeti za njihovo vraćanje.

(7) Protiv rješenja istražnog suca iz stavka 3. i 5. ovoga članka žalbu može podnijeti državni odvjetnik, vlasnik sredstava gotovog novca domaće i strane valute, okrivljenik, te pravna ili fizička osoba koja treba postupiti prema rješenju iz stavka 3. i 5. ovoga članka.

Članak 220.

(1) Ako se privremeno oduzimaju spisi koji mogu poslužiti kao dokaz, oni će se popisati. Ako to nije moguće, spisi će se staviti u omot i zapečatiti. Vlasnik spisa može na omot staviti i svoj pečat.

(2) Osoba od koje su spisi oduzeti pozvat će se da bude na otvaranju omota. Ako se ona ne odazove pozivu ili je odsutna, omot će se otvoriti, spisi pregledati i popisati u njezinoj odsutnosti.

(3) Pri pregledavanju spisa mora se paziti da njihov sadržaj ne saznaju neovlaštene osobe.

Članak 221.

(1) Istražni sudac može naložiti da poštanske, telefonske i druge prometne organizacije zadrže i njemu, uz potvrdu primitka, predaju pisma, brzojave i druge pošiljke koje su upućene okrivljeniku ili koje on odašilje ako postoje okolnosti zbog kojih se s osnovom može očekivati da će te pošiljke poslužiti kao dokaz u postupku.

(2) Državni odvjetnik može naložiti samo zadržavanje pošiljaka, ali su organizacije navedene u stavku 1. ovoga članka obvezne obustaviti zadržavanje ako u roku od tri dana nakon primitka naloga ne prime odluku istražnog suca.

(3) Zadržane pošiljke otvara istražni sudac u nazočnosti dvaju svjedoka. Pri otvaranju pazit će se da se ne oštete pečati, a omoti će se i adrese sačuvati. O otvaranju će se sastaviti zapisnik.

(4) Ako interesi postupka dopuštaju, sadržaj pošiljke može se priopćiti u cijelosti ili djelomično okrivljeniku, odnosno osobi kojoj je upućena, a može mu se pošiljka i predati. Ako je okrivljenik odsutan, sadržaj pošiljke će se kad za to postoji opravdan interes, priopćiti ili predati kome od njegovih rođaka, a ako njih nema, vratit će se pošiljatelju, ako se to ne protivi interesima postupka.

GLAVA XXVIII.a

POSTUPAK ZA ODUZIMANJE IMOVINSKE KORISTI

Članak 463.

(1) Predmeti koji se po Kaznenom zakonu moraju oduzeti oduzet će se i kad kazneni postupak ne završi presudom kojom se okrivljenik proglašava krivim ako to zahtijevaju probitci javne sigurnosti ili zaštite časti i dostojanstva građana.

(2) Posebno rješenje o tome donosi tijelo pred kojim se vodio postupak kad je postupak završen, odnosno obustavljen.

(3) Rješenje o oduzimanju predmeta iz stavka 1. ovog članka donosi sud i kad je u presudi kojom je optuženik proglašen krivim propušteno da se donese takva odluka.

(4) Ovjereni prijepis odluke o oduzimanju predmeta dostavit će se vlasniku predmeta, ako je vlasnik poznat.

(5) Protiv odluke iz stavka 2. i 3. ovoga članka vlasnik predmeta ima pravo na žalbu zbog nepostojanja zakonske osnove za oduzimanje predmeta. Ako rješenje iz stavka 2. ovoga članka nije donio sud, o žalbi odlučuje vijeće (članak 18. stavak 4., odnosno članak 20. stavak 2.) suda koji je bio nadležan za suđenje u prvom stupnju.

Članak 464.

(1) Imovinska korist postignuta izvršenjem kaznenog djela utvrđuje se u kaznenom postupku po službenoj dužnosti.

(2) Sud i drugo tijelo pred kojima se vodi kazneni postupak dužni su u tijeku postupka prikupljati dokaze i istraživati okolnosti koje su važne za utvrđivanje imovinske koristi.

(3) Ako je oštećenik stavio imovinskopravni zahtjev glede povrata stvari pribavljenih kaznenim djelom, odnosno glede svote koja odgovara vrijednosti stvari, imovinska korist utvrđivat će se samo u onom dijelu koji nije obuhvaćen imovinskopravnim zahtjevom.

Članak 465.

(1) Kad dolazi u obzir oduzimanje imovinske koristi pribavljene kaznenim djelom, osoba na koju je imovinska korist prenesena, a i predstavnik pravne osobe, pozvat će se radi ispitivanja u prethodnom postupku i na glavnoj raspravi. U pozivu će se upozoriti da će se postupak provesti i bez njihove nazočnosti.

(2) Predstavnik pravne osobe ispitat će se na glavnoj raspravi nakon okrivljenika koji se očitovao da ne osporava osnovanost optužbe, a inače na početku dokaznog postupka. Na isti način postupit će se prema osobi na koju je imovinska korist prenesena, ako nije pozvana kao svjedok.

(3) Osoba na koju je imovinska korist prenesena, a i predstavnik pravne osobe ovlašten je da u svezi s utvrđivanjem imovinske koristi predlaže dokaze i da, po dopuštenju predsjednika vijeća, postavlja pitanja okrivljeniku, svjedocima i vještacima.

(4) Ako sud tek u tijeku glavne rasprave utvrdi da dolazi u obzir oduzimanje imovinske koristi, prekinut će glavnu raspravu i pozvati osobu na koju je imovinska korist prenesena, a i predstavnika pravne osobe.

Članak 466.

Sud će visinu iznosa imovinske koristi odmjeriti po slobodnoj ocjeni ako bi njezino utvrđivanje bilo skopčano s nerazmjernim teškoćama ili sa znatnim odugovlačenjem postupka.

Članak 467.

Kad dolazi u obzir oduzimanje imovinske koristi, sud će po službenoj dužnosti, prema odredbama koje važe za ovršni postupak, odrediti privremene mjere osiguranja. U takvu slučaju primjenjivat će se odredbe članka 142. stavka 2. ovoga Zakona.

Članak 468.

(1) Oduzimanje imovinske koristi sud može izreći u odluci kojom se utvrđuje da je okrivljenik počinio kazneno djelo koje je predmet optužbe.

(2) U izreci odluke sud će navesti koji se predmet, odnosno novčani iznos oduzima.

(3) Ovjereni prijepis odluke dostavlja se i osobi na koju je imovinska korist prenesena, a i predstavniku pravne osobe ako je sud izrekao oduzimanje imovinske koristi od te osobe.

Članak 469.

Odredbe članka 364. stavka 2. i 3. i članka 372. i 376. ovoga Zakona primjenjivat će se glede žalbe protiv odluke o oduzimanju imovinske koristi.

Članak 470.

Osoba iz članka 465. ovoga Zakona može podnijeti zahtjev za obnovu kaznenog postupka glede odluke o oduzimanju imovinske koristi.

Članak 471.

Ako u odredbama ove glave nije što drugo propisano glede postupka za primjenu sigurnosnih mjera ili za oduzimanje imovinske koristi, primjenjivat će se ostale odredbe ovoga Zakona.

ZAKON O UREDU ZA SUZBIJANJE KORUPCIJE I ORGANIZIRANOG KRIMINALITETA
(NN 76/09, 116/10, 145/10, 57/11, 136/12 i 148/13)

**II. USTROJSTVO, NADLEŽNOST I OVLAŠTI UREDA,
IMENOVANJE RAVNATELJA I NJEGOVIH ZAMJENIKA**

2. Nadležnost Ureda

Članak 26.

Ako izvidi policije ili državnog odvjetništva pokažu da postoje naznake organiziranog kriminaliteta kod kaznenih djela prijevare, uključujući gospodarsku prijevaru i prijevaru osiguranja, kaznenih djela kojima se povređuju prava intelektualnog vlasništva, kaznenih djela pranja novca, zlouporabe u postupku stečaja, utaje poreza ili drugih davanja, zlouporaba ovlasti u gospodarskom poslovanju, nedozvoljene trgovine, izbjegavanja carinskog nadzora i drugih kaznenih djela koja su počinjena s ciljem pribavljanja veće imovinske koristi, Ured će od nadležnih upravnih organizacija Ministarstva financija (Porezne uprave, Financijske policije, Carinske uprave, Financijskog inspektorata, Ureda za sprječavanje pranja novca) zatražiti kontrolu poslovanja pravne i fizičke osobe i privremeno oduzimanje novca, vrijednosnih papira, predmeta i dokumentacije koji mogu poslužiti kao dokaz, te zatražiti obavijesti o prikupljenim, obrađenim i pohranjenim podacima u vezi s neobičnim i sumnjivim novčanim transakcijama. U svom zahtjevu Ured može pobliže označiti potreban sadržaj tražene mjere ili radnje te zahtijevati da ga se o njoj izvijesti, kako bi im mogao biti nazočan Ravnatelj ili zamjenik ravnatelja. Nepostupanje po zahtjevu ili dulje neizvršavanje zahtjeva predstavlja težu povredu službene ili radne dužnosti.

Članak 27.

(1) Ako postoji sumnja na pranje novca, Ured za sprječavanje pranja novca će:

1. obavijestiti Ured o sredstvu, prihodu ili imovini za koju je na bilo koji način saznao, ako je vjerojatno da je stečena počinjenjem kaznenih djela navedenih u članku 21. ovoga Zakona,
2. od obveznika provedbe mjera sprječavanja pranja novca zatražiti sve podatke o transakcijama i strankama kojima obveznici raspolažu i u roku od tri dana dostaviti te podatke Uredu.

(2) Na zahtjev Ureda, Ured za sprječavanje pranja novca dužan je dati sve raspoložive podatke o transakcijama osumnjičenika za koje postoji sumnja da se radi o pranju novca, kao i izvršiti potrebne provjere s ciljem utvrđivanja postojanja takvih transakcija.

(3) Državni inspektori, ovlaštene za privremeno oduzimanje ili zadržavanje sumnjivih predmeta, sredstava ili imovine, uz obavijest Uredu dostavljaju zapisnik o poduzetoj radnji i prijepis odluke o oduzimanju ili zadržavanju.

III. DJELOKRUG I NADLEŽNOST SUDOVA I POSTUPANJE U PREDMETIMA KAZNENIH DJELA ODREĐENIM OVIM ZAKONOM

Članak 49.

(1) Čim sazna za vjerojatnost da određena osoba na svojim bankovnim računima prima, drži ili na drugi način posluje sa приходima ostvarenima kaznenim djelima iz članka 21. ovoga Zakona, a ti su prihodi važni za izvide i istragu tih kaznenih djela ili podliježu prisilnom oduzimanju prema odredbama Kaznenog zakona, Zakona o kaznenom postupku, Zakona o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem i Zakona o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela, Ured će zahtjevom zatražiti od banke dostavljanje podataka o tim računima. Zahtjev sadrži podatke iz članka 56. stavka 1. ovoga Zakona, ali se sredstva, prihodi i imovina ostvareni kaznenim djelima ne moraju označiti u točnoj visini, ako ona još nije potpuno poznata.

(2) Banka je dužna zatražene podatke sadržane u zahtjevu Ureda, dostaviti u roku određenom zahtjevom. Ako banka ne postupi po zahtjevu, Ured će zatražiti da o zahtjevu odluči sudac istrage.

(3) Sudac istrage će odmah po prijemu zahtjeva Ureda odlučiti rješenjem. Rješenje se bez odgode dostavlja Uredu koji protiv rješenja ima pravo podnijeti žalbu u roku od 48 sati.

(4) Sudac istrage može rješenjem obvezati banku da Uredu dostavi podatke o stanju računa osobe iz stavka 1. ovoga članka, prati platni promet na računima određene osobe, te da za vrijeme određeno nalogom o praćenju platnog prometa redovito izvješćuje Ured o transakcijama na računu koji se prati.

(5) Za neizvršavanje rješenja suca istrage odgovorna osoba u banci kaznit će se novčanom kaznom u iznosu do 50.000,00 kuna, a banka novčanom kaznom do 5.000.000,00 kuna. Ako i nakon toga ne izvrši rješenje odgovornoj osobi može se izreći kazna zatvora do izvršenja naloga ili odluke a najdulje mjesec dana. O žalbi protiv rješenja kojim je izrečena novčana kazna ili je određen zatvor, odlučuje vijeće županijskog suda. Žalba protiv rješenja o zatvoru ne zadržava izvršenje rješenja.

(6) Kad je sudac istrage donio rješenje stavka 4. ovoga članka, može na zahtjev Ureda pozvati i ispitati članove tijela banke, dioničare, zaposlenike i sve druge osobe koje imaju pristup povjerljivim podacima, u svrhu prikupljanja obavijesti o

okolnostima koje je banka saznala na temelju pružanja usluga i obavljanja poslova s pojedinačnim klijentom.

IV. OSIGURANJE PRISILNOG ODUZIMANJA SREDSTAVA, PRIHODA ILI IMOVINE OSTVARENE KAZNENIM DJELOM

Članak 50.

(1) Odredbama ovoga dijela Zakona uređuje se postupak po kojemu Ured i sudovi prethodnim ili privremenim mjerama (mjere osiguranja) osiguravaju prisilno oduzimanje sredstava, prihoda ili imovine u vezi s kaznenim djelima iz članka 21. ovoga Zakona.

(2) Postupak prema stavku 1. ovoga članka nije kazneni postupak i u njemu se na odgovarajući način primjenjuju odredbe Ovršnog zakona (*»Narodne novine«*, br. 57/96., 29/99., 173/03., 194/03., 151/04., 88/05. i 67/08.), ako odredbama ovoga Zakona nije što drugo propisano.

(3) Prestao važiti stupanjem na snagu ZPOIK-a. (*Oduzimanje osiguranih sredstava, prihoda ili imovine iz stavka 1. ovoga članka izvršit će se prema odredbama za oduzimanje imovinske koristi u Zakonu o kaznenom postupku*)

Članak 51.

Pojedini izrazi upotrijebljeni u ovome dijelu Zakona znače:

1. *»sredstvo«* – svaki predmet uporabljen ili namijenjen uporabi, na bilo koji način, u cijelosti ili djelomice, pri počinjenju jednog ili više kaznenih djela ili predmet koji je rezultat kaznenog djela,
2. *»prihod«* – bilo kakvu imovinsku korist pribavljenu kaznenim djelom,
3. Prestao važiti stupanjem na snagu ZPOIK-a. (*»imovina«* – *nekretnine, imovinska prava, novac te pokretne stvari*)
4. *»račun«* – poslovni oblik prema kojem banka ili neka financijska ustanova obavlja promet novcem ili drugim platežnim sredstvom dopuštajući njegovo polaganje i podizanje za tuđi račun,
5. Prestao važiti stupanjem na snagu ZPOIK-a. (*»predlagatelj«* – *Ured koji je pokrenuo postupak radi osiguranja sredstava, prihoda ili imovine*)
6. Prestao važiti stupanjem na snagu ZPOIK-a. (*»protivnik«* – *osobu protiv koje se sredstva, prihodi ili imovina osiguravaju u korist državnog proračuna*)

7. Prestao važiti stupanjem na snagu ZPOIK-a. (*»predlagatelj« i »protivnik« – u sudskom su postupku »stranke«*)

Članak 52.

(1) Prestao važiti stupanjem na snagu ZPOIK-a. (*Postupak osiguranja prisilnog oduzimanja sredstava, prihoda ili imovine iz članka 50. stavka 1. ovoga Zakona vodi, te rješenje o mjeri osiguranja prije započinjanja kaznenog postupka donosi sudac istrage suda iz članka 31. ovoga Zakona. Vijeće od troje sudaca istoga suda odlučuje o žalbi protiv njegovih rješenja.*)

(2) Za provedbu mjere osiguranja mjesno je nadležan sud koji bi bio mjesno nadležan za provedbu ovrhe.

(3) Nakon započinjanja kaznenog postupka za odlučivanje o produljenju roka na koji je mjera osiguranja bila određena nadležan je sud pred kojim se vodi kazneni postupak.

Druga rečenica prestala važiti stupanjem na snagu ZPOIK-a. (*Za odlučivanje u sporovima koji nastanu povodom ovrhe mjesno je nadležan sud provedbe mjere osiguranja.*)

(4) Prestao važiti stupanjem na snagu ZPOIK-a. (*Ured može predložiti provedbu mjere osiguranja pred drugim stvarno i mjesno nadležnim sudom ako je očito da će se tako lakše provesti postupak ili ako postoje drugi važni razlozi.*)

Članak 53.

(1) Postupak prisilnog osiguranja oduzimanja sredstva, prihoda ili imovine iz članka 50. stavka 1. ovoga Zakona pokreće Ured po službenoj dužnosti. U postupku se pazi na čast i dostojanstvo protivnika, a javnost je isključena do pravomoćnosti odluke o mjeri osiguranja iz članka 56. stavka 2. ovoga Zakona.

(2) Postupak je hitan i može se pokrenuti prije kaznenog postupka.

(3) Prestao važiti stupanjem na snagu ZPOIK-a. (*U postupku sud poduzima radnje na temelju podnesaka i drugih pisanih akata, održava ročište za donošenje rješenja o oduzimanju ili osiguranju te ostala ročišta kada smatra da je to svrhovito. Izostanak protivnika s ročišta nije smetnja za njegovo održavanje.*)

(4) Prestao važiti stupanjem na snagu ZPOIK-a. (*Izvan ročišta sud će saslušati stranku kad to smatra potrebnim.*)

Članak 54.

(1) Prije podnošenja zahtjeva iz članka 56. stavka 1. ovoga Zakona Ured može od građana prikupljati potrebne podatke.

(2) Prestao važiti stupanjem na snagu ZPOIK-a. (*Sporna vrijednost imovine utvrđuje se vještačenjem prema odredbama parničnog postupka o osiguranju dokaza.*)

(3) Fizička osoba koja drži isprave i dokaze o izvorima stjecanja osobnih dohodaka i prihoda po bilo kojoj osnovi mora ih predati Uredu ako je vjerojatno da bi se na temelju njih moglo identificirati, locirati i kvantificirati bilo koje sredstvo, prihod ili imovina ostvaren ili povezan s kaznenim djelima organiziranog kriminaliteta. Ako tako ne postupi, Ured će od suda zatražiti protiv nje izricanje mjere članka 268. Zakona o kaznenom postupku.

Članak 55.

(1) Sud će na prijedlog Ureda odrediti mjeru osiguranja prisilnog oduzimanja sredstava, prihoda ili imovine ostvarene kaznenim djelom ako utvrdi da:

1. postoje osnove sumnje da je fizička ili pravna osoba počinila kazneno djelo iz članka 21. ovoga Zakona,

2. postoje osnove sumnje da su ukupna sredstva, prihodi i imovina te osobe stečeni kao imovinska korist od kaznenog djela,

3. vrijednost tih sredstava, prihoda ili imovine prelazi ukupnu svotu od 100.000,00 kuna i

4. Prestao važiti stupanjem na snagu ZPOIK-a. (*postoje osnove sumnje da će počinitelj kaznenog djela iz članka 21. ovoga Zakona prije započinjanja kaznenog postupka ili u njegovom tijeku onemogućiti ili znatno otežati oduzimanje sredstava, prihoda ili imovine primjenom mjere iz članka 82. stavka 2. KZ.*)

(2) Prestao važiti stupanjem na snagu ZPOIK-a. (*Kao mjeru osiguranja iz stavka 1. ovoga članka sud može odrediti jednu ili više od mjera iz Ovršnog zakona, a osobito*)

1. Prestao važiti stupanjem na snagu ZPOIK-a. (*zabilježbu založnoga prava na nekretnini protivnika ili na pravu uknjiženom na nekretnini,*)

2. Prestao važiti stupanjem na snagu ZPOIK-a. (*koju od mjera osiguranja pljenidbom nekretnina koje nisu upisane u zemljišne knjige, pljenidbom ili čuvanjem ili upravom nad pokretnim stvarima, novčane tražbine, primanja iz*

ugovora o radu ili službe te svih drugih imovinskih ili materijalnih prava kao i pljenidbu isprava o dionici i drugih vrijednosnih papira protivnika,)

3. Prestao važiti stupanjem na snagu ZPOIK-a. *(zabranu banci ili pravnoj osobi koja obavlja poslove platnoga prometa da protivniku ili trećoj osobi po njegovom nalogu, isplati s njegova računa novčani iznos za koji je određena mjera osiguranja. Taj iznos ne može se prenijeti s toga računa dok zabrana traje.)*

(3) Prestao važiti stupanjem na snagu ZPOIK-a. *(Mjere osiguranja određuju se u korist Republike Hrvatske ili pravne osobe koju odredi ministar nadležan za pravosuđe.)*

(4) Prestao važiti stupanjem na snagu ZPOIK-a. *(Bilo koja radnja koju protivnik poduzme protivno određenoj mjeri bez pravnog je učinka.)*

(5) Prestao važiti stupanjem na snagu ZPOIK-a. *(Ukoliko postoji bojazan da se prisilno oduzimanje prihoda iz članka 49. stavka 1. ovoga Zakona ne bi moglo osigurati ili bi bilo povezano s nerazmjernim poteškoćama, sudac istrage će u nalogu banci izdati zabranu iz stavka 2. točke 3. ovoga članka. Zabrana stupa na snagu izdavanjem naloga i traje do donošenja rješenja o mjeri osiguranja prisilnog oduzimanja sredstava, prihoda ili imovine ostvarene kaznenim djelom iz članka 56. stavka 2. ovoga Zakona.)*

Članak 56.

(1) Zahtjev Ureda za pokretanje postupka iz članka 44. stavka 1. ovoga Zakona sadrži:

- 1) kratki činjenični opis kaznenog djela i njegov zakonski naziv,
- 2) podatke o fizičkoj ili pravnoj osobi u odnosu na koju se zahtjev podnosi,
- 3) opis sredstava, prihoda ili imovine koje ta fizička ili pravna osoba drži,
- 4) razloge za uvjerenje o postojanju očitog znatnog nerazmjera između vrijednosti sredstava, prihoda i imovine kojima ta fizička ili pravna osoba raspolaže i vrijednosti nadležnim državnim tijelima prijavljenih osobnih dohodaka i drugih primanja,
- 5) Prestao važiti stupanjem na snagu ZPOIK-a. *(razloge za sumnju da će protivnik osiguranja onemogućiti ili znatno otežati oduzimanje imovine, sredstava ili prihoda primjenom mjere iz članka 82. stavka 2. KZ.)*

(2) Sud će u rješenju o određivanju mjere osiguranja odrediti da se mjera osiguranja odnosi i na dio protivnikovih sredstava, prihoda ili imovine za koji predlagatelj učini vjerojatnim da se po bilo kojem pravnom temelju nalaze kod protivnikovog bračnog ili izvanbračnog druga, srodnika u ravnoj lozi, srodnika u

pobočnoj lozi do trećeg stupnja zaključno te srodnika po tazbini do drugog stupnja zaključno i posvojenika i posvojitelja.

(3) Sud će u rješenju o određivanju mjere osiguranja odrediti da se mjera osiguranja odnosi i na dio protivnikovih sredstava, prihoda i imovine za koji predlagatelj učini vjerojatnim da se po bilo kojem pravnom temelju nalazi kod druge fizičke ili pravne osobe, osim ako odredi da ima mjesta primjeni pravila o zaštiti poštenog stjecatelja.

(4) Mjeru osiguranja iz članka 55. ovoga Zakona sud određuje odmah, a najkasnije dvanaest sati nakon primitka zahtjeva predlagatelja. U rješenju kojim se određuje mjera osiguranja sud će označiti vrijednost sredstva odnosno iznos prihoda ili koristi ostvarene kaznenim djelom i vrijeme za koje se ona određuje.

(5) Prestao važiti stupanjem na snagu ZPOIK-a. *(Rješenje ostaje na snazi najdulje do proteka dvadeset i prvog dana nakon njegova donošenja, do odluke o žalbi ili do donošenja odluke kaznenog suda o oduzimanju imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom.)*

(6) Obrazloženo rješenje o određivanju mjere osiguranja sud će dostaviti protivniku, banci i drugim osobama koje se bave platnim prometom te po potrebi i drugim državnim tijelima.

(7) Danom otvaranja stečajnog postupka nad protivnikom osiguranja vrijednost sredstva ili iznos prihoda ili koristi ostvarene kaznenim djelom određene rješenjem iz stavka 2. ovoga članka smatra se dospjelim iznosom na kojem postoji pravo razlučnog namirenja.

Članak 57.

(1) Sudac će održati ročište za potvrdu rješenje iz članka 56. stavka 4. ovoga Zakona u roku od 21 dana od donošenja. Nedolazak protivnika ne sprječava održanje ročišta.

(2) Nakon saslušanja stranaka, sud će ukinuti ili potvrditi rješenje o mjeri osiguranja.

(3) Sud će ukinuti mjeru osiguranja ako:

1. protivnik učini vjerojatnim da vrijednost sredstava, prihoda ili imovine iz članka 55. stavka 1. točke 3. ne prelazi 100.000,00 kuna,

2. protivnik vjerodostojnim ispravama učini vjerojatnim zakonito podrijetlo svojih izvora sredstava, prihoda ili imovine,

3. protivnik učini vjerojatnim da ne postoji opasnost da će onemogućiti ili znatno otežati oduzimanje imovine, sredstava ili prihoda.

(4) Ako protivnik osiguranja vjerodostojnim ispravama učini vjerojatnim zakonito porijeklo samo dijela svojih izvora sredstava, prihoda ili imovine, sud će ukinuti mjeru osiguranja u odnosu na taj dio sredstava, prihoda ili imovine.

(5) Ako potvrdi rješenje, sud će za rok od šest mjeseci produjiti vrijeme za koje je mjera osiguranja određena, vodeći računa o težini kaznenog djela, opasnosti da bi se bez mjere osiguranja onemogućilo ili znatno otežalo oduzimanje imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom te imovinskim prilikama protivnika kao i osoba koje je on po zakonu dužan uzdržavati.

(6) Prestao važiti stupanjem na snagu ZPOIK-a. *(Ukupno trajanje produženja ne može iznositi više od godinu dana.)*

(7) Prestao važiti stupanjem na snagu ZPOIK-a. *(Ako do protoka roka iz članka 51. stavka 4. ovoga Zakona bude pokrenut kazneni postupak, sud će o održavanju ročišta obavijestiti oštećenika i u pozivu ga upoznati s pravom podnošenja imovinskopravnog zahtjeva. Oštećeni može na ročištu predložiti određivanje privremene mjere osiguranja tog zahtjeva prema odredbama koje vrijede za ovršni postupak.)*

Članak 58.

Prestao važiti stupanjem na snagu ZPOIK-a. *(Protiv rješenja iz članka 56. stavka 2. i članka 57. stavka 2. ovoga Zakona stranke se mogu žaliti u roku od tri dana od donošenja. Ako povodom žalbe protivnika protiv rješenja o mjeri osiguranja iz članka 55. ovoga Zakona sud to rješenje ukine, može izdati nalog pravnoj osobi koja obavlja poslove platnoga prometa da protivniku ili trećoj osobi na temelju naloga protivnika, uskrati s računa isplatu novčanog iznosa za koji je određena privremena mjera.)*

Članak 59.

Najkasnije tri dana prije isteka vremena na koje je mjera određena, sud će odrediti njezino produženje ako se nisu promijenile okolnosti pod kojima je mjera određena.

Članak 60.

(1) Prestao važiti stupanjem na snagu ZPOIK-a. *(Sudac će na prijedlog protivnika ukinuti mjere osiguranja ako kazneni postupak protiv protivnika nije pokrenut odnosno započet najkasnije do protoka godine dana od donošenja rješenja o njezinom određivanju.)*

(2) Rješenje o ukidanju mjere dostavit će se po službenoj dužnosti osobama iz članka 51. točke 7. ovoga Zakona.

(3) Protivnik može u takvom slučaju od predlagatelja zatražiti naknadu štete prema općim propisima.

Članak 61.

(1) Osiguranje sredstava, prihoda ili imovine u vezi s kaznenim djelima iz članka 21. stavka. 1. točke 2. i 3. ovoga Zakona može se u Republici Hrvatskoj odrediti i provesti prema uvjetima propisanim međunarodnim ugovorom i ovim Zakonom.

(2) O zamolnicama stranih sudova odlučuje nadležni sud, a o zamolnicama drugih državnih tijela o davanju obavijesti u svezi prisilnog oduzimanja sredstva, prihoda ili imovine ostvarene kaznenim djelima odlučuje Ravnatelj Ureda.

OVRŠNI ZAKON **(NN 112/12, 25/13 i 93/14)**

Glava trideset treća **PRIVREMENE MJERE**

1. Opće odredbe

Mjesna nadležnost

Članak 340.

(1) Prije pokretanja parničnoga ili kojega drugoga sudskog postupka o tražbini koja se osigurava, za odlučivanje o prijedlogu za osiguranje privremenom mjerom mjesno je nadležan sud koji bi bio nadležan za odlučivanje o prijedlogu za ovrhu. Za provedbu privremene mjere mjesno je nadležan sud koji bi bio mjesno nadležan za provedbu ovrhe.

(2) Nakon pokretanja postupka iz stavka 1. ovoga članka, za odlučivanje o prijedlogu za osiguranje privremenom mjerom nadležan je sud pred kojim je postupak pokrenut. Ako to okolnosti pojedinoga slučaja opravdavaju, i u tomu se slučaju prijedlog može podnijeti sudu iz stavka 1. ovoga članka.

(3) Sud koji bi bio nadležan za odlučivanje o prijedlogu za ovrhu na temelju ovršne isprave donesene u upravnom postupku nadležan je i za odlučivanje o prijedlogu za određivanje privremene mjere nakon završetka toga postupka.

Prijedlog za određivanje privremene mjere

Članak 341.

(1) Privremena mjera može se predložiti prije pokretanja i tijekom sudskoga ili upravnoga postupka te nakon završetka tih postupaka, sve dok ovrha ne bude provedena.

(2) U prijedlogu za određivanje privremene mjere predlagatelj osiguranja mora istaknuti zahtjev u kojemu će točno označiti tražbinu čije osiguranje traži, odrediti kakvu mjeru traži i vrijeme njezina trajanja te, kada je to potrebno, sredstva osiguranja kojima će se privremena mjera prisilno ostvariti te predmet osiguranja, uz odgovarajuću primjenu pravila ovoga Zakona o sredstvima i predmetu ovrhe. U prijedlogu se moraju navesti činjenice na kojima se temelji zahtjev za određivanje privremene mjere te predložiti dokazi kojima se ti navodi potkrepljuju. Predlagatelj osiguranja dužan je te dokaze, po mogućnosti, priložiti uz prijedlog.

Rješenje o određivanju privremene mjere

Članak 342.

(1) U rješenju o određivanju privremene mjere sud će, ako je to potrebno s obzirom na vrstu mjere i svrhu koja se njome treba postići, odrediti na prijedlog predlagatelja osiguranja i sredstva kojima će se ona prisilno ostvariti te predmet osiguranja, uz odgovarajuću primjenu pravila ovoga Zakona o određivanju sredstava i predmeta ovrhe u rješenju o ovrsi.

(2) Ako je radi ostvarenja naloga ili zabrane koji su izrečeni u rješenju o određivanju privremene mjere potrebno naknadno odrediti sredstva prisile iz stavka 1. ovoga članka ili već određenim sredstvima dodati nova ili ih zamijeniti drugima, predlagatelj osiguranja može predložiti, u istom postupku, da se na temelju već izrečenih naloga ili zabrana odrede ta sredstva.

(3) Rješenja o određivanju privremene mjere imaju učinak rješenja o ovrsi.

(4) Na rješenja iz stavka 2. ovoga članka na odgovarajući se način primjenjuju odredbe ovoga Zakona o rješenju o ovrsi.

(5) Rješenja iz stavaka 1. i 2. ovoga članka moraju biti obrazložena.

(6) U slučaju određivanja privremene mjere po službenoj dužnosti sud će na odgovarajući način primijeniti odredbe stavaka 1. do 4. ovoga članka.

Dopustivost privremene mjere

Članak 343.

(1) Privremena mjera može se odrediti i radi osiguranja nedospjelih i uvjetnih tražbina.

(2) Privremena mjera nije dopuštena ako postoje uvjeti za određivanje prethodne mjere kojom se može postići ista svrha osiguranja.

2. Privremene mjere radi osiguranja novčane tražbine ***Pretpostavke za određivanje privremene mjere***

Članak 344.

(1) Privremena mjera radi osiguranja novčane tražbine može se odrediti ako predlagatelj osiguranja učini vjerojatnim postojanje tražbine i opasnost da će bez takve mjere protivnik osiguranja spriječiti ili znatno otežati naplatu tražbine time što će svoju imovinu otuđiti, prikriti ili na drugi način njome raspolagati.

(2) Predlagatelj osiguranja ne mora dokazivati opasnost iz stavka 1. ovoga članka ako učini vjerojatnim da bi predloženom mjerom protivnik osiguranja pretrpio samo neznatnu štetu.

(3) Smatra se da opasnost iz stavka 1. ovoga članka postoji ako bi se tražbina imala ostvariti u inozemstvu.

Vrste privremenih mjera radi osiguranja novčane tražbine

Članak 345.

(1) Radi osiguranja novčane tražbine može se odrediti svaka mjera kojom se postiže svrha takva osiguranja, a osobito:

1. zabrana protivniku osiguranja da otuđi ili optereti pokretnine, oduzimanje tih stvari i njihovo povjeravanje na čuvanje predlagatelju osiguranja ili trećoj osobi,

2. oduzimanje i polaganje gotovoga novca, vrijednosnih papira i sl. u sud, odnosno kod javnoga bilježnika,

3. zabrana protivniku osiguranja otuđenja ili opterećenja svoje nekretnine ili stvarnih prava koja su na nekretnini uknjižena u njegovu korist, uz zabilježbu te zabrane u zemljišnu knjigu,

4. zabrana dužniku protivnika osiguranja da dobrovoljno ispuni svoju obvezu protivniku osiguranja te zabrana protivniku osiguranja da primi ispunjenje te obveze, odnosno da raspolaže svojim tražbinama,

5. nalog banci da protivniku osiguranja ili trećoj osobi, na temelju naloga protivnika osiguranja, uskrati s dužnikova računa isplatu novčanoga iznosa za koji je određena privremena mjera.

(2) Privremenom mjerom ne stječe se založno pravo.

(3) Zabrane iz stavka 1. ovoga članka smatraju se provedenima dostavom osobi kojoj su izrečene, odnosno zemljišnoknjižnom odjelu suda.

(4) Otuđenje i opterećenje pokretnina iz stavka 1. točke 1. ovoga članka koje protivnik osiguranja obavi protivno zabrani bez pravnoga su učinka, osim ako ima mjesta primjeni pravila o zaštiti poštenoga stjecatelja.

(5) Učinak zabilježbe zabrane iz stavka 1. točke 3. ovoga članka je u tome što predlagatelj osiguranja može predložiti ovrhu radi naplate svoje tražbine kad ona postane ovršna na nekretnini uknjiženoj u zemljišnoj knjizi ili na pravu uknjiženom na nekretnini, na koje se zabrana odnosi, bez obzira na to što je poslije te zabrane treća osoba na temelju dobrovoljne raspoložbe protivnika osiguranja stekla i uknjižila u zemljišnu knjigu neko svoje pravo. Ovrhu na nekretnini, odnosno pravu uknjiženom na nekretnini predlagatelj osiguranja može predložiti izravno protiv osobe koja je uknjižena kao vlasnik nekretnine, odnosno nositelj stvarnoga prava uknjiženoga na nekretnini, na temelju izvršne isprave kojom je protiv protivnika osiguranja utvrđena njegova tražbina radi osiguranja

koje je zabrana zabilježena te dokaza da je osoba protiv koje se ovrha predlaže stekla vlasništvo nekretnine, odnosno pravo na nekretnini nakon zabilježbe zabrane.

(6) Učinak zabrana iz stavka 1. točaka 4. i 5. ovoga članka je u tome što predlagatelj osiguranja može od dužnika protivnika osiguranja, odnosno banke i druge banke tražiti u parnici naknadu štete koju su mu nanijeli postupivši protivno zabrani. Predlagatelju osiguranja pripadaju i druga prava protiv tih osoba po općim pravilima obveznoga prava o zabranjenim, odnosno protupravnim radnjama.

(7) U slučaju potrebe sud može odrediti mjere propisane člankom 16. ovoga Zakona.

3. Privremene mjere radi osiguranja nenovčane tražbine Pretpostavke za određivanje privremene mjere

Članak 346.

(1) Radi osiguranja nenovčane tražbine može se odrediti privremena mjera ako predlagatelj osiguranja učini vjerojatnim postojanje svoje tražbine, zatim:

1. ako učini vjerojatnom i opasnost da bi bez takve mjere protivnik osiguranja spriječio ili znatno otežao ostvarenje tražbine, osobito time što bi promijenio postojeće stanje stvari, ili
2. ako učini vjerojatnim da je mjera potrebna da bi se spriječilo nasilje ili nastanak nenadoknadive štete koja prijeti.

(2) Odredbe članka 344. stavaka 2. i 3. ovoga Zakona primjenjuju se i pri određivanju privremenih mjera radi osiguranja nenovčanih tražbina.

Vrste privremenih mjera radi osiguranja nenovčanih tražbina

Članak 347.

(1) Radi osiguranja nenovčanih tražbina može se odrediti svaka mjera kojom se postiže svrha takva osiguranja, a osobito:

1. zabrana otuđenja i opterećenja pokretnina na koje je upravljena tražbina, njihovo oduzimanje i povjeravanje na čuvanje predlagatelju osiguranja ili trećoj osobi,
2. zabrana otuđenja i opterećenja dionica, udjela ili poslovnoga udjela na koje je upravljena tražbina, uz zabilježbu zabrane u knjigu dionica, udjela ili poslovnih udjela; a po potrebi i u sudskom upisniku; zabrana korištenja ili raspolaganja pravima po osnovi takvih dionica, udjela ili poslovnih udjela; povjeravanje dionica, udjela ili poslovnih udjela na upravu trećoj osobi; postavljanje privremene uprave društvu,
3. zabrana otuđenja i opterećenja drugih prava na koja je upravljena tražbina, uz povjeravanje uprave tim pravima trećoj osobi,

4. zabrana otuđenja i opterećenja nekretnine na koju je upravljena tražbina ili stvarnih prava upisanih na nekretnini na koja je upravljena tražbina, uz zabilježbu zabrane u zemljišnu knjigu; oduzimanje nekretnine i njezino povjeravanje na čuvanje i upravu predlagatelju osiguranja ili trećoj osobi,
 5. zabrana dužniku protivnika osiguranja da protivniku osiguranja preda stvari, prenese koje pravo ili obavi koju drugu nenovčanu činidbu na koju je upravljena tražbina,
 6. zabrana protivniku osiguranja da poduzima radnje koje mogu nanijeti štetu predlagatelju osiguranja te zabrana da se provedu promjene na stvarima na koje je upravljena tražbina,
 7. nalog protivniku osiguranja da obavi određene radnje potrebne da bi se sačuvale pokretnine ili nekretnina ili da bi se održalo postojeće stanje stvari,
 8. ovlaštenje predlagatelju osiguranja da zadrži stvari protivnika osiguranja koje se kod njega nalaze i na koje se tražbina odnosi, sve dok se parnica pravomoćno ne završi,
 9. ovlaštenje predlagatelju osiguranja da sam ili preko treće osobe obavi određene radnje ili nabavi određene stvari, osobito radi uspostave prijašnjega stanja,
 10. privremeno vraćanje zaposlenika na rad; plaćanje naknade za vrijeme radnoga spora, ako je to nužno za njegovo uzdržavanje i uzdržavanje osoba koje je po zakonu dužan uzdržavati.
- (2) Ako je to nužno radi sprječavanja nastanka nenadoknadive ili teško nadoknadive štete, nasilja ili ako je iz drugih važnih razloga to potrebno radi osiguranja pravnoga reda, sud može odrediti mjeru kojom će privremeno urediti sporni odnos među strankama.
- (3) Zabrane iz stavka 1. ovoga članka smatraju se provedenima dostavom osobi koje se tiču odnosno zemljišnoknjižnom odjelu suda ili drugom upisniku.
- (4) Učinak zabilježbe zabrane iz stavka 1. točke 4. ovoga članka je u tome što se upisima obavljenim u zemljišnoj knjizi na temelju dobrovoljne raspoložbe protivnika osiguranja, nakon upisa zabilježbe zabrane, mogu steći u odnosu prema predlagatelju osiguranja kakva prava na nekretnini ili pravu na njoj upisanom samo ako predlagatelj osiguranja bude pravomoćno odbijen sa svojim zahtjevom u postupku koji je pokrenuo radi ostvarenja tražbine za čije je osiguranje zabilježba upisana. Na temelju ovršne isprave stečene u postupku koji je pokrenuo protiv protivnika osiguranja radi ostvarenja tražbine za čije je osiguranje zabilježba zabrane upisana te dokaza da je osoba koja je stekla određeno pravo na nekretnini ili pravu upisanom na nekretnini na temelju dobrovoljne raspoložbe protivnika osiguranja to pravo stekla nakon upisa zabrane, predlagatelj osiguranja može izravno protiv te osobe tražiti ovrhu radi ostvarenja svoga prava utvrđenoga ovršnom ispravom.
- (5) Učinak je zabrana iz stavka 1. ovoga članka, osim one iz točke 4. ovoga članka, u tome što osobe kojima je zabrana izrečena odgovaraju predlagatelju osiguranja za štetu koju su mu nanijeli time što su, nakon dostave zabrane, postupili protivno zabrani. Osobe kojima je zabrana izrečena mogu se osloboditi svoje odgovornosti tako da polože u sud predmete na koje se zabrana odnosi

ako su za to podesni, ili tako da ih predadu čuvaru ili upravitelju kojega na njihov prijedlog odredi sud.

(6) Odredbe članka 345. stavaka 3. i 4. ovoga Zakona primjenjuju se na odgovarajući način i privremene mjere radi osiguranja nenovčane tražbine.

4. Zajedničke odredbe

Jamčevina umjesto privremene mjere

Članak 348.

(1) Predlagatelj jamčevine može u prijedlogu za određivanje privremene mjere ili naknadno izjaviti da se, umjesto privremene mjere, zadovoljava davanjem određene jamčevine od strane protivnika jamčevine.

(2) Davanje jamčevine umjesto privremene mjere može se odrediti i na prijedlog protivnika jamčevine. Okolnost da je protivnik jamčevine predložio davanje jamčevine ne odgađa provedbu jamčevine dok se o tom prijedlogu ne odluči.

(3) Ako protivnik jamčevine da jamčevinu, sud će obustaviti postupak i ukinuti već provedene radnje.

Jamčevina kao uvjet za određivanje privremene mjere

Članak 349.

(1) Sud može na prijedlog predlagatelja osiguranja odrediti privremenu mjeru i kad nije učinio vjerojatnim postojanje tražbine i opasnost ako prethodno, u roku koji mu je sud odredio, da osiguranje za štetu koja bi protivniku osiguranja mogla nastati određivanjem i provedbom privremene mjere. Ako predlagatelj osiguranja ne da osiguranje u određenom roku, sud će odbiti prijedlog za osiguranje.

(2) Sud može na prijedlog protivnika osiguranja, prema okolnostima slučaja, postupiti po odredbi stavka 1. ovoga članka i kad je predlagatelj osiguranja učinio vjerojatnim postojanje tražbine i opasnosti. Ako predlagatelj osiguranja ne da osiguranje u određenom roku, sud će obustaviti postupak i ukinuti provedene radnje. Okolnost da je protivnik osiguranja zatražio davanje osiguranja ne odgađa provedbu postupka osiguranja dok sud ne odluči o njegovu prijedlogu.

(3) Osiguranje se određuje do isteka roka do kojega protivnik osiguranja može u postupku osiguranja zatražiti naknadu štete.

Određivanje više privremenih mjera

Članak 350.

(1) Sud može, s obzirom na okolnosti slučaja, odrediti i više privremenih mjera, ako je to potrebno.

(2) Ako je u pojedinom slučaju moguće odrediti više privremenih mjera, sud će odrediti onu koja je najprikladnija da bi se ostvarila svrha osiguranja, a ako su

sve jednako prikladne, sud će odrediti onu koja je najmanje tegobna za protivnika osiguranja.

Vrijeme za koje se određuje privremena mjera

Članak 351.

(1) U rješenju kojim se određuje privremena mjera odredit će se i trajanje te mjere, a ako je mjera određena prije podnošenja tužbe ili pokretanja kojega drugoga postupka – i rok u kojemu predlagatelj osiguranja mora podnijeti tužbu, odnosno prijedlog za pokretanje drugoga postupka, radi opravdanja mjere.

(2) Sud će, na prijedlog predlagatelja osiguranja, produžiti trajanje privremene mjere, uz uvjet da se nisu promijenile okolnosti pod kojima je ta mjera određena.

(3) Prijedlog iz stavka 2. ovoga članka može se podnijeti samo prije nego što protekne vrijeme za koje je privremena mjera određena.

Pravni lijekovi

Članak 352.

(1) Protiv rješenja o prijedlogu za izdavanje privremene mjere dopuštena je žalba u roku od osam dana od dana dostavljanja rješenja. Ta žalba neće se slati protivnoj stranki na odgovor.

(2) Drugostupanjski sud dužan je donijeti i otpremiti rješenje o žalbi iz stavka 1. ovoga članka u roku od trideset dana od dana kad je primi.

(3) Tijek roka za žalbu niti žalba ne odgađaju provedbu privremene mjere.

Ukidanje privremene mjere

Članak 353.

(1) Ako predlagatelj osiguranja u određenom roku nije podnio tužbu, odnosno nije pokrenuo drugi postupak radi opravdanja privremene mjere ili je vrijeme za koje je određena privremena mjera proteklo, sud će, na prijedlog protivnika osiguranja, obustaviti postupak i ukinuti provedene radnje.

(2) Na prijedlog protivnika osiguranja postupak će se obustaviti i ukinuti provedene radnje, ako su se okolnosti zbog kojih je mjera određena kasnije promijenile tako da više nije potrebna.

Naknada štete protivniku osiguranja

Članak 354.

(1) Protivnik osiguranja ima prema predlagatelju osiguranja pravo na naknadu štete koja mu je nanesena privremenom mjerom za koju je utvrđeno da je bila neosnovana ili koju predlagatelj osiguranja nije opravdao.

(2) U tom se slučaju na odgovarajući način primjenjuju odredbe članka 330. stavaka 4., 5. i 6., članka 338. i članka 339. ovoga Zakona.

Primjena odredaba o osiguranju prethodnim mjerama

Članak 355.

U postupku osiguranja privremenim mjerama na odgovarajući se način primjenjuju odredbe članka 333. stavka 3., članka 336. i članka 337. stavaka 2. do 4. ovoga Zakona.

LITERATURA

1. Bačić, F., Krivično pravo – opći dio, Informator, Zagreb, 1995.
2. Bačić, F. i Pavlović, Š., Komentar Kaznenog zakona, Organizator, Zagreb, 2004.
3. Bačić, F., Kazneno pravo, Opći dio, Peto, prerađeno i prošireno izdanje, Informator, Zagreb, 1998.
4. Balch, G., The UK Asset Recovery Regime, CPS, Ožujak 2009.
5. Boroi, A., Elements of Comparative Law on Extended Confiscation, 2014.
6. Dika, M., Oduzimanje imovinske koristi u ovršnom postupku, Policija i sigurnost, Zagreb, godina 1999., broj 3-4
7. Garačić, A., Kazneni zakon u sudskoj praksi, Zagreb, 2001.
8. Horvatić, Ž., Djelovanje međunarodnih organizacija u suzbijanju kriminala, Pravni fakultet u Zagrebu, Poslijediplomski studij iz kaznenopravnih znanosti, Zagreb, 2002.
9. Ivičević, E., Oduzimanje imovinske koristi stečene kaznenim djelom, Hrvatsko udruženje za kaznene znanosti i praksu, MUP RH, Zagreb, 2004.
10. Ivičević, E., Oduzimanje imovinske koristi stečene kaznenim djelom u slučajevima organiziranog kriminala – osvrt na problematiku redukcije dokaznog standarda i inverzije tereta dokazivanja, Hrvatska pravna revija, kolovoz 2004., broj 7-8/04
11. Ivičević Karas, E., Komentar zakona o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem, „Narodne novine“ d.d., Zagreb, listopad 2011.
12. Ivičević Karas, E., Zakon o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem; neka otvorena pitanja i moguća rješenja, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 18, broj 2/2011
13. Katušić-Jergović, S., Privremene mjere osiguranja u kaznenom postupku – teorijski i praktični aspekti, Aktualna pitanja kaznenog zakonodavstva, Zagreb, travanj 2004.
14. Kos, D., Postupak dokazivanja kriminalnog porijekla imovinske koristi u praksi hrvatskih sudova, Policija i sigurnost, Zagreb, godina 8. (1999.), broj 3-4
15. Kos, D., Problematika oduzimanja imovinske koristi, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 5, broj 2/98
16. Krapac, D., Kazneno procesno pravo, Prva knjiga: Institucije, Narodne novine, Zagreb, 2010.

17. Krapac, D., Pogled na neke važnije odredbe novog hrvatskog kaznenog zakonodavstva o organiziranom kriminalitetu i pitanja njihove praktične primjene, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, vol. 5, broj 2/98
18. Krapac, D., Posebne mjere i radnje za otkrivanje i suzbijanje kaznenih djela organiziranog kriminaliteta u novom zakonu o kaznenom postupku Republike Hrvatske, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, vol. 4, broj 2/97
19. Krapac, D., Zakon o kaznenom postupku i drugi izvori hrvatskoga kaznenog postupovnog prava, Peto, izmijenjeno i dopunjeno izdanje, NN, Zagreb, 2003.
20. Krapac, D., Zakon o kaznenom postupku i drugi izvori hrvatskog kaznenog postupovnog prava, Narodne novine, Zagreb, 2008.
21. Novosel, D., Financijske istrage i progon počinitelja gospodarskog kriminaliteta, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 2/2007
22. Novoselec, P., Organizirani kriminal – pitanja kaznenopravnih inkriminacija nedozvoljenih ponašanja, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, vol. 5, broj 2/98
23. Pavišić, B., Komentar Zakona o kaznenom postupku s priložima, Rijeka, 2002.
24. Pavišić, B., Veić, P., Komentar Kaznenog zakona, MUP RH, Zagreb, 1998.
25. Pavišić, B., Grozdanić, V., Veić, P., Komentar Kaznenog zakona, Narodne novine, Zagreb, 2008.
26. Pavišić, B., Kunštek, E., Zakon o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem, Dušević & Kršovnik d.o.o., Rijeka, 2010.
27. Pavlović, Š., Kazneni zakon, Drugo, izmijenjeno, dopunjeno i prošireno izdanje, Libertin naklada d.o.o., Rijeka, 2013.
28. Petranović, M., Oduzimanje imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom, Aktualna pitanja novoga kaznenog zakonodavstva, Zagreb, 2000.
29. Tripalo, D., Promjene u nadležnosti USKOK-a i sudova po Noveli ZUSKOK-a
30. Vasiljević, , Komentar Zakona o krivičnom postupku, Beograd, 31. Confiscation of the Proceeds of IP Crime, A modern tool for deterring counterfeiting and piracy, UNICRI
32. Pravosudna akademija, Postupovni i materijalni aspekti oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom, Priručnik za voditelje, autorice S. Katušić Jergović i M. Vučko, Zagreb 2013.